

ΕΛΕΥΘΕΡ

ΓΙΑ ΤΟΝ ΚΑΙΝΟΥΡΙΟ ΧΡΟΝΟ

Καλπάζοντας έφυγε πάλι άλλος ένας χρόνος, κι οι άνθρωποι τρέχουν να προφθάσουν τον καινούριο που έρχεται με τὰ δῶρα, τὶς ἐλπίδες καὶ τὶς ὑποσχέσεις του, καὶ πού κι αὐτὸς θὰ φύγει παίρνοντας μαζί του δώδεκα μῆνες εὐτυχίες καὶ δυστυχίες, χαρὲς καὶ ἀπογοητεύσεις.

Τῆς Μαΐας ἡ μοίρα εἶναι νὰ συμμετέχει σ' αὐτὰ τὰ ἀνεβοκατεβάσματα τῆς τύχης τῶν διπλανῶν της μὲ πάντα τὸ μερίδιο τῆς εὐθύνης της.

Αὐτὴν τὴν εὐθύνη της ἄς τὴ συλλογιστεῖ ἡ Μαΐα τὴν ὥρα πὸν ἀλλάζει ὁ χρόνος.

Ἄς συλλογιστεῖ ποιὲς περιστάσεις τὴν ἀνέμειξαν στὴ χαρὰ καὶ ποιὲς στὴ λύπη, κι ἄς ἀναζητήσῃ στὴ σκέψη της τὶς αἰτίες.

Θὰ βρεῖ τότε τὴ συνείδησή της πότε ἤσυχη καὶ ἱκανοποιημένη καὶ πότε ἀμφίβολη, ἴσως μάλιστα κάποτε βαρειά καὶ μεταμελημένη.

Εὐχομαι γιὰ τὸν Καινούριο Χρόνο νὰ βρεῖ κάθε Μαΐα πολλὰς χαρὲς καὶ λίγες εὐκαιρίες γιὰ λύπη. Ἀλλὰ καὶ στὶς δύο περιστάσεις ἄς ἐξετάζει βαθιὰ τὴ συνείδησή της, καὶ τότε θὰ καταλάβῃ πόσο μεγάλο πρωτοχρονιάτικο δῶρο καὶ ἐλπιδοφόρο ξεκίνημα εἶναι ἡ ἱκανοποίηση πὸν προσφέρει ἡ ἐκτέλεση τοῦ καθήκοντος.

N. K. ΛΟΥΡΟΣ

Η ΣΗΜΕΡΙΝΗ ΕΓΚΛΗΜΑΤΙΚΟΤΗΣ ΤΩΝ ΠΑΙΔΩΝ ΚΑΙ Η ΗΘΙΚΗ ΔΙΑΠΑΙΔΑΓΩΓΗΣΙΣ ΑΥΤΩΝ*

Υπό

Β. ΠΑΠΑΔΑΚΟΥ

Διευθυντοῦ Ὑγιεινῆς Μητρότητος καὶ Παιδῶν
Ὑπουργείου Κοινωνικῆς Προνοίας

Πολλοὶ λόγοι, παιδαγωγικοὶ, ἰατρικοὶ καὶ κοινωνικοὶ, συνηγοροῦν εἰς τὸ ὅτι θὰ ἦτο εὐχρῆς ἔργον κάθε ἀνδρᾶς καὶ κάθε γυναῖκα, πρὶν ἀκόμα παντρευτοῦν, νὰ ἀκούσουν ὑποχρεωτικὰ μερικὰ μαθήματα σχετικὰ μὲ τὴν ψυχολογία τοῦ παιδιοῦ, μὲ τὶς ἔνστικτες ἀντιδράσεις του καὶ ποιά στάσις πρέπει νὰ τηροῦν οἱ γονεῖς ἀπέναντί του, πότε δηλαδὴ πρέπει νὰ δείχνουν τρυφερότητα καὶ πότε αὐστηρότητα, τί νὰ τοῦ ἀπαγορεύουν καὶ τί νὰ τοῦ ἐπιτρέπουν, καὶ ὅλα αὐτὰ νὰ τὰ κάνουν μὲ μεγάλη προσοχὴ καὶ ἀνάλογα μὲ τὶς περιστάσεις καὶ τὴν ψυχοσύνθεσιν τοῦ παιδιοῦ, προσέχοντας προπαντὸς νὰ μὴν πληγώνουν τὸν ἑγωισμό του, νὰ μὴν τοῦ δημιουργοῦν ψυχικὰ τραύματα, νὰ μὴν τοῦ περιορίζουν τὴν πρωτοβουλία, ὅταν αὐτὴ δὲν εἶναι ἐπιβλαβὴς καὶ παράλογη, καὶ νὰ σέβωνται τὴν ἐλευθερίαν του ὅταν δὲν ὀδηγῆ σὲ ὑπερβολές. Τὰ μαθήματα αὐτὰ νὰ προσφέρονται δωρεὰν ἀπὸ εἰδικούς, ὑπὸ τὴν φροντίδα καὶ ἐπίβλεψιν τοῦ Ὑπουργείου Ὑγιεινῆς, τὸ ὁποῖο στὸ τέλος νὰ χορηγῆ βεβαίωσις πῶς παρακολούθησαν τὰ μαθήματα· ἡ βεβαίωσις νὰ εἶναι ἀπαραίτητη, μαζὶ μὲ τὰ ἄλλα πιστοποιητικὰ ποὺ ἀπαιτοῦνται γιὰ τὴν ἐκδοσὴ ἀδείας γάμου. Ἔχομε τὴ γνώμη ὅτι τοῦτο εἶναι καὶ εὐκόλο καὶ κατορθωτό, ἐφ' ὅσον μάλιστα ὑπάρχει τὸ δεδομένο τῆς ὑποχρεωτικῆς παρακολουθήσεως μαθημάτων ἀεραμύνης.

Παράλληλα μὲ τὴν διαπαιδαγώγησιν

τῶν γονέων, τὸ κράτος πρέπει νὰ λαμβάνῃ μέτρα ἠραστήρια καὶ αὐστηρὰ ὅσον ἀφορᾷ τὰ διάφορα ἀναγνώσματα, τὶς κινηματογραφικὰς προβολὰς ψυχοφθόρων ἐκδηλώσεων, οἱ ὁποῖες ἔχουν μεγάλην ἐπίδρασιν ἐπὶ τοῦ ψυχισμοῦ τοῦ παιδιοῦ. Ὅπως δὲν λαδῆ ἐπιβλέπει δι' εἰδικῆς ὑπηρεσίας χορηγοῦμενα τρόφιμα, οὕτως ὥστε νὰ μὴ προσφέρονται στὸ παιδί ἀκατάλληλα καὶ ἐπιβλαβῆ γιὰ τὴν υγείαν σιτία, κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπο ἔχει ὑποχρέωσις νὰ φροντίξῃ καὶ γιὰ τὴν πνευματικὴν του τροφήν. Οἱ γονεῖς καὶ γενικὰ οἱ παιδαγωγοί, γιὰ τὴν διαμόρφωσιν τοῦ ψυχισμοῦ, τοῦ χαρακτῆρα καὶ τῆς προσωπικότητος τοῦ παιδιοῦ, πρέπει νὰ ἔχουν ὑπ' ὄψιν τοὺς ὅτι πρωταρχικὴ νάγκη γιὰ μιὰ τέτοια καλὴ διαμόρφωσιν εἶναι νὰ φροντίσουν νὰ καταλάβουν, νὰ σεβαστοῦν καὶ ποδηγητήσουν τὶς ἔνστικτοις ἰσχυροῦς τοῦ παιδιοῦ, ποὺ ἀποτελοῦν τὸ σπινθηρὰ τοῦ δυναμισμοῦ καὶ τῆς προσωπικότητος του, καὶ νὰ βοηθήσουν τὴν ὁμαλὴ ἀναπτύξιν τῶν παρορμήσεων ἐκείνων τοῦ παιδιοῦ ποὺ ἔχουν βασικὴ ἐπίδρασιν εἰς τὴν ὅλην ζωὴν του, ὅπως εἶναι ἡ πρωτοβουλία ἢ αὐτενέργεια, τὸ θάρρος, τὸ αἰσθηματικὸν καλῶς ἐννοουμένης ἐλευθερίας, τῆς εὐθύνης, τῆς δικαιοσύνης, τῆς αὐτοπεποιθιστικῆς κτλ. Εὐνόητο εἶναι ὅτι ἔνα ἄτομον μὲ ἐλαττωματικὰς τὶς ιδιότητες αὐτὰς ἀποτελεῖ ἕνα τύπον ἀνάμαλο, ἀντικοινωνικὸν καὶ ὑποψήφιον ἐγκληματία.

Γιὰ τὸν λόγον αὐτὸν οἱ γονεῖς καὶ γενικὰ οἱ παιδαγωγοὶ πρέπει νὰ μὴν αὐθαιρετοῦν, ἀλλὰ νὰ ὀδηγοῦνται ἀπὸ τὴν φύσιν τοῦ παι-

* Συνέχεια ἀπὸ τὸ προηγούμενον.

ποιῶν κατὰ τὸν τρόπον ποῦ ὁ γεωπόνος ὀδηγεῖται ἀπὸ τὴν φύσιν τοῦ χωραφιοῦ, τοῦ κλιματικοῦ, τῆς τριανταφυλλιάς, ποῦ καὶ πῶς τὸ καλλιέργησις ἐπιστημονικὰ γιὰ νὰ εὐδοκίμησιν καὶ νὰ δώσῃ καλῆς ποιότητος καὶ ἀφθονοὺς καρπούς· καὶ ὅπως δὲν μποροῦμε νὰ ποῦμε ὅτι φταίει τὸ ἔλατο ποῦ δὲν εὐδοκίμησεν ἂν τὸ φυτέψωμε στὴν παραλία, ἢ ὅτι φταίει ἡ ἑλιά ποῦ δὲν δίνει καρπὸν ἐπειδὴ τὰ χιονισμένα βουνά, ἔτσι δὲν φταίει καὶ τὸ παιδί ὅταν ἡ κακὴ διαπαιδαγώγησις τῶν γονέων τοῦ τοῦ ἀκρωτηριάζει καὶ τοῦ ἐννοεῖ τὴν προσωπικότητά του, τοῦ μεταβάλλει τὴν ζωτικότητα, τοῦ μεταβάλλει τὸν κλιματισμὸν τοῦ σὲ δειλία, τὴν πρωτοβουλία τοῦ σὲ δουλικότητα, τὸ θάρρος σὲ φόβον, τὴν ἐνεργητικότητα σὲ ἀδράνεια, καὶ γενικὰ τὸ καθιστᾷ ἕνα ἄνθρωπον ὅχι μόνον ἀνίκανον καὶ ἀκατάλληλον γιὰ τὸν πληρὸν ἀγῶνα τῆς ζωῆς, ἀλλὰ ἕνα ἄτομον ἄσπαστο, καχύποπτον, φθονερὸν καὶ ποῦ μελλοντικὰ, ἐπειδὴ δὲν θὰ ἔχη τὴν ἰκανότητα νὰ ἀντιμετωπίσῃ ὁμαλὰ καὶ κανονικὰ τὰς ἀνάγκας του, θὰ ἀντιδράσῃ μὲ τὴν ἐγκληματικότητα.

Τονίζομε καὶ πάλι ὅτι ἡ κακὴ διαπαιδαγώγησις δημιουργεῖ τις περισσότερες φορές τοὺς ἐγκληματίας. Πρέπει πάντα νὰ ἔχωμε ὑπ' ὄψιν μας ὅτι δύο εἶναι οἱ κρίσιμες περίοδοι γιὰ τὴν ὁμαλὴν ἢ ἀνώμαλὴν διαμόρφωσιν τοῦ ψυχισμοῦ τοῦ ἀνθρώπου. Ἡ πρώτη καὶ ἡ πλέον σημαντικὴ εἶναι ἡ μέχρι τῆς ἡλικίας τῶν ἐπτὰ ἐτῶν, ἡ δευτέρη δὲ μέχρι τῶν δεκατεσσάρων. Πολὺ σπάνια, σπανιώτατα, θὰ γίνῃ ἕνα ἄτομον νευρικὸν ἂν ἔχη περάσει ὁμαλὰ τὰ στάδια τῆς ἐξελίξεως τοῦ ψυχισμοῦ του κατὰ τὰς δύο αὐτὰς περιόδους τῆς ζωῆς του. Τὸ παιδί τῆς τρυφερῆς ἡλικίας στερεῖται λογικῆς, καὶ εἶναι μεγάλο σφάλμα νὰ τοῦ ζητᾶμε νὰ συμπεριφέρεται βάσει λογικῶν συμπερασμάτων. Οἱ πράξεις του κατευθύνονται ἀπὸ τὸ ἐνστικτικόν, καὶ εἶναι ἀκόμη μεγαλύτερον σφάλμα νὰ μὴν σεβώμασθε τις ἐνστικτικὰς παρορμήσεις του.

Τὸ παιδί θὰ μπορέσῃ νὰ συμμορφωθῇ μὲ τις ὑποδείξεις τῶν ἐνηλίκων ὅταν αὐτὸς συνοδεύεται συνήθως μὲ κάτι εὐχάριστον· ἀντίθετον, ὅταν οἱ γονεῖς προσπαθοῦν νὰ

ἐπιβάλλουν στὸ παιδί κάτι μὲ τρόπον ποῦ τοῦ προκαλεῖ δυσαρέσκεια, ὅπως ἡ ἀπαγόρευσις, ἡ φοβέρα, ἡ ἀδικητικὴ τιμωρία, τότε δύο πράγματα θὰ συμβοῦν: ἢ θὰ ὑπακούσῃ παθητικὰ, καὶ τότε μελλοντικὰ θὰ γίνῃ ἕνα ἄτομον ἄβουλον, ἀκριτον ἢ τὸ χειρότερον νευρωτικόν, ἢ θὰ ἀντιδράσῃ κἀνοντας τὸ ἀντίθετον, ὅποτε μελλοντικὰ θὰ γίνῃ ἕνας ἄνθρωπος κακός, ἀντιδραστικός, ἐπιπολαίος, παράνομος κλπ. Καὶ στίς δύο περιπτώσεις, ἐκ τῆς κακῆς διαπαιδαγώγησεως καὶ τῆς ἀψυχολογήτου μεταχειρίσεως τοῦ παιδιοῦ, δημιουργεῖται ὁ ἀνώμαλος τύπος, ὁ ὑποψήφιος ἐγκληματίας. Γιὰ τὸν λόγον αὐτὸν πρέπει νὰ προσέχωμε ὥστε ἐκεῖνον ποῦ ἀπαιτοῦμε νὰ κἀνῃ τὸ παιδί νὰ τοῦ προκαλῇ εὐχαρίστησιν καὶ χαρὰν, κατὰ τὸ ἀρχαῖον ῥητὸν «τὸ τερπνὸν μετὰ τοῦ ὠφελίμου».

Ἐπίσης πρέπει νὰ σεβώμασθε τὸν ἀκρωτηρισμὸν τοῦ, ὅταν αὐτὸς εἶναι ὁμαλὸς καὶ φυσιολογικὸς καὶ ὀδηγῇ σὲ καλὰ καὶ ὠφέλιμα ἀποτελέσματα, καὶ ὅσο τὸ δυνατόν νὰ ἀποφεύγωμε νὰ μεταχειριζώμασθε τὴν λέξιν «μὴ!», ποῦ στραγγαλίζει τις περισσότερες φορές τὴν πρωτοβουλία του, ἡ ὁποία εἶναι ἀπαραίτητον στοιχεῖον γιὰ τὴν διαμόρφωσιν τῆς προσωπικότητος καὶ τοῦ χαρακτῆρα τῶν ἀνθρώπων.

Πρέπει νὰ προσέχωμε νὰ μὴν γελοιοποιῶμε τὸ παιδί, γιὰτὶ ἔτσι τοῦ γεννιέται τὸ σύμπλεγμα τῆς κατωτέρας. Δὲν πρέπει νὰ λέμε ψέματα στὸ παιδί, ἔστω καὶ τὸ πιὸ ἀθῶον, γιὰ νὰ μὴν μάθῃ ἀπὸ μίμησιν στὴν ψευδολογίαν, καὶ ἀπαραιτήτως πρέπει νὰ τηροῦμε καὶ νὰ ἐκτελοῦμε τις ὑποσχέσεις ποῦ τοῦ δίνομε. Ἡ συμπεριφορὰ μας πρέπει νὰ εἶναι σύμφωνη μὲ ὅσα τοῦ διδάσκουμε καὶ τοῦ ἀπαιτοῦμε νὰ κἀνῃ, γιὰτὶ τὸ παιδί ἔχει τὴν τάσιν νὰ μιμῆται τις πράξεις τοῦ μεγάλου, καὶ πρέπει ἐξ ἄλλου νὰ ἀνταμειβώμε τὸ παιδί γιὰ κάθε του καλὴν πράξιν, νὰ ἐνθαρρύνωμε τὴν κάθε του εὐγενικὴν προσπάθειαν καὶ νὰ εἴμασθε πολὺν προσεκτικὸν ὅταν πρόκειται νὰ τοῦ κἀνωμε εἴτε παρατήρησιν εἴτε ἐπίπληξιν ἢ νὰ τοῦ ἐπιβάλλωμε ἔστω καὶ τὴν πιὸ ἑλαφρὴν τιμωρίαν. Πρέπει δηλαδὴ νὰ τὸ πείσωμε ὅτι ἡ τιμωρία ποῦ τοῦ ἐπιβάλλομε καὶ δίκαιη εἶναι καὶ γίνεται γιὰ τὸ καλὸν του.

Ἄλλὰ πρὸς Θεοῦ, δὲν πρέπει ποτὲ νὰ τὸ ἀπογοητεύωμε σὲ καμμιὰ του προσπάθεια, ἔστω καὶ ἀποτυχημένη. Πρέπει νὰ ἀποφεύγωμε τίς αὐταρχικὲς διαταγὰς καὶ νὰ μὴν ζητᾶμε ποτὲ τὴν τυφλὴ ὑποταγὴ τοῦ παιδιοῦ. Οἱ αὐταρχικὲς διαταγὰς προκαλοῦν ἐπικίνδυνες ἀντιδράσεις καὶ ἡ τυφλὴ ὑποταγὴ ἀποβλακώνει. Πρέπει νὰ ἔχωμε πάντα ὑπ' ὄψιν μας ὅτι τὰ πολλὰ χάδια καὶ οἱ πολλὲς καὶ πρὸ παντός ἄδικες τιμωρίες καταλήγουν στὰ ἴδια ὀλέθρια ἀποτελέσματα. Τραυματίζουν τὴν προσωπικότητα τοῦ παιδιοῦ, ἀκρωτηριάζουν τὴν αὐτοπεποιθησὴ του, μαραινοῦν τὴν ζωικότητά του, μεταβάλλουν τὴν ζωηρότητα σὲ νωθρότητα, τὸν αὐθορμητισμὸ σὲ δειλία, τὸ θάρρος σὲ φόβον, καὶ τὴν πρωτοβουλία σὲ δουλικότητα. Ἡ ἔννοια τοῦ καλοῦ πρέπει νὰ συνταυτίζεται μὲ τὴν ἔννοια τοῦ εὐχάριστου, γιὰτὶ τὸ παιδί τότε κάνει ἐκεῖνο ποῦ πρέπει, πρόθυμα καὶ χωρὶς μεμψιμοιρίες.

Μάθετε τὸ παιδί νὰ ἀποφεύγῃ τὸ «θά», ποῦ καταλήγει στὴν ἐπ' ἀόριστο ἀναβολή, καὶ τὸ «ἐπειδὴ», ποῦ εἶναι δηλωτικὸ μιᾶς βεβιασμένης δικαιολογίας, ἡ ὁποία πολλὰς φορὰς εἶναι σὲ ἀντίθεση μὲ τὴν ἐκτέλεση ἐνὸς ἐπιβαλλομένου χρέους.

Πρέπει νὰ θεωροῦμε τὸ παιδί ὡς ἓνα ὄν αὐτεξούσιον, καὶ ὅλη μας ἡ προσπάθεια πρέπει νὰ τείνῃ στὸ σεβασμὸ τῆς ἐλευθέρου του βουλήσεως, ὅταν ὅμως αὕτῃ περιορίζεται στὰ ὅρια τῆς λογικῆς καὶ δὲν ξεπερνᾷ τὰ ὅρια τῆς ὑπερβολῆς καὶ πλαισιούται πάντοτε μὲ τὴν νομιμότητα καὶ τὴν ἠθικὴν. Ἐπίσης πρέπει νὰ καλλιεργοῦμε τὴν χειραφέτηση τοῦ παιδιοῦ, ἀλλὰ πάντοτε ἐντὸς τῶν φυσιολογικῶν ὁρίων τῆς ἡθικῆς καὶ τῆς νομιμότητος.

Κατὰ συνέπειαν, ἡ καλὴ ἀνατροφή καὶ ἡ μεθοδικὴ καὶ ἐπιστημονικὴ διαπαιδαγώγησις τοῦ παιδιοῦ εἶναι οἱ παράγοντες ἐκεῖνοι

ποῦ θὰ συντελέσουν στὴν ὁμαλὴ διάπλασιν τοῦ χαρακτῆρα καὶ θὰ δημιουργήσουν μελλοντικῶς ἓναν ἄνθρωπον ὁμαλό, λογικό, φυσιολογικό, ὁ ὁποῖος ἔχει μόνον τὴν ζήτησιν εὐτυχισμένου ὁ ἴδιος, ἀλλὰ θὰ φανῇ χρήσιμος καὶ στὴν οἰκογένεια καὶ στὴν κοινωνία καὶ στὴν πατρίδα. Ἄλλοιῶτα θὰ δημιουργηθῇ ἓνα ὄν δυστυχημένον σὲ ὅλην τὴν ζωὴν, ἀλλὰ καὶ συγχρόνως ἐπικίνδυνον καὶ ἐπιβλαβὲς τόσον γιὰ τὴν οἰκογένειάν του ὅσον καὶ γιὰ τὴν κοινωνία καὶ γενικὰ γιὰ τὸ σύνολον.

Δυστυχῶς πάντοτε ἀπὸ τῶν ἀρχαιοτάτων χρόνων μέχρι σήμερον ἡ ἀνθρωπότητα ταλαιπωρεῖται ἀπὸ τέτοια ὄντα, ἀνώμαλα καὶ μὴ φυσιολογικά, τὰ ὁποῖα σὰν καρινώματα ἀναπτύσσονται ἐπάνω στὸν κορμὸν τοῦ ὑγιοῦς δένδρου ποῦ παραστατικὰ συμβολίζει τὴν κοινωνία καὶ τὸν ὁποῖον κορμὸν δηλητηριάζουν καὶ σιγὰ σιγὰ φθείρουν μὲ τὴν δηλητηριώδη περίπτυσή τους. Καὶ ἐνὸς σήμερον, μὲ τίς προόδους τῆς παιδαγωγικῆς ἐπιστήμης καὶ γενικὰ τὴν ἐξέλιξιν τοῦ πολιτισμοῦ, θὰ ἔπρεπε νὰ ἐξαφανισθῇ τὸ τοῦλάχιστον νὰ περιορισθῇ τὸ κακόν, τὸνναντίον αὐξήθηκε ἐπικίνδυνα καὶ ὑπὸ ὅλων νέων μορφῶν καὶ νέας ἐκδηλώσεις παρουσιάζεται, ὥστε νὰ ἀποτελῇ ἓνα πραγματικὸν κίνδυνον ἔχει μόνον γιὰ τὴν οἰκογένειαν τὴν κοινωνίαν καὶ τὴν πατρίδα, ἀλλὰ μπορεῖ νὰ πῆ κανεὶς γενικὰ γιὰ τὸν πολιτισμὸν.

Σκοπὸς τῆς ἐργασίας μας εἶναι, ἀφοῦ ἐκτενῶς ἀναπτύξαμε τὸ θέμα σχετικὰ μὲ τὴν καλὴν διαπαιδαγώγησιν τοῦ παιδιοῦ νὰ περιγράψωμε τίς νέες μορφὰς καὶ τὶς νέες ἀντικοινωνικὰς ἐκδηλώσεις ποῦ δυστυχῶς σημειώνονται σήμερον σὲ ἓνα ἀρκετὰ σημαντικὸν ποσοστὸν τῶν νέων, ὁποῖες ἐκδηλώσεις φθάνουν πολλὰς φορὰς καὶ μέχρι τῆς ἐγκληματικότητος.

(Ἀκολουθεῖ)

Ἀπό ὅσα διαβάζω

Ἐνα νέο ἀντιβιοτικό, ἡ Φιουσιδίνη (Fucidine), εἰναι ὅτι ἀσχεῖ μεγάλην περιοριστικὴν δρᾶσιν ἐπὶ ἀνάπτυξιν ὀρισμένων μετεγχειρητικῶν σταφυλοκοκκικῶν λοιμώξεων. Τὸ ἐν λόγῳ ἀντιβιοτικό δοκιμαστικῶς ἐπίσης ἐναντίον σταφυλοκοκκικῶν, ποὺ εἶχαν γίνῃ ἀνεπιτυχτικὸν ἐπὶ ἄλλα ἀντιβιοτικά (Discovery, Νοέμβριος 1963).

*

Τὸ πρῶτον ἀντιφλεγμονώδες ἐνζύμον φυτικῆς προελεύσεως, ἡ παπάση, εἰσήχθη τελευταίως ἐπὶ τὴν κλινικὴν μετὰ ἐξαιρέτα ἀποτελέσματα. Ἐπιταχύνει τὰς φυσιολογικὰς ἐξεργασίας τῆς ἐπουλώσεως ἐκεῖ ὅπου φλεγμονὴ καὶ οἰδήμα ἀποτελοῦν μέρος τῆς κλινικῆς εἰκόνης (The Journal of the International College of Surgeons, vol. 39, No 3, 1963).

*

Μίαν ἐνδιαφέρουσα μελέτη γιὰ τὴ στενὴν σχέσιν τοῦ οὐρογεννητικοῦ συστήματος τῆς γυναικὸς πρὸς ὀρισμένα γυναικολογικὰ καὶ μαιευτικὰ προβλήματα δημοσιεύουν πέντε ἰατροὶ Douglas ἐπὶ ἀριθ. 3 τεύχος τοῦ 1963 τοῦ Journal of the International College of Surgeons, ὑπογραμμίζοντας τὰς μεγάλας δυσχερείας ποὺ συναντῶνται ἐπὶ τὴν διάγνωσιν πολλῶν γυναικολογικῶν παθήσεων ἐξ αἰτίας τῆς ὁμοιότητος τῶν συμπτωμάτων πολλῶν ἀπὸ αὐτὰς πρὸς ἐκεῖνα ποὺ ἀναφέρονται ἐπὶ τὸν οὐροποιητικὸν σύστημα. Οἱ συγγραφεῖς τονίζουσι τὴν ἀνάγκην ὅχι μόνον μεγαλυτέρας συνεργασίας μεταξὺ τῶν δύο ἐιδικοτήτων, ἀλλὰ καὶ ὀρισμένου βαθμοῦ βασικῶν μέσων καὶ ἀμοιβαίας κατανοήσεως τῶν δύο ἐιδικοτήτων.

Τὰ κύρια συμπεράσματα τῆς μελέτης εἶναι:

1. Ἀλλεργικὰς ἀντιδράσεις ἐπὶ τροφῆς, ὅπως τὰ μῆλα, ὁ ἀνάναξ, τὰ λεμόνια, τὰ πορτοκάλια καὶ οἱ τομάτες κλπ., μποροῦν νὰ ἐπηρεάσουν τοὺς νεφροὺς καὶ τὴν κύστιν.
2. Οἱ οὐρητῆρες παρουσιάζουσι διαφόρου βαθμοῦ χαλαρώσεις, ἰδίως κατὰ τὴν ἐγκυμοσύνην.
3. Οἱ γυναικολόγοι καὶ οἱ μαιευτῆρες, ὅπως καὶ οἱ οὐρολόγοι, πρέπει νὰ λαμβάνουν ὑπ' ὄψιν τὴν δυνατότητα διαταραχῆς τοῦ οὐροποιητικοῦ συστήματος ὅταν προβαίνουν ἐπὶ διαφορικὰς διαγνώσεις κοιλιακῶν πόνων.
4. Πυελονεφρίτις καὶ στένωσις τοῦ οὐρητῆρος εἶναι κοινὰς αἰτίαι παραξενῶν κοιλιακῶν πόνων.
5. Βλάβες τῆς κύστεως καὶ τοῦ οὐρητῆρος θὰ

πρέπει ν' ἀναγνωρίζονται καὶ ἐπανορθώνονται κατὰ τὸν χρόνον τῆς ἐγχειρήσεως ὅσο εἶναι δυνατόν.

6. Μονόπλευρη ἀπολίπωσις τοῦ οὐρητῆρος μπορεῖ νὰ μὴ διαγνωσθῇ ποτέ, ἀλλὰ ἀπολίπωσις ἢ βλάβη καὶ τῶν δύο οὐρητῆρων ἢ βλάβες τῆς κύστεως ἐκδηλώνονται μέσα ἐπὶ λίγες ἡμέρας.
7. Ἐνδοκοιλιακοὶ ὄγκοι καὶ φλεγμονὲς μποροῦν νὰ προκαλέσουν ἀποκλεισμὸν καὶ διάτασιν τῶν οὐρητῆρων ἐπὶ μεγάλη ἀναλογία, ποὺ δὲν τὴν ὑποψιάζομαστε, μάλιστα. Ἀναφέρουμε τέτοιαι παθήσεις καὶ τὰς σχετικὰς ἀναλογίας:
Μεγάλα ἰνομώματα 53%
Καλοήθης κύστις τῆς ὠθήκης 40%
Καρκινώματα τῆς ὠθήκης 60%
Σαλπινγγίτις 44-58%
Ὀλικὴ πρόπτωσης τῆς μήτρας 25%
Μερικὴ πρόπτωσης μετὰ κύστιοκῆλη 10%
Καρκίνος τραχήλου μήτρας 48%.
8. Ὑπάρχει πιθανότης προκλήσεως ὑπερτάσεως ἀπὸ ἰνομώματα («μυωματικὴ καρδία»).
9. Ὄταν ἐφαρμόζεται ἀκτινοβολία γιὰ καρκίνωμα τοῦ τραχήλου, πρέπει νὰ ἐλεγχθῇ τὸ οὐροποιητικὸν σύστημα γιὰ τυχὸν ἀνεύρεσι στενώσεως τοῦ οὐρητῆρος. Πρωτογενεῖς, δευτερογενεῖς καὶ τριτογενεῖς ἀντιδράσεις μποροῦν νὰ συμβοῦν ἀκόμη καὶ μετὰ ἕνα ἔτος.
10. Πολλὰς «λειτουργικὰς» διαταραχὰς, ὅπως ἀεροφαγία, δυσπεψία κλπ., μποροῦν νὰ ὀφείλωνται ἐπὶ παθολογικὰς καταστάσεις τῶν νεφρῶν ἢ τῶν οὐρητῆρων, τοῦ πόνου μεταδιδόμενου μέσῳ τοῦ συμπαθητικοῦ νευρικοῦ συστήματος.
11. Χρόνιαι συναφεῖς παθήσεις τοῦ οὐροποιητικοῦ συστήματος μποροῦν νὰ ὀδηγήσουν ἐσφαλμέναν ἐπὶ ὠθηκεκτομία, σαλπινγγεκτομία καὶ ἀκόμη ἐπὶ ὑστερεκτομία.
12. Πρὶν τιτλοφορήσομε μίαν ἀρρωστητὴν σὰν ψυχωτικὴν ἢ νευρωτικὴν, πρέπει νὰ ἀποκλείσομε ὅλες τὰς πραγματικὰς ὀργανικὰς καὶ λειτουργικὰς παθολογικὰς καταστάσεις.

*

—(Βγάλε τριακόσιους ἀνθρώπους ἀπ' τὴν Ἱστορίαν, καὶ θὰ μᾶς δῆς νὰ ζοῦμε ἀκόμη ἐπὶ τὴν Αἰθιοπικὴν Ἐποχὴν) (Sir Arthur Keith). Καί: «Πρόσθεσε ἐπὶ τὴν ἱστορίαν τοῦ ἐπομένου αἰῶνος μισὴ ντουζίνα ὅχι κοινῶν ἀνθρώπων, τοῦ τύπου καὶ τῆς δυνάμεως ἐνὸς Ναπολέοντος ἢ ἐνὸς Χίτλερ, καὶ θὰ μᾶς δῆς νὰ ζῆναζοῦμε ἐπὶ τὴν Αἰθιοπικὴν Ἐποχὴν» (Dennis Gabor).

—Γιατροί έρευνήται στὸ Boston τῆς Μασαχουσέτης ἀνεκοίνωσαν ὅτι πειραματικοὶ καρκίνοι πετεινῶν ἐξαφανίσθηκαν μετὰ τὴν ὑπερβολικὰ βραχυχρόνια ἐπίδρασι ἐντονου φωτὸς προερχομένου ἀπὸ Laser. Ἡ πηγὴ τῆς ἀκτινοβολίας ἦταν μηχανὴ Raytheon 500 Joule Lhm-4, στὴν ὁποία χρησιμοποιεῖται ρουμίνι, καὶ στὶς περισσότερες περιπτώσεις ἡ θεραπεία συνστάτο σὲ μίαν καὶ μόνον συνεδρία, διαρκείας 0,5-3 χιλιοστῶν τοῦ δευτερολέπτου καὶ ποικίλη ἔντασι τῆς δέσμης. Κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον τὸ περασμένο ἔτος ἀκτινοβολήθηκαν, στὸ Tufts New England Medical Center, 500 πετεινοὶ μὲ εἴκοσι διαφορετικούς τύπους κακοήθων ὄγκων. Ἀπὸ 14 πετεινοῦς, στοὺς ὁποίους εἶχε ἐνοφθαλμισθῆ καρκίνος θυροειδοῦς τοῦ ἀνθρώπου, οἱ δώδεκα ἀπηλλάγησαν τελείως ἀπὸ τὴν πάθησι 5-29 ἡμέρες μετὰ τὴν θεραπεία. Ἐπίσης ἱκανοποιητικὰ ἀποτελέσματα δόθηκαν μὲ μελανώματα ἀνθρώπινης καταγωγῆς. Ἄλλοι τύποι ὄγκων δὲν ἀντέδρασαν τόσο καλά.

Κατὰ τὴν ἀνακοίνωσι τῶν ἀποτελεσμάτων αὐτῶν σὲ μιὰ τελευταία συνεδρίασι τοῦ Ἀμερικανικοῦ Κολλεγίου τῶν Χειρουργῶν ὁ Δρ Paul E. Mc Guff εἶπε ὅτι ἡ ὑπ' αὐτὸν ἡμᾶς τῶν ἐρευνητῶν συνεπέρανε ὅτι τὸ φῶς τοῦ Laser εἶχε ἐπιλεκτικὴ ἐπενέργεια σὲ ὀρισμένους κακοήθεις ὄγκους, ἐνῶ ἄφηγε ἄθικτα τὰ φυσιολογικὰ κύτταρα καὶ δὲν ἐμπόδιζε ἐν ἐπούλωσι. Ὁ τρόπος δράσεως τοῦ φωτὸς ἐν Laser παραμένει ἄγνωστος (*New Scientist*, 21.11.63).

*

—Ξέρετε πόσες καισαρικῆς τομῆς γίνονται κάθε χρόνο στὶς Ἡνωμένες Πολιτεῖες τῆς Ἀμερικῆς; Διακόσιες χιλιάδες! (*Stern*, 47, 1963).

*

—Ὁ Γάλλος Καθηγητῆς τῆς Ὑγιεινῆς κ. Jean Boyer ἐτόνισε στὸ 43ο Συνέδριον Ὑγιεινῆς ποὺ συνήλθε στὸ Παρίσι, ὅτι τὸ πόσιμο νερὸ—ὅπως καὶ κάθε νερὸ—στῆ φυσικὴ του κατάστασι περιέχει καὶ καρκινογόνα στοιχεῖα, σὲ μικρὴ βέβαια ποσότητα, ποὺ ὅμως ἀπορροφώμενα ἐπὶ μακρὸν ἀπὸ τὸν ὀργανισμό μπουροῦν νὰ προκαλέσουν ἐμφάνισι καρκίνου. Ἐχουμε στῆ δῆλωσι αὐτῆ τοῦ Γάλλου Καθηγητοῦ μιὰν σαφῆ νύξι γιὰ ἕναν κοινὸ φορέα τῶν περισσότερων ειδικῶν παθογόνων παραγόντων. Γιατὶ, ἀπὸ ὅσα ξέρω καὶ καταλαβαίνω, πρέπει νὰ ὑπάρχουν λίγοι κοινοί, ὄχι διεγέρται, ἀλλὰ ἐκδοχοὶ τῶν πολυποικίλων διεγερτῶν ποὺ προκαλοῦν καρκίνο σὲ ὅλα τὰ ἐπίγεια ζωντανὰ εἶδη. Νὰ ἐνοχοποιήσουμε λοιπὸν σχετικὰ καὶ τὸ νερὸ, τὸ νεράκι, τὸ «ἄριστον ὕδωρ» τοῦ Πινδάρου; Ἴσως νὰ χρειάζεται.

*

—«Ἡ εὐτυχία προκύπτει κυρίως ἀπὸ τὴν ἀνετη προσαρμογὴ τοῦ συμπαθητικοῦ νευρικοῦ συστήματος» (Howard C. Taylor, Jr.) (*American Jr of Obstetrics and Gynaecology*, 87, 7, 1963, σ. 847).

—Κατὰ ποῖον μηχανισμό ἐπιφέρει τὸ ἀποτέλεσμα τῆς ἡ αὐξητικῆς ἢ σωματοτρόπος ὁρμόνης τοῦ προθίου λοβοῦ τῆς ὑποφύσεως; Ἀπὸ τίς ἔρευνες τοῦ De Jongh καὶ τοῦ F. Young, ἡ Α.Υ.Ο. προκαλεῖ αὐξησι τοῦ πρωτοπλάσματος στὸν ὑπὸ ἀνάπτου ὀργανισμό μὲ αὐξησι τῆς παραγωγῆς ἰνσουλίνης καὶ σι τοῦ λίπους πρὸς παραγωγὴν πρωτεϊνῶν καὶ αὐξησι τῆς σακχαραιμίας (ἐξ ἧς πιθανὴ ἐμφάνισι σακχαρουρίας). Ἡ δρᾶσι αὐτῆ τῆς Α.Υ.Ο. ἐπιλύεται ἰδιαίτερα ὅταν ἀπειλήται σχετικὴ ἡ ἀπύλητη μείωσις τοῦ σακχάρου στὸ σῶμα. Τὰ προκείμενα τῆς λιπολύσεως (ἐλεύθερα λιπαρὰ ὀξέα καὶ ὀξονικὰ σώματα) ἀναστέλλουν τὴν ἀπορρόφησι σακχάρου ἀπὸ τοὺς μῦς ἢ τὸ λίπος, καὶ ἐπομένως συνεπάγονται αὐξησι τοῦ σακχάρου τοῦ αἵματος ἀκολουθούμενη ἀμέσως ἀπὸ ἔκκρισι ἰνσουλίνης. Μὲ τὴν αὐξησι τοῦ σακχάρου τοῦ αἵματος καὶ τῆς ἰνσουλίνης, ἡ λιπολύσις ἀναστέλλεται, ἢ πρόσληψις σακχάρου ἀπὸ τοὺς ἰστούς προωθεῖται καὶ πραγματοποιεῖται σύνθεσις λίπους. Ἔτσι, ὁλοκληρώνεται ὁ κύκλος (J. L. Touber: *Hormones* XVI, 5, 1963).

*

—Ἐνδιαφέροντα νέα, σχετικὰ μὲ τὴν ἄρσι τῆς ἀνωστοικῆς στειρώσεως, μᾶς ἔρχονται ἀπὸ τὴν Σουηδία: Ὁ Carl Gemzell, τοῦ Ἀκαδημαϊκοῦ Νοσοκομείου τῆς Uppsala, μὲ τὴν χρησιμοποίησι ἀνθρώπινης ὑποφυσιακῆς γοναδοτρόπου ὁρμόνης Α, σὲ συνδυασμὸ μὲ ἀνθρώπινη χοριακὴ γοναδοτρόπο, πέτυχε 17 ἐγκυμοσύνες ἐπὶ 36 γυναικῶν, ἧτοι ποσοστὸ περίπου 50%! (*The Year Book of Obstetrics and Gynaecology*, 1963-64 series).

*

—«Ἄν τὸ νεογέννητο, ποὺ δυστυχῶς ἤρθε στὸν κόσμον μὲ μιὰ συγγενῆ ἀνωμαλία, μπορούσε νὰ σκέπτεται καὶ νὰ μιλά, θὰ παρακαλοῦσε τοὺς πατεριστικὰ: «Σὰς παρακαλῶ, Κύριε χειρουργέ, ἀσκήστε τὴ μεγαλύτερη λεπτότητα στοὺς εὐπαθεῖ μου ἰστούς καὶ προσπαθήστε νὰ διορθώσετε τὴν ἀνωμαλία στὴν πρώτη ἡγεγίρησι. Ξέρετε, ἐλπίζω νὰ χρησιμοποιήσω ἐντὸς τῆς πρώτης ἡμέρας μὲ γιὰ τὰ ἐπόμενα 67 ἔτη. Δώστε μου αἷμα καὶ τὴν ἀναγκαῖα ποσότητα ὑγρῶν καὶ ἠλεκτρολυτῶν, δώστε μου ἀρκετὸ ὀξυγόνο μὲ τὴν ἀνασθησία, καὶ ἴσως σὰς δείξω ὅτι μπορῶ ν' ἀνεχθῶ ὑπερβολικὰ μεγάλες ἐγχειρήσεις. Θὰ ἐκπλαγῆτε μὲ τὴν γρηγορότητα τῆς ἀναρρώσεώς μου καὶ θὰ σὰς εἶμαι αἰῶνα σὺ γινώμων»» (Potts).

Παναγιώτου

Η ΝΕΥΡΩΣΙΣ ΤΗΣ ΜΗΤΡΑΣ

Ὑπό

ΤΗΛΕΜΑΧΟΥ ΖΩΙΑΔΗ

Ἐσωτερικοῦ Βοηθοῦ τοῦ Μαιευτηρίου
«Μαρίκα Ἑλιάδην»

Ἡ μήτρα διαθέτει πλουσίαν νεύρωσιν. Νευρικαὶ ἀπολήξεις ἐκ τοῦ αὐτονόμου νευρικοῦ συστήματος τελευτοῦν ἄλλαι μὲν μεταξύ τῶν ἰνῶν τοῦ μυομητρίου, ἄλλαι δὲ ἐκ τούτων φέρονται πρὸς τὴν ἐλευθέραν ἐπιφάνειαν τοῦ ἐνδομητρίου.

Τὸ συμπαθητικὸν κυρίως σύστημα συμβάλλει εἰς τὴν νεύρωσιν τῆς μήτρας διὰ τοῦ μητροκολεϊκοῦ γαγγλιοφόρου πλέγματος. Τὸ πλέγμα τοῦτο ἢ πλέγμα τοῦ Frankenhäuser κεῖται ἐντὸς τοῦ παραμητρίου, ἐπὶ τοῦ ὀπισθοπλαγίου τοιχώματος τοῦ τραχήλου καὶ τῆς ἄνω μοίρας τοῦ κόλπου, ἀντιστοίχως πρὸς τὸ ἔσω τραχηλικὸν στόμιον, καταλαμβάνον τὴν βᾶσιν τῶν ἱερομητρικῶν συνδέσμων, οἱ ὅποιοι παριστοῦν τὰ πλάγια ὄρια τούτου. Ἀντιστοίχως πρὸς τὸν πλάγιον θόλον τοῦ κόλπου περιέχει τὰ μητροκολεϊκὰ γάγγλια, ἐκ τῶν ὁποίων τὸ μεγαλύτερον καλεῖται γάγγλιον τοῦ Frankenhäuser ἢ τοῦ αἰχένος τῆς μήτρας.

Τὸ μητροκολεϊκὸν πλέγμα παριστᾶ τὴν συνέχειαν τοῦ διφυοῦς ὑπογαστρίου πλέγματος, τὸ ὁποῖον εὐρίσκεται ἐντὸς τῆς ἑλάσσονος πυέλου καὶ ὑπὸ τὸ περιτόναιον, μεταξύ τοῦ ἀνεκκτῆρος τοῦ πρωκτοῦ καὶ τοῦ πλαγίου τοιχώματος τοῦ ἀπευθυμένου.

Τὸ ὑπογαστριον πάλιν πλέγμα παριστᾶ τὴν συνέχειαν τοῦ μονοφυοῦς μεσολαγόνιου πλέγματος, ἐκ τοῦ διχασμοῦ τοῦ ὁποίου, ἀντιστοίχως πρὸς τὸν 5ον ὀσφυϊκὸν σπόνδυλον, παράγεται.

Τὸ μεσολαγόνιον πλέγμα, μονοφυῆς

ὄν, ἐκτείνεται ἀπὸ τοῦ διχασμοῦ τῆς κοιλιακῆς ἀορτῆς ἰσοϋψῶς πρὸς τὸν 4ον ὀσφυϊκὸν σπόνδυλον μέχρι τοῦ ἀκρωτηρίου, ἔνθα διχάζεται, ὡς ἀνωτέρω ἐλέχθη, παριστᾶ δὲ ἐν ἐκ τῶν μερῶν εἰς ἃ μεταβαίνει τὸ πλέγμα τῆς κοιλιακῆς ἀορτῆς, τοῦ ἐτέρου μέρους ἀποτελοῦντος τὸ διφυῆς κοινὸν λαγόνιον πλέγμα. Τέλος, τὸ πλέγμα τῆς κοιλιακῆς ἀορτῆς παριστᾶ τὴν συνέχειαν τοῦ δαμιλοῦς κοιλιακοῦ ἢ ἡλιακοῦ πλέγματος.

Τὸ παρασυμπαθητικὸν μέτεχει εἰς τὴν νεύρωσιν τῆς μήτρας δι' ἰνῶν φερομένων διὰ τῶν 2ου, 3ου καὶ 4ου ἱερῶν νεύρων ἐκ τῶν ἀντιστοίχων νευροτομῶν τῆς ἱερᾶς μοίρας τοῦ νωτιαίου μυελοῦ.

Τὸ νευρικὸν σύστημα παίζει ρόλον ρυθμιστικὸν μᾶλλον ἐπὶ τῆς μήτρας. Τοῦτο συνάγεται ἐκ πολλῶν πειραματικῶν δεδομένων, κυρίως δὲ ἐκ τοῦ ὅτι ἡ κινητικότης τῆς μήτρας, ὡς ἀποδεικνύεται, ἔχει αὐτοματισμὸν, τόσον κατὰ τὸν τοκετὸν ἐγκύμονος μήτρας ὅσον καὶ ἐπὶ ἀκύμονος τοιαύτης μετὰ τὴν διατομὴν πάσης νευρικῆς ὁδοῦ.

Ἀμφότερα τὰ σκέλη τοῦ φυτικοῦ Ν.Σ. παρέχουν ἴνας κινητικὰς καὶ αἰσθητικὰς. Ἐρεθισμὸς τοῦ συμπαθητικοῦ προκαλεῖ σύσπασιν τῆς μήτρας καὶ ἀγγειοσυστολήν. Ἐρεθισμὸς τοῦ παρασυμπαθητικοῦ ἀναστέλλει τὴν σύσπασιν καὶ προκαλεῖ ἀγγειοδιαστολήν.

Ἡ περιοδικότης τῶν συστολῶν τῆς μήτρας (ρυθμικαὶ συστολαὶ τοῦ Braxton-Hicks) φαίνεται ὅτι ὀφείλεται εἰς ἐναλ-

λασσομένην τινὰ ἰσορροπίαν μεταξύ συμπαθητικοῦ (τονικὸν νεῦρον) καὶ παρασυμπαθητικοῦ (χαλαρωτικὴ ἐπίδρασις).

Μετὰ τὴν περιγραφὴν τῶν ἀνωτέρω ἀνατομικῶν στοιχείων δυνάμεθα νὰ συνοψίσωμεν τὰ τῆς νευρώσεως τῆς μήτρας ὡς ἀκολούθως:

A. Αἰσθητικὴ ὁδὸς

1. Αἰσθητικαὶ ἴνες ἐκ τοῦ σώματος καὶ πυθμένος τῆς μήτρας (συμπαθητικαὶ) διὰ τοῦ μητροκολεϊκοῦ γαγγλιοφόρου πλέγματος τοῦ Frankenhäuser κατ' ἀρχάς, ἔπειτα δὲ διὰ τοῦ ὑπογαστρίου, μεσολαγίου καὶ ἄορτικοῦ πλέγματος φέρονται εἰς τὰ γάγγλια τοῦ συμπαθητικοῦ, ἰσχυρῶς πρὸς τὸν 2ον καὶ 3ον ὄσφυϊκὸν σπόνδυλον. Συνεχίζουσαι περαιτέρω τὴν πορείαν αὐτῶν ἄνευ διακοπῆς ὀδεύουσι διὰ τοῦ 11ου, 12ου θωρακικοῦ, πιθανῶς δὲ καὶ 1ου ὄσφυϊκοῦ νεύρου φερόμεναι διὰ τῶν νωτιαίων γαγγλίων καὶ τῶν ὀπισθίων ριζῶν εἰς τὸ νωτιοθαλαμικὸν δεμάτιον τοῦ Ν. Μ. καὶ δι' αὐτοῦ μέχρι τοῦ ὀπτικοῦ θαλάμου. Ἐκεῖθεν πορεύονται εἰς τὸν φλοιὸν τοῦ ἐγκεφάλου διὰ τῆς *θαλαμοφλοιώδους δεσμίδος*.

Ἡ αἰσθητικότης αὕτη ἔχει σχέσιν μὲ τὰς περιοδικὰς συστολάς τοῦ μυομητρίου (ὠδίνες), γίνεται δὲ αἰσθητὴ εἰς τὴν κοιλιακὴν χώραν.

2. Αἰσθητικαὶ ἴνες ἐκ τοῦ τραχήλου καὶ τοῦ ἄνω τμήματος τοῦ κόλπου (παρασυμπαθητικαὶ) φέρονται διὰ τοῦ 2ου, 3ου καὶ 4ου ἱεροῦ νεύρου εἰς τὰ ἀντίστοιχα νευροτόμια.

Ἡ αἰσθητικότης αὕτη ἔχει σχέσιν μὲ τὴν διαστολὴν τοῦ τραχήλου, γίνεται δὲ αἰσθητὴ εἰς τὴν ἱερὰν καὶ κοκκυγικὴν χώραν τοῦ σώματος.

3. Αἰσθητικαὶ ἴνες ἐκ τοῦ κάτω τμήματος τοῦ κόλπου καὶ τοῦ περινέου (σωματικαὶ) ὀδεύουσι διὰ τοῦ αἰδοικοῦ νεύρου καὶ τοῦ νεύρου τοῦ περινέου, ὡς καὶ δι' αἰμορροϊδικῶν κλάδων, κεντρομόλως.

Ἰσχυρὰ πίεσις τῆς κύστεως, τοῦ ὀρθοῦ, ὡς καὶ ἰσχυρὰ διάτασις τοῦ κάτω μέρους τοῦ γεννητικοῦ συστήματος καὶ τοῦ περινέου προκαλεῖ ἄλλοις ἀναφερόμενον εἰς

τὰς περιοχὰς κατανομῆς τῶν νεύρων τούτων.

B. Κινητικὴ ὁδὸς

1. Κινητικαὶ ἴνες πρὸς τὸν πυθμένα καὶ τὸ σῶμα τῆς μήτρας φέρονται διὰ τοῦ συμπαθητικοῦ ἐκ τῆς θωρακοσφυϊκῆς μοίρας τούτου, ἐν συνεχείᾳ δὲ ὀδεύουσι διὰ τῶν λευκῶν ἀναστοματικῶν κλάδων καὶ τῶν συστοίχων νωτιαίων νεύρων ἀπὸ τοῦ 4ου ἢ 6ου θωρακικοῦ μέχρι τοῦ 12ου θωρακικοῦ νευροτομίου. Παρατηρεῖται δηλαδὴ διαχωρισμὸς μεταξύ αἰσθητικῶν καὶ κινητικῶν ἰνῶν τῆς μήτρας (θεωρία τοῦ διαχωρισμοῦ τοῦ Cleland).

Ἡ μήτρα ὁμως, ὡς εἶναι γνωστὸν, πλὴν τῶν νευρικῶν ἐρεθισμάτων διεγείρεται καὶ δι' ὁρμονικῶν ἐρεθισμάτων, ὡς εἶναι ἡ *ὄξυτοκίνη*.

2. Κινητικαὶ ἴνες πρὸς τὸ κατώτερον τμήμα τῆς μήτρας, τὸν τράχηλον καὶ τὴν ἀνωτέραν μοῖραν τοῦ κόλπου (παρασυμπαθητικαὶ) πορεύονται φυγοκέντρως ἐκ τοῦ 2ου, 3ου καὶ 4ου ἱεροῦ νευροτομίου.

3. Τέλος, κινητικαὶ ἴνες πρὸς τὴν κατώτεραν μοῖραν τοῦ κόλπου καὶ τὸ περινέον φέρονται διὰ τοῦ αἰδοικοῦ καὶ περινεϊκοῦ νεύρου.

Ἐκ τῶν ἀνωτέρω συνάγεται ὅτι:

α) Αἰσθητικὸς ἀποκλεισμὸς τῶν ἱερῶν ριζῶν συνεπάγεται κατάργησιν τοῦ πόνου τοῦ ὀφειλομένου εἰς τὴν διάτασιν τοῦ γεννητικοῦ σωλήνος καὶ τὴν διαστολὴν τοῦ τραχήλου, ὡς καὶ παράλυσιν τῶν μυϊκῶν ἰνῶν τοῦ περινέου καὶ τοῦ τραχήλου.

β) Αἰσθητικὸς ἀποκλεισμὸς ἐπεκτεινόμενος μέχρι τῆς 11ης θωρακικῆς ρίζης καταργεῖ τὴν αἴσθησιν τῶν ὠδίνων, δὲν ἀναστέλλει ὁμως τὰς ὠδίννας ἢ τὴν ἔντασιν τούτων (αἱ κινητικαὶ ἴνες τῆς μήτρας ἄρχονται ἀπὸ τῆς 4ης θωρακικῆς ρίζης).

γ) Ἄτομα τὰ ὁποῖα παρουσιάζουσιν δερματικὴν ἀναισθησίαν ἐξικνουμένην πρὸς τὰ ἄνω μέχρι τῆς κατανομῆς τοῦ 11ου θωρακικοῦ νευροτομίου (περίπου τὸ ὕψος τοῦ ὀμφαλοῦ) δὲν αἰσθάνονται τὰς ὠδίννας τοῦ τοκετοῦ (ἐπισκληρίδιος ἀναισθησία).

Διὰ νὰ ἔχωμεν ὁμως ἐλάττωσιν τῆς κι-

νητικότητος τῆς μήτρας πρέπει ἡ ἀντίστοιχος δερματικὴ ἀναίσθησις νὰ φθάσῃ πρὸς τὰ ἄνω καὶ ἀμφοτέρωθεν μέχρι τῆς δερματικῆς κατανομῆς τοῦ 4ου θωρακικοῦ νευροτομίου (ισοῦψῶς πρὸς τὴν θηλὴν τοῦ μαστοῦ).

Εἰς τὸ σημεῖον τοῦτο θὰ ἠθέλαμεν νὰ προσθέσωμεν ὀλίγα τινὰ διὰ τὸ συχνάκις ἀπαντώμενον σύνδρομον τῆς *προτοπαθοῦς δυσμηνορροίας τῆς ἐφηβείας*, τὸ ὁποῖον ἀκόμη ἀποτελεῖ πρόβλημα θεραπευτικὸν διὰ τὸν γυναικολόγον.

Κατάλληλοι περιπτώσεις διὰ τὴν ἐκτέλεσιν τῆς διατομῆς τοῦ προιεροῦ νεύρου θεωροῦνται τὰ ἄτομα ἐκεῖνα εἰς τὰ ὁποῖα ἐπετεύχθη προηγουμένως ἡ δημιουργία ἀνωθητικοῦ κύκλου διὰ χορηγήσεως καταλλήλων δόσεων οἰστρογόνου ὁρμόνης, παρὰ δὲ τὸ γεγονός τοῦτο τὰ συμπτώματα δὲν ὑποχωροῦν (εἶναι γνωστὸν ὅτι ἡ δυσμηνορροία προῦποθετεῖ $\sigma \chi \epsilon \delta \delta \nu \pi \acute{\alpha} \nu \tau \omicron \tau \epsilon \acute{\omega} \omicron \rho \rho \eta \xi \acute{\iota} \alpha \nu$, εἰς τὴν σκέψιν δὲ αὐτὴν στηρίζεται ἡ θεραπεία δι' οἰστρογόνων πρὸς κατάργησιν τῆς ὠορρηξίας καὶ δημιουργίαν ἀνωθητικοῦ κύκλου). Ἐπίσης κατάλληλοι περιπτώσεις θεωροῦνται τὰ ἄτομα εἰς τὰ ὁποῖα ἡ εἰσαγωγή λεπτῆς μήλης ἐντὸς τῆς μητρικῆς κοιλότητος προκαλεῖ σπασμωδικὰ ἄλγη.

Πλὴν τῆς συντηρητικῆς ἀγωγῆς τὴν ὁποίαν, ὡς γνωστὸν, ἀκολουθοῦμεν εἰς ἐλαφρᾶς καὶ μετρίας βαρύτητος περιπτώσεις, συνισταμένης εἰς τὴν χρῆσιν

φαρμάκων καταπραϋντικῶν, παυσιπόνων, σπασμολυτικῶν, διουρητικῶν, ὁρμονικῶν σκευασμάτων κλπ., ἐφαρμόζεται καὶ ἡ ἐγχειρητικὴ θεραπεία.

Αὕτη συνίσταται εἰς τὴν διατομὴν τοῦ λεγομένου *προῖεροῦ νεύρου* (presacral neurectomy - *nerf présacré - Cotte*) ἢ *συμπαθεκτομὴν*. Τὸ νεῦρον τοῦτο εἶναι τὸ ἀνωτέρω περιγραφέν ὑπογάστριον πλέγμα. Ἡ διατομὴ τούτου (ὄχι ἐκτομὴ) ἐφαρμόζεται ἐπὶ περιπτώσεων εἰς τὰς ὁποίας τὸ ἄλγος εἶναι σπασμωδικὸν καὶ αἰσθητὸν κατὰ τὴν ἐπέσην γραμμῆν, τύπου καλικοῦ. Ἄλγος γινόμενον αἰσθητὸν πλαγίως ἢ εἰς τὴν ὄσφυν ἀποτελεῖ ἀντένδειξιν. Τέλος, ὅταν τὸ ἄλγος εἶναι ἀμβλύ, δίδον τὸ αἶσθημα βάρους, τότε προτιμᾶται ἡ διατομὴ τοῦ πλέγματος τοῦ Frankenhäuser.

Φλεγμονώδεις ἢ σκληρυντικαὶ ἀλλοιώσεις ἀνευρίσκονται συχνὰ ἐπὶ τῶν γαγγλίων ἢ τῶν νευρικῶν ἰνῶν. Γενικῶς ὅμως μόνον εἰς 5-10% τῶν ἀτόμων περιορίζεται ἡ ἔνδειξις τῆς ἐγχειρήσεως.

Τὰ θεραπευτικὰ ἀποτελέσματα εἶναι ἐν γένει καλὰ, ὀφείλονται δὲ ἀφ' ἑνὸς μὲν εἰς τὴν διακοπὴν τῆς ἀγωγῆς ἀλγυνῶν ἐρεθισμάτων, ἀφ' ἑτέρου δὲ εἰς τὴν καλυτέραν αἱμάτωσιν λόγῳ τῆς προκαλουμένης ἀγειοδιαστολῆς.

Ἡ σεξουαλικὴ ὁρμὴ μετὰ τὴν ἐγχειρήσιν δὲν ἐπηρεάζεται, ὁ δὲ τοκετὸς ἐξελλίσσεται ὁμαλῶς καὶ ἀνωδύνως μέχρι τῆς στιγμῆς τῆς διατάσεως τοῦ περινέου.

ΑΥΤΩΝ ΒΑΣΙΛΙΚΑΣ ΥΨΗΛΟΤΗΤΑΣ

ΤΟΝ ΠΡΙΓΚΙΠΑ ΧΟΥΑΝ ΚΑΡΛΟΣ ΚΑΙ ΤΗΝ ΠΡΙΓΚΙΠΙΣΣΑΝ ΣΟΦΙΑΝ
ΜΑΔΡΙΤΗΝ - ΙΣΠΑΝΙΑΝ

*Ἡ Σύλλογος τῶν Ἑλληνίδων Ἐπιστημόνων Μαιῶν Ἀθηνῶν, χαίρει-
τίζων μετὰ μεγίστης χαρᾶς τὸ εὐτυχὲς γεγονός τῆς γεννήσεως τῆς
Πριγκιπίσσης εἰς τὸν τετιμημένον Βασιλικὸν Οἶκον Σας, εὐχεται ὀλο-
ψύχως καὶ ἐγκαρδίως εἰς τοὺς Εὐτυχεῖς Γονεῖς καὶ τὸ νεογέννητον
σιδηρᾶν ὑγείαν καὶ τὴν εὐτυχεστέραν καὶ λαμπροτέραν βασιλικὴν στα-
διοδρομίαν, διὰ τὴν δόξαν καὶ τὸ μεγαλεῖον τῶν λαῶν
τῆς Ἰσπανίας καὶ τῆς Ἑλλάδος.*

Ἡ Πρόεδρος
Χ. ΒΟΓΙΑΤΖΑΚΗ

Ἡ Γραμματεὺς
Β. ΡΟΖΟΥ

ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ ΤΟΥ ΠΑΙΔΙΟΥ

Υπό

ΔΗΜ. ΙΩΑΝΝΟΠΟΥΛΟΥ

Ἡ Παγκόσμιος Διακήρυξις τῶν Δικαιωμάτων τοῦ Ἀνθρώπου, τῆς ὁποίας ἡ 15ῃ ἐπέτειος ἐωρτάσθηκε χθὲς σὲ ὅλον τὸν κόσμον, δὲν εἶναι ἡ μόνη διακήρυξη τοῦ Ο.Η.Ε. ποὺ ἀναφέρεται σὲ ἀνάλογα δικαιώματα. Ὑπάρχει καὶ ἡ Διακήρυξις γιὰ τὰ Δικαιώματα τοῦ Παιδιοῦ, ἡ ὁποία μάλιστα συνδέεται στενωτάτα μὲ μιὰν ἄλλη ἐπέτειο ποὺ ἐορτάζεται σήμερα: τὴν 17ῃ ἐπέτειο ἀπὸ τῆς ἰδρύσεως τοῦ Unicef, τοῦ Διεθνοῦς Ταμείου τῶν Ἠνωμένων Ἐθνῶν γιὰ τὴν Προστασία τοῦ Παιδιοῦ.

Ἡ ἱστορία τοῦ Unicef εἶναι ἀπλῆ καὶ εὐγλωττῆ. Στὶς 11 Δεκεμβρίου τοῦ 1948 ἡ Γενικὴ Συνέλευσις ἴδρυσεν τὸ Ταμεῖο αὐτό, στὴν ἀρχὴ γιὰ νὰ βοηθήσῃ τὰ παιδιὰ-θύματα τοῦ Β' Παγκοσμίου Πολέμου καὶ γιὰ νὰ ἀναλάβῃ τὴν γενικὴ φροντίδα γιὰ τὴν υἰγεία τους. Ἀπὸ χρόνια ἀργότερα, ἡ Συνέλευσις ἀποφάσισε νὰ ἐπεκτείνῃ τὴν ἀρμοδιότητες τοῦ Unicef καὶ σὲ ἄλλους τομεῖς τῶν ἀναγκῶν τῆς παιδικῆς ἡλικίας, κατευθύνοντας τὴν δράση του περισσότερο πρὸς τὴν ἀνάπτυξιν χωρῶν. Τὸν Ὀκτώβριον τοῦ 1953 ἡ λειτουργία του παρετάθη ἐπ' ἀόριστον.

Σύντομον τὸ «βιογραφικὸν» σημεῖωμα τοῦ Unicef. Ἐκτεταμένη καὶ πολύτιμη ἡ δράση του σὲ ὅλο τὸν κόσμον καὶ ἡ συμβολὴ του στὴν καταπολέμησι τῶν ἀσθενειῶν, στὴν ἐκπαίδευσιν Μαιῶν καὶ Βοηθῶν Νοσοκόμων, στὴν διδασκαλία μεθόδων διατροφῆς καὶ τοῦ πῶς νὰ διατηρῆται τὸ γάλα, καθὼς καὶ τὴν παροχὴ περιθάλψεως στὶς μητέρας καὶ παιδιὰ ὅταν ὑπάρχῃ ἐπιγούσα ἀνάγκη, σὲ περιπτώσεις π.χ. πλημύρας ἢ σεισμοῦ. Γιὰ τὴν ἀκρίβεια, ἡ παροχὴ βοήθειάς σὲ μητέρας καὶ παιδιὰ ἔχει γενικώτερη μορφή ὑπὸ κανονικὴς συνθήκες, διότι ὁ Unicef ἔχει ἰδρύσει πάμπολλα κέντρα προνοίας γιὰ ἐπιτόκους καὶ παιδιὰ.

Στὴν Ἑλλάδα, ἐκτὸς ἀπὸ τὴν πολύτιμη συμβολὴ του στὸ ἔργο τοῦ ΠΙΚΠΑ, ὁ Unicef συνεργάζεται μὲ δύο ἑλληνικὰ Ὑπουργεῖα στὸ πρόγραμμα γάλακτος, ποὺ ἔχει πάρει ἱκανοποιητικὴ ἔκτασι μὲ τὰ τέσσαρα ἐργαστᾶσια, τὴν ἴδρυσιν τοῦ Ἰνστιτουτοῦ Γάλακτος καὶ τὴν ὁργάνωσιν Κέντρον Ἐκπαιδεύσεως Γαλακτοκόμων. Στὴν Θεσσαλία συμμετέχει στὴν προσπάθεια ὁργανώσεως τοπικῶν ὑγειονομικῶν ὑπηρεσιῶν. Μὲ τὸ Πατριωτικὸ Ἰδρυμα συνεργάζεται στὶς κινητὰς μονάδας ὑπαίθρου γιὰ τὴν προστασία μητροτήτος καὶ βρέφους, στὸ Κέντρον Ἀπροσαρμοστικῶν Παίδων καὶ σὲ ἄλλα προγράμματα μὲ μικρότερη ἔκτασι.

Ὁ Unicef συντηρεῖται ἀπὸ προαιρετικὰς εἰσφορὰς ἰδιωτῶν. Ἐνα μέρος τῶν ἐσόδων του προέρχεται ἀπὸ τὴν χρῆσιν γεννητικῶν κάρτες ποὺ κυκλοφοροῦν σὲ ὅλον τὸν κόσμον μὲσφ ἑθελοντικῶν ὁργανώσεων. Ἀξίζει νὰ μάθῃ κανεὶς ὅτι μὲ κάθε κάρτα ποὺ ἀγοράζεται ἐξασφαλίζεται ἀντιφυματικὸ ἐμβόλιον γιὰ πέντε παιδιὰ! Ἡ, γιὰ τέσσαρα παιδιὰ, ἕνα ποτήρι γάλα τὴν ἡμέραν ἐπὶ μιὰν ὀλόκληρη ἑβδομάδα!

* * *

Ὁ Unicef καλύπτει τὴν πρακτικὴν πλευρὰ τῆς προστασίας ἐκείνων ποὺ θὰ ἀποτελέσουν τὴν αὐριανὴν κοινωνία.

Βέβαια, πολλὰ ἀπὸ τὰ δικαιώματα αὐτὰ ἀναφέρονται στὴν Παγκόσμιον Διακήρυξιν τοῦ 1948. Τὸ παιδί, ὅμως, ἔχει εἰδικὰ φυσικὰς ἀνάγκας, καὶ αὐτὸ ὠδήγησε στὴν ἀπόφασιν νὰ γίνῃ χωριστὴ Διακήρυξις ποὺ νὰ καλύπτῃ τὴς ἀνάγκας αὐτὰς. Ἄλλωστε, στὸ ἴδιον τὸ προοίμιον ἀναφέρεται ὅτι τὸ παιδί, λόγφ τῆς σωματικῆς καὶ πνευματικῆς του ἀνωριμότητος, χρειάζεται εἰδικὴ προστασία καὶ φροντίδα, ἀκόμα καὶ πρὶν ἀπὸ τὴν γέννησίν του καί, φυσικὰ, ἀμέσως μετὰ.

Τὸ ἐνδιαφέρον, ὅμως, δὲν σταματᾷ ἐκεῖ. Κατὰ τὴν Διακήρυξιν, θὰ πρέπει νὰ δίδεται πρὸς κάθε παιδί ἡ δυνατότητα νὰ ἀναπτυχθῇ μετ' ὑγείας, κανονικά, καὶ μὲ ἐλευθερίαν καὶ ἀξιοπρέπεια. Θὰ πρέπει τὸ κάθε παιδί νὰ ἀποκτήσῃ, ἀπὸ τὴν στιγμήν ποῦ θὰ γεννηθῇ, ὑψηλὴ καὶ ἀσφάλεια καὶ ὄνομα. Νὰ ἔχῃ ἐπαρκῆ τροφή, κατωικία, ἰατρικὴ περίθαλψη, ψυχαγωγία. Νὰ τύχῃ εἰδικῆς ἐκπαιδεύσεως καὶ φροντίδου, ἐὰν εἶναι ἀνάπηρο. Νὰ μεγαλώσῃ μέσῃ ἀποσφαιρα ἰσορρογίᾳ καὶ μὲ τὸ αἴσθημα τῆς ἀσφαλείας. Νὰ τὸ προστατεύσουν ἀπὸ κάθε σκληρότητα καὶ ἐκμετάλλευση. Νὰ μὴν τὸ παραμελοῦν. Καὶ νὰ μὴν τὸ ἀφήνουν νὰ ἀποκείναι σὲ οἰασθήποτε μορφῆς διάκριση.

Τέλος, στὴν Διακήρυξιν αὐτὴ τονίζεται ὅτι τὰ παιδιὰ πρέπει νὰ μεγαλώνουν «μέσῃ ἀπνεύμα κατανοήσεως, ἀνεκτικότητος, φιλίας μεταξὺ τῶν λαῶν, εἰρήνης καὶ παγκόσμιας ἀδελφότητος». Νὰ ἔχουν δὲ πλήρη ἐπιβουλή ὅτι ἡ ἐνεργητικότητά τους καὶ οἱ ἰκανότητές τους θὰ πρέπει νὰ ἀπερῶνται στὴν ἐξυπηρέτηση τῶν συνανθρώπων τους».

Αὐτὸ τὸ τελευταῖο ἔχει ἰδιαιτέραν σημασίαν, γιὰτὶ ἀνοίγει τὸν δρόμον τῆς ἐπιτυχίας στὴν Παγκόσμια Διακήρυξιν! Διότι, γιὰ

νὰ ἐπιτύχῃ τὸν σκοπὸν τῆς ἡ Διακήρυξης τῶν Δικαιωμάτων τοῦ Ἀνθρώπου, θὰ πρέπει πρῶτα νὰ πάφουν νὰ ὑπάρχουν προκαταλήψεις καὶ μισαλλοδοξία. Νὰ πάφουν οἱ ψυχικὲς αὐτὲς ἀρρώστιες νὰ δηλητηριάξουν τοὺς ἀνθρώπους καὶ νὰ ἐμποδίσουν τὴν κατανόησιν καὶ τὴν ἀδελφωσίνην.

Μία ψυχικὴ ἀρρώστια, ὅμως, εἶναι δύσκολο νὰ ξεριζωθῇ ἀπὸ τὸν ἄνθρωπον. Εἶναι ὅμως πιὸ εὐκόλο νὰ τὴν ἐμποδίσῃ νὰ τὸν κυριεύσῃ.

Σ' αὐτὸ ἀποβλέπει ἡ Διακήρυξις τῶν Δικαιωμάτων τοῦ Παιδιοῦ. Νὰ γίνεταί ἐλεύθερο ἀπὸ προκαταλήψεις. Χωρὶς μίσση. Διψασμένο γιὰ στοργὴν καὶ πρόθυμο νὰ ἀγαπήσῃ τοὺς πάντας καὶ τὰ πάντα.

Τὰ σημερινὰ παιδιὰ εἶναι ἡ ἀδριανὴ κοινωνία, οἱ πολῖτες καὶ οἱ ἡγέτες τῆς γενιᾶς ποῦ θὰ ἀκολουθήσῃ τὴν δικήν μας. Ἄς τοὺς δώσουμε ὅ,τι καλὸ ἔχουμε, καὶ ἡς προσφέρουμε στὸν ἑαυτό μας τὴν ἰκανοποίησιν ὅτι τὰ προστατεύσαμε ἀπὸ τὶς δικές μας ψυχικὲς ἀρρώστιες.

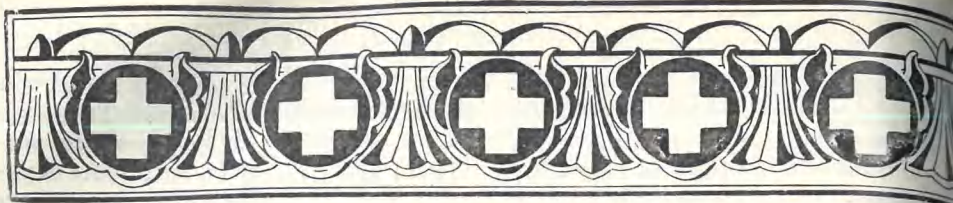
Ἄν μεγαλώσουν τὰ παιδιὰ αὐτὰ μὲ τὰ ἰδανικὰ τῆς Διακήρυξεως, τὰ προβλήματα ποῦ θὰ ἀντικρύσουν θὰ εἶναι πολὺ λιγώτερα καὶ πιὸ εὐκόλο νὰ λυθοῦν.

ΠΛΑΣΤΙΚΑΙ ΣΥΡΙΓΓΕΣ ΔΙΑ ΜΙΑΝ ΜΟΝΟΝ ΦΟΡΑΝ

Αἱ πλαστικαὶ σύριγγες, αἱ ὁποῖαι ἀφοῦ χρησιμοποιηθοῦν μίαν φοράν ἀπορρίπτονται, ἐκτός τοῦ ὅτι συμβάλλουν εἰς τὴν μείωσιν τῶν μολύνσεων, εἶναι εὐθιγότεραι ἀπὸ τὰς συνήθεις. Ἡ κανονικὴ διαδικασία ἀποστειρώσεως τῶν συρίγγων θεωρεῖται γενικῶς ἀνεπαρκῆς εἰς πολλὰ νοσοκομεία τῆς Βρετανίας καὶ τοῦ ἐξωτερικοῦ: ὁ χρόνος τοῦ βρασμοῦ μπορεῖ νὰ μὴ εἶναι ἐπαρκῆς, ὁ ἀτμός μπορεῖ νὰ σταματήσῃ, αἱ χημικαὶ οὐσίαι νὰ διαλυθοῦν περισσότερο ἀπ' ὅ,τι πρέπει καὶ νὰ γίνουν πολλὰ ἄλλα λάθη ἀπὸ τὸ προσωπικόν. Μία ἀνεξάρτητος ἐρευνῆ ἐπὶ τοῦ κόστους, διεξαχθεῖσα εἰς τρία μεγάλα νοσοκομειακὰ συγκροτήματα τῆς Βρετανίας, ἔδειξεν ὅτι στοιχίζει εὐθιγότερα νὰ χρησιμοποιηθῇ κανεὶς τὰς σύριγγας αὐτάς, ἀποστειρωμένας ἐκ τῶν προτέρων, παρὰ νὰ πλύνῃ καὶ νὰ καθαρίσῃ τὰς βελόνας, νὰ καθαρίσῃ καὶ νὰ ὀξύνῃ τὰς βελόνας καὶ νὰ τὰς ἀποστειρώσῃ μὲ τὰς ὀρθοδόξους μεθόδους. Κάθε ἕνεστις εἰς τὴν Βρετανίαν (καὶ γίνονται περίπου 300 ἑκατομμύρια ἐτησίως μόνον εἰς νοσοκομεία) στοιχίζει, μὲ τὰς συνήθεις μεθόδους, 8 πένες, ἐνῶ μὲ τὰς νέας πλαστικὰς σύριγγας 7.

Οἱ κατασκευασταὶ τῶν πιστεύουν ὅτι αἱ σύριγγες

αὐταὶ θὰ κινήσουν τὸ ἐνδιαφέρον πολλῶν νέων χωρῶν, ὅπου τὸ εἰδικευμένον καὶ τὸ ἡμιειδικευμένον προσωπικόν, τὸ ὅποιον ἀπασχολεῖται μὲ τὸν καθαρισμὸν καὶ τὴν ἀποστειρώσιν τῶν συρίγγων, θὰ μπορέσῃ νὰ χρησιμοποιηθῇ εἰς ἄλλας ἐργασίας. Ἡδὴ ἔχουν ἀρχίσει ἐξαγωγὰς εἰς ἕνδεκα χώρας. Ἡ μέθοδος ἀποστειρώσεως εἰς τὸ ἐργοστάσιον διὰ τῆς ἀκτινοβολήσεως μὲ ἀκτῖνας γάμμα εἶναι ἀποτελεσματικὴ στενῆς συνεργασίας μεταξὺ τοῦ Συνδέσμου Ἀτομικῆς Ἐνεργείας τοῦ Ἡνωμένου Βασιλείου καὶ τῶν εἰδικῶν τῆς κατασκευαστρίας ἐταιρείας. Οἱ κατασκευασταὶ τῶν συρίγγων λέγουν ὅτι ἡ ἀκτινοβολήσις μὲ ἀκτῖνας γάμμα εἶναι ὁ ἀσφαλέστερος τρόπος ἀποστειρώσεως. Εἶναι συνεχῆς, καὶ ἡ ἀκριβὴς ἰσχὺς τῆς ἐλέγχεται ἀνὰ πᾶσαν στιγμήν. Αἱ σύριγγες, αἱ ὁποῖαι τοποθετοῦνται εἰς σακουλάκια ἀπὸ πολυθένιον, μὲ τὰς βελόνας στερωμένας καὶ προστατευμένας, συσκευάζονται κατὰ μεγέθη εἰς κυτία καὶ σφραγισμένα δέματα ἀπὸ χαρτόνι. Κατόπιν διχοθετοῦνται εἰς τὸν θάλαμον ἀποστειρώσεως, ὅπου μένουσιν ἐπὶ τρεῖς-τέσσαρας ἡμέρας, δεχόμεναι δόσιν 2,5 μεγαράδ ἀκτινοβολίας γάμμα ἀπὸ κοβάλτιον 60.

ΠΕΡΙΠΤΩΣΕΙΣ ΔΙΑΣΩΘΕΝΤΩΝ ΝΕΟΓΝΩΝ ΛΙΑΝ ΜΙΚΡΟΥ ΒΑΡΟΥΣ ΓΕΝΝΗΣΕΩΣ, ΤΟΥ ΤΜΗΜΑΤΟΣ ΠΡΟΩΡΩΝ ΝΕΟΓΝΩΝ ΤΟΥ ΜΑΙΕΥΤΗΡΙΟΥ «ΜΑΡΙΚΑ ΗΛΙΑΔΗ»

Ἡ ἐπιβίωσις νεογνῶν λίαν μικροῦ βάρους γεννήσεως προσκρούει εἰς πλείστας ὕσας δυσχερείας καὶ συνήθως ἀποτυγχάνει, ἀκόμη καὶ ἐντὸς εἰδικῶν καὶ καλῶς λειτουργούντων κέντρων προώρων νεογνῶν, ὡς ἀποδεικνύεται καὶ ἐκ τῶν διεθνῶν στατιστικῶν, παρὰ τὴν ἐν ἀφθονίᾳ ὑπαρξίν τῶν καταλλήλων μέσων καὶ παρὰ τὴν διάθεσιν λίαν ἐμπείρου νοσηλευτικοῦ καὶ ἰατρικοῦ προσωπικοῦ.

Τοῦτο ἄλλωστε δὲν εἶναι περίεργον, δεδομένου ὅτι οἱ ἐμφωλεύοντες κίνδυνοι εἶναι πολλαπλοῖ καὶ σοβαρώτατοι διὰ τὰ νεογνά ταῦτα, εἰς τὰ ὁποῖα αἱ βασικαὶ λειτουργίαι τοῦ ὄργανισμοῦ ἐπιτελοῦνται ἀναγκαστικῶς ὑπὸ συστημάτων ὅλως ἀνωρίμων καὶ κατὰ συνέπειαν ἀτελῶς, μέχρι σημείου ἀσυμβιβάστου πρὸς τὴν διατήρησιν ζωῆς. Ἀλλὰ καὶ ὁσάκις αἱ βασικαὶ λειτουργίαι ἐπιτελοῦνται εἰς βαθμὸν τοιοῦτον ὥστε μὲ τὴν βοήθειαν τῆς καταλλήλου περιθάλψεως

νὰ ἐπιτυγχάνεται ἡ διατήρησις τῆς ζωῆς, ἐλλείπει οἰαδῆποτε σχεδὸν ἰκανότης ἀμνηστικῆς, τοῦτο δὲ τὰ μέγιστα συντελεῖ εἰς τὴν ἐπαύξεισιν τῆς σοβαρότητος τῶν ἀπειλοῦντων τὸ νεογνὸν κινδύνων.

Παρὰ τὰς ὑφισταμένας ὁμως δυσχερείαις ἡ διάσωσις νεογνῶν ποῦ ἔχουν λίαν μικρὸ βάρος καθίσταται εἰς περιπτώσεις τινὰς ἐπιτυχία.

Δύο ἐκ τῶν περιπτώσεων προώρων νεογνῶν λίαν μικροῦ βάρους ἄτινα κατωρθώθησαν διὰ σωθῆναι εἰς τὸ εἰδικὸν Τμήμα Προώρων Νεογνῶν τοῦ Μαιευτηρίου «Μαρίκα Ἡλιάδη» περιγράφομεν κατωτέρω. Αὐτὴν ἐπελέγησαν διότι ὑπῆρξαν ἐκ τῶν πλέον δυσχερῶν, λόγῳ τῆς ὑπάρξεως παθολογικῶν ἐκδηλώσεων αἰτινες ἐπέτεινον τὸν κίνδυνον τοῦ νεογνοῦ, σκοπὸς δὲ τῆς περιγραφῆς αὐτῶν εἶναι νὰ προσφέρῃ ἐν μέτρῳ τοῦ δυνατοῦ τὴν εἰκόνα τῆς τακτικῆς ἥτις ἠκολουθήθη.

Π Ε Ρ Ι Π Τ Ω Σ Ι Σ 1η

Νεογνὸν θῆλυ, Μίχ..., ἀρ. μητρ. Τμημ. Προώρων Νεογνῶν τοῦ Μ.Μ.Η. 482/1962, γεννηθὲν ἐκτὸς τοῦ ἡμετέρου ἰδρύματος δι' ἰσχυρικῆς προβολῆς, μὲ βάρος γεννήσεως ἄγνωστον ἐπακριβῶς καὶ ὠριμότητος 28 περίπου ἐβδομάδων. Προέρχεται ἐκ γονέων ὑγιῶν. Ἡ μήτηρ εἶναι πρωτοτόκος, ἡλικίας 31 ἐτῶν καὶ ἐργάζεται ὡς ὑπάλληλος εἰς τινὰ Τραπεζικὸν Ὄργανισμὸν, ὃ δὲ πατὴρ εἶναι 36 ἐτῶν, δικηγόρος τὸ ἐπάγγελμα. Ἐκ τοῦ ἱστορικοῦ τῆς μητρὸς καὶ τῆς ἐρεύνης τῶν πιθανῶν αἰτίων τοῦ προώ-

ρου τοκετοῦ δὲν προκύπτει τι τὸ ἀξιόλογο.

Τὸ νεογνὸν προσκομίζεται εἰς τὸ εἰδικὸν Τμήμα Προώρων Νεογνῶν τοῦ Μ.Μ.Η. τὴν 20.12.1962, ἐβδόμη ἀπὸ τῆς γεννήσεώς του ἡμέραν, μὲ βάρος 760 γραμμῶν καὶ περιμέτρου δὲν ἐλήφθησαν κατὰ τὴν εἰσαγωγὴν. Τοποθετεῖται εἰς θερμὴν κοιλίδα νεωτάτου τύπου. Ἡ γενικὴ κατάσταση αὐτοῦ εἶναι καλὴ σχετικῶς καὶ ἐμφανίζει ἀξιολόγους παθολογικὰς ἐκδηλώσεις ἐκτὸς ἀπὸ ὑπερκινητικότητα, ἐλαφροβαθμοῦ ἱκτερον καὶ ἐλαφρὰν ἐπίσης ἀ-

πτῶσιν, λαμβάνει δὲ σχετικῶς καλῶς τὰ γέυματα, ἅτινα χορηγοῦνται ὑπὸ ἐμπείρου προσωπικοῦ μετὰ μεγίστης βεβαίως προσηχῆς καὶ ἀνευ σπουδῆς τινός, διὰ τοῦ σταγονομέτρου.

Μετὰ διήμερον ὁ ἐλαφρὸς ἑκτερος σαφῶς υποχωρεῖ, τὸ νεογνὸν ἐμφανίζει ὅμως καταβολὴν, νωθρότητα καὶ ἐπιδεινῶσιν τῆς γενικῆς καταστάσεως καὶ τῆς αἱματώσεως αὐτοῦ, παραμένει δὲ οὕτω ἐπὶ 12 ἡμέρας. Κατὰ τὸ διάστημα τοῦτο ἐμφανίζονται περιοδικῶς κυανώσεις καὶ παροξυσμοὶ ἀπνοίας, διατηρεῖ ὅμως παρὰ ταῦτα τὸ βᾶρος σταθερὸν καὶ βραδύτερον τοῦτο αὐξάνεται κατὰ τι, σιτίζεται δὲ πάντοτε μᾶλλον εὐχερῶς διὰ τοῦ σταγονομέτρου, χωρὶς νὰ περισταταί ἀνάγκη προσφυγῆς εἰς χρῆσιν καθετήρος. Κατὰ τὴν περίοδον ἐπίσης ταύτην παρατηρεῖται κατὰ τὸν κόκκινον μικρὰ περιγεγραμμένη δερματικὴ ἀλλοίωσις ὑπὸ μορφὴν ἀτόνου ρυπαρῆς ἐλκώσεως, ἡ καλὴ κριματίας ὅμως τοῦ ληφθέντος τοπικῶς ἐκκριμακτος, καθὼς καὶ ἡ αἰμοκαλλιέργεια, ἀποβαίνουσι στεῖραι. Πιθανῶς πρόκειται περὶ κατακλίσεως, ἣτις καὶ ὑποχωρεῖ ταχέως ἅμα τῇ βελτιώσει τῆς γενικῆς καταστάσεως.

Ἀπὸ τῆς 15ης ἡμέρας ἀπὸ τῆς εἰσαγωγῆς του ἡ γενικὴ κατάστασις ἀρχεται σταθερῶς βελτιούμενη, συνεχίζεται δὲ ἡ βελτίωσις αὐτῆ ἐκτοτε βραδέως μὲν ἀλλὰ σταθερῶς, ἐνῶ ἐκ παραλλήλου τὸ βᾶρος ἀρχεται ἀνερχόμενον μὲ τὸν αὐτὸν ρυθμὸν.

Εἰδικώτερον ἡ καμπύλη τοῦ βάρους ἐμφανίζει πτώσιν ἐπὶ 9 ἡμέρας ἀπὸ τῆς εἰσαγωγῆς του, εὐρίσκεται δὲ εἰς τὸ χαμηλότερον σημεῖον, ἦτοι 650 γραμμ., τὴν 16ην ἡμέραν ζωῆς. Μετέπειτα διατηρεῖται σταθερὰ ἐπὶ 6 ἡμέρας καὶ εἶτα ἀνέρχεται βραδέως ἀλλὰ σταθερῶς. Δὲν γνωρίζομεν τὸ ἀκριβὲς βᾶρος γεννήσεως καὶ δὲν δυνάμεθα νὰ δεχθῶμεν ἀνεπιφυλάκτως τὸ δηλωθὲν ἡμῖν ἀορίστως ὑπὸ τῶν γονέων βᾶρος γεννήσεως 1.000 γραμμ., διότι ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει ἡ σημειωθείσα πτώσις αὐτοῦ ἀνέρχεται εἰς τὰ 35% καὶ ἡ ἀνάκτησις τοῦ ἀρχικοῦ βάρους ἐπετεύχθη τὴν 59ην ἡμέραν. Ταῦτα ὅμως ἀντίκεινται πρὸς τὰ ἐπισημονικὰ δεδομένα καὶ πρὸς τὰ ἡμέτερα

πορίσματα ἐκ τῆς μελέτης νεογνῶν μικροῦ βάρους νοσηλευθέντων ἐν τῷ Μ.Μ.Η. καὶ διασωθέντων ἐπίσης, φρονοῦμεν δὲ ὅτι τὸ ἀρχικὸν βᾶρος πρέπει νὰ ᾔτο σαφῶς κατώτερον τοῦ δηλωθέντος ἡμῖν.

Ἡ ἡμερησία ἄνοδος τοῦ βάρους ἀπὸ τῆς 21ης ἡμέρας καὶ μετέπειτα ἔχει ὡς ἐξῆς:

Τὸ 3ον 10ήμερον ζωῆς,	8 γραμ. κ.μ.	ἦρον	εἰς	23,5	γραμμάρια.
» 4ον » » » » »	9 » » » »				
» 5ον » » » » »	10 » » » »				
» 6ον » » » » »	12 » » » »				

καὶ μετέπειτα μέχρι τῆς ἐξόδου του (131ῆ ἡμέρα=2.650 γρ.) ἡ ἡμερησία ἄνοδος βάρους ἀνήλθε κ.μ. ἦρον εἰς 23,5 γραμμάρια.

Ἀπὸ πλευρᾶς διατροφῆς, ἣτις κατέχει ὅλως ἐξέχουσαν θέσιν εἰς τὴν νοσηλείαν ἐνὸς προώρου μικροῦ βάρους, σημειοῦμεν τὰ κάτωθι. Δὲν παρέστη ἀνάγκη προσφυγῆς εἰς τὴν μόνιμον ἢ μὴ διὰ καθετήρος σίτισιν, δεδομένου ὅτι τὰ ἀντανεκλαστικά θηλασμοῦ καὶ καταπόσεως ὑφίσταντο καλῶς. Οὕτω ἀπὸ τῆς εἰσαγωγῆς του (7ῆ ἡμέρα) καὶ μέχρι τῆς 28ης ἡμέρας ζωῆς λαμβάνει 24 γεύματα διὰ σταγονομέτρου, ἐκ γάλακτος γυναικείου παστεριωμένου καὶ εἰς ποσότητα προοδευτικῶς 0,5-3 γραμμ. κατὰ γεῦμα, μειγμένον μετ' ἀραιοῦ ἀφεψήματος τείου, ὥστε νὰ καλύπτονται σχετικῶς αἱ εἰς ὑγρὰ ἀνάγκαι. Ἀπὸ τῆς 29ης ἡμέρας μέχρι τῆς 50ῆς τὰ γεύματα περιορίζονται εἰς 18, ἦτοι ἀνὰ 1½ ὥραν, ἡ ποσότης δὲ τοῦ γάλακτος κυμαίνεται κατὰ τὸ διάστημα τοῦτο ἀπὸ 3,5-6 γρ. γυναικείου ἐμπλουτισμένου πλέον διὰ κόνεως τελείως ἀποβουτυρωθέντος (Guigoz) εἰς ἀναλογίαν 2,5%. Ἀπὸ τῆς 51ης μέχρι τῆς 86ης ἡμέρας τὰ γεύματα μειοῦνται περαιτέρω εἰς 12, ἦτοι ἀνὰ 2 ὥρων, μὲ ποσότητα προοδευτικῶς ἀπὸ 8-35 γρ. γάλακτος ὡς ἀνωτέρω, γίνεται δὲ πλέον χρῆσις τοῦ θηλάστρου εὐχερῶς. Ἀπὸ τῆς 87ης ἡμέρας χορηγοῦνται 8 γεύματα, ἀνὰ 3 ὥρων, διὰ θηλάστρου, χρησιμοποιεῖται δὲ μεικτὸν γάλα γυναικείου καὶ Pelargon εἰς ἀραίωσιν ἀρχικῶς 7,5% καὶ μετὰ διήμερον 10%, ἀπὸ δὲ τῆς 95ης ἡμέρας χορηγεῖται ἀποκλειστικῶς γάλα Pelargon πυκνότητος 10%, τὸ ὁποῖον καὶ συνεχίζεται μέχρι τῆς ἐξόδου του εἰς τὴν αὐτὴν πυκνότητα καὶ μὲ τὸν αὐτὸν ἀριθμὸν

γευμάτων, φθάνει δὲ βαθμιαίως τὰ 80 γρ. ἀνὰ τρίωρον.

Θερμιδικῶς ἡ χορηγηθεῖσα τροφή κυμαίνεται περίπου ἀπὸ 45 θ. κατὰ kg μετὰ τὸ πρῶτον 10ήμερον, ἕως 125-130 θ. κατὰ kg βραδύτερον.

Ἡ χορήγησις φαρμάκων καὶ ἡ λοιπὴ θεραπευτικὴ ἀγωγὴ ἔχει οὕτω: Κατὰ τὴν εισαγωγὴν του τὸ νεογνὸν ὑπεβλήθη εἰς ἀντιβίωσιν ἐπὶ διήμερον διὰ πενικιλίνης καὶ στρεπτομυκίνης, τοῦτο δὲ ἀνευ ἰδιαίτερου τινὸς λόγου, ἀλλὰ διότι τὸ νεογνὸν προήρχετο ἐξῶθεν. Ἀναληπτικὰ ἐχρησιμοποιήθησαν οὐχὶ ἐκ συστήματος ἀλλὰ κατ' ἀραιὰ διαστήματα καὶ εἰς μικρὰς δόσεις (1/5 c.c. Micoren) ἐφ' ὅσον καὶ ὁσάκις παρίστατο ἀνάγκη, ὡς ἐπὶ παροξυσμοῦ ἀπνοίας ἢ κυανώσεως. Ἀπὸ τῆς 10ης ἡμέρας ἐχορηγήθη τρίς, ἀνὰ ἑβδομάδα, δόσις 5 mgr τοῦ ἀναβολικοῦ σκευάσματος Duraboline. Τοπικῶς ἐπὶ τῆς ἀναφερθείσης δερματικῆς ἀλλοιώσεως ἐφηρμόσθη ἀλοιφὴ νεομυσίνης. Μεγίστη φροντίς κατεβλήθη διὰ τὴν ἐνυδάτωσιν τοῦ νεογνοῦ διὰ τῆς χρήσεως καταλλήλων ὀρῶν, οἷτινες ἐχορηγήθησαν βραδέως στάγδην ὑποδοριῶς τῇ βοήθειᾳ κινετίνης. Ἐκ τῶν βιταμινῶν ἐχορηγήθη ἐγκαίρως ἡ C διὰ προσθήκης αὐτῆς εἰς τὸν ὀρὸν ἐνυδατώσεως καὶ βραδύτερον ἀπὸ τοῦ στόματος ὑπὸ μορφὴν διαλύματος Ceron, καθὼς καὶ αἱ βιταμίναι A καὶ D ὑπὸ τὴν μορφὴν τοῦ σκευάσματος Aquasol. Σύμπλεγμα βιταμινῶν ὑπὸ τὴν μορφὴν τοῦ

ἐνεσίμου σκευάσματος Dayamine καὶ εἰς δόσιν 1/2 c.c. ἀνὰ 2ήμερον ἐνδομυκτικῶς, ἐχορηγήθη ἐπίσης ἐπὶ τι διάστημα, περιοδικῶς δὲ ἐχορηγήθη ἐπίσης κόνις Synerlac καὶ Arobon ὁσάκις ὑφίσταντο ἐνδείξεις ἀρχομένης δυσπεπτικῆς καταστάσεως.

Τὸ βρέφος ἐνεφάνισεν ἀναιμίαν μέγιστον 2.600.000 ἐρυθρῶν, 50% (9,0 γρ.) αἰμοσφαιρίνης καὶ 28 αἱματοκρίτου. Αὕτη ἐβελτιώθη ταχέως καὶ ἐπαρκῶς διὰ 4 μικρομεταγρίσεων καταλλήλου αἵματος, αἷτινες ἀναμφιβόλως συνετέλεσαν καὶ εἰς τὴν βελτίωσιν τῆς γενικῆς καταστάσεως, ἐπίσης δὲ διὰ χορηγήσεως σιδήρου ὑπὸ μορφὴν τοῦ ἐνεσίμου σκευάσματος Inferon.

Τὸ νεογνὸν παρέμεινε εἰς θερμοκοιτίδα ἐπὶ 69 συνολικῶς ἡμέρας, ἐλήφθη ἕως ἐγκαίρως φροντίς διὰ τὴν βαθμιαίαν μείωσιν καὶ τὴν ἔγκαιρον διακοπὴν τοῦ παρεγομένου ὀξυγόνου, πρὸς ἀποφυγὴν τῶν ἐξ αὐτοῦ γνωστῶν κινδύνων.

Ὡς ἀνεφέρθη ἤδη, τὸ νεογνὸν παρελήφθη ὑπὸ τῶν γονέων του τὴν 131ην ἡμέραν, μετὰ βάρους 2.650 γρ. καὶ καλὴν ἀπὸ πάσης πλευρᾶς γενικὴν κατάστασιν. Ἡδὴ (Νοέμβριος 1963) πλησιάζει νὰ συμπληρώσῃ τὸ 1ον ἔτος τῆς ζωῆς αὐτοῦ, παρακολουθεῖται δὲ ὑπὸ τῶν παιδιᾶτρων τοῦ Ἰδρύματος καὶ ἔχει καλῶς ἀπὸ πάσης ἀπόψεως, ὡς θρέψεως, διανοητικῆς ἐξελίξεως, στατικῶν λειτουργιῶν, ὀστεώσεως, αἱματώσεως, ὑπόπυκνωσεως κλπ.

ΠΕΡΙΠΤΩΣΙΣ 2α

Νεογνὸν θῆλυ, Γκ..., ἀρ. μητρ. 1431/1963, γεννηθὲν παρ' ἡμῶν διὰ φυσιολογικοῦ τοκετοῦ, μετὰ βάρους 850 γρ., μῆκος 34 ἐκ., περιμ. κεφαλῆς 25 ἐκ. καὶ θώρακος 23 ἐκ. Πιθανὴ ὠριμότης 36 ἑβδομάδων, ἦτοι τέλος 8ου ἢ ἀρχαί 9ου μηνὸς κητέσεως. Προέρχεται ἐκ γονέων ὑγιῶν. Μήτηρ 31 ἐτῶν, οἰκοκυρά, τριτοτόκος, μετὰ τὸ πρῶτον τέκνον τελειόμηρον καλῶς ἔχον καὶ τὸ δεύτερον πρόωρον μὴ καθοριζομένου βάρους. R.W. καὶ Kahn μητρὸς ἀρνητικαί, Rhesus δὲ θετικόν. Πατὴρ ἐτῶν 31, ὑπάλληλος. Πιθανὰ αἴτια πρόωρου τοκετοῦ ἄγνωστα.

Τὸ νεογνὸν προσκομίζεται ἐκ τῆς αἰθούσης τοκετῶν ἐλαφρῶς κυανωτικὸν καὶ μεμειωμένον ἐν τῷ συνόλῳ ἀναπνευστικὸν ψιθύρισμα. Τοποθετεῖται εἰς θερμοκοιτίδα, παρέχεται ὀξυγόνον καὶ ἐνίεται 1 mg Karpavit καὶ 1 c.c. Chromoxin, ἀνὰ ὥρον δὲ 1/5 c.c. Micoren. Τὴν 3ην ἡμέραν ἡ γενικὴ κατάστασις ἐπιδεινοῦται, τὴν δὲ 4ην ἀναφαίνονται ἐκδηλώσεις ἐκ τοῦ Κ.Ν.Σ., στροφὴ βολβῶν, ἀνησυχία, ὑπερέκτασις κεφαλῆς καὶ τάσις πηγγῆς, ἐπίσης δὲ κενώσεις ὕδαρεῖς καὶ ὑπικτερος. Ἡ κατάσταση παραμένει βαρεῖα ἐπὶ 10ήμερον καὶ εἰς

τα ἀμφίρροπος ἐπὶ 9 εἰσέτι ἡμέρας, ἀκο-
λουθῶς δὲ ἄρχεται ταχεία βελτίωσις καὶ
πλήρης ὑποχώρησις τῶν νοσηρῶν ἐκδηλώ-
σεων, ἐξέρχεται δὲ τελικῶς τὴν 138ην ἡμέ-
ραν μὲ βάρος 2.000 γρ. καὶ καλῶς ἔχον.
Ἐντύπωσιν καὶ ἰδιαιτέραν εὐχαρίστησιν
προσέκάλεισεν εἰς ἡμᾶς ἡ ἀρίστη διανοητική
του ἀνάπτυξις, καθότι πολὺ πρὸ τῆς ἐξόδου
του ἀντιλαμβάνεται ἤδη καλῶς καὶ παρα-
κολουθεῖ ζωηρῶς διὰ τοῦ βλέμματός τὸ παρα-
σωπικόν, ἀνταποκρίνεται δὲ διὰ μειδιημά-
των κατὰ τὴν προσφορὰν τοῦ θηλάστρου
καὶ εἰς τὰς ἐκ τοῦ πλησίον πρὸς αὐτὸ... φι-
λοφρονήσεις.

Λόγω τῆς ἐπὶ μακρὸν σχετικῶς χρόνον
βαρείας γενικῆς καταστάσεως, ἐχρησιμο-
ποιήθησαν πλεῖστα θεραπευτικὰ μέσα, ὡς
πολλαπλῆ ἀντιβίωσις, ἀναληπτικά, Levo-
san, Ca, Sparine, Cortisone, Duraboline,
Thyanon, βιταμίναι καὶ ἀγωγὴ ἐνυδατώ-
σεως.

Ἐργαστηριακῶς, καλλιέργειαι αἵματος
ἀπέβησαν θετικαὶ διὰ παθογόνον σταφυλό-
κοκκον, τῶν κοπράνων θετικαὶ διὰ κολο-
βακτηρίδιον καὶ τοῦ ἐγκεφαλονωτιαίου ὑ-
γροῦ στεῖραι. Τὸ ἐγκεφαλονωτιαῖον ὑγρὸν
ἐνεφάνισε σαφῶς ἠῤῥξημένην δάσιν καὶ αὐ-
ξησιν τοῦ λευκώματος, ἦτο ὅμως διαυγές.

Ἡ καμπύλη βάρους ἐνεφάνισε πτώσιν
μέχρι τῆς 3ης μόνον ἡμέρας, τοῦτο δὲ πιθα-
νῶς λόγω ἐλλείψεως οἰδήματος κατὰ τὴν
γέννησιν. Ἦκολούθησε περίοδος σταθερό-
τητος αὐτῆς εἰς τὰ 680-700 γραμμ. μέχρι
τῆς 28ης ἡμέρας καὶ ἐν συνεχείᾳ ἄνοδος
βραδεία ἀλλὰ σταθερά, ἐκ 10-12 γραμμ.
ἡμερησίως κ.μ. ὄρον ἀρχικῶς, μέχρι 15-20
γραμμ. μετέπειτα ἡμερησίως.

Ἡ παραμονὴ εἰς θερμοκοιτίδα παρετάθη
ἐπὶ 45 ἡμέρας, ἐλήφθησαν δὲ καὶ ἐπὶ τῆς
περιπτώσεως ταύτης αἱ προφυλάξεις αἱ
ἀφορῶσαι εἰς τὴν χορήγησιν ὀξυγόνου.

Ἀπὸ πλευρᾶς διατροφῆς δὲν προέκυψε
σοβαρά τις δυσχέρεια, λόγω τῆς ὑπάρξεως
εἰς ἱκανοποιητικὸν βαθμὸν τῶν ἀνταναικλα-
στικῶν καταπόσεως καὶ θηλασμοῦ. Μέχρι
τῆς 16ης ἡμέρας ἐχορηγήθησαν 18 γεύματα
ἀνὰ 24ωρον ἐξ 0,5-5 γραμμ. γάλακτος γυ-
ναικείου μετὰ μικρῆς ποσότητος τεύου, ἀπὸ
δὲ τῆς ἡμέρας ταύτης καὶ μέχρι τῆς 69ης
ἐχορηγοῦντο 12 γεύματα ἀπὸ 7-25 γραμμ.
γάλακτος, ἀρχικῶς γυναικείου, μετέπειτα
γυναικείου ἐνισχυμένου μὲ 2,5% κονιοσπ.
ἀποβουτυρωμένου γάλακτος (Guigoz), ἐν
συνεχείᾳ μεικτοῦ γυναικείου μετὰ Pelar-
gon 7,5-10% καὶ τέλος μόνον Pelargon
10%. Μετὰ τὴν 70ὴν ἡμέραν καὶ μέχρι τῆς
ἐξόδου τὰ γεύματα περιορίσθησαν εἰς 8
ἀνὰ 24ωρον, ἐκ 30-70 γρ. γάλακτος ἀρχι-
κῶς Cow and Gate separated 7,5-10-
12,5% βαθμιαίως, λόγω ἐλαφρᾶς δυσπε-
πτικῆς καταστάσεως, καὶ ἐν συνεχείᾳ δια-
λύσεως Pelargon 7,5-10%.

Ἡ θερμιδικὴ ἀξία τῆς χορηγηθείσης τρο-
φῆς κυμαίνεται ἀπὸ 40-135 θ. κατὰ kg ἡ-
μερησίως.

Ἀξιόλογον ἀναιμίαν δὲν ἐνεφάνισε τὸ νεο-
γνὸν κατὰ τὴν παραμονὴν του ἐν τῷ Τμή-
ματι. Ἐγένετο δις μετάγγισις 10 cc. κα-
ταλλήλου αἵματος πρὸς ἐνίσχυσιν τῆς γε-
νικῆς καταστάσεως.

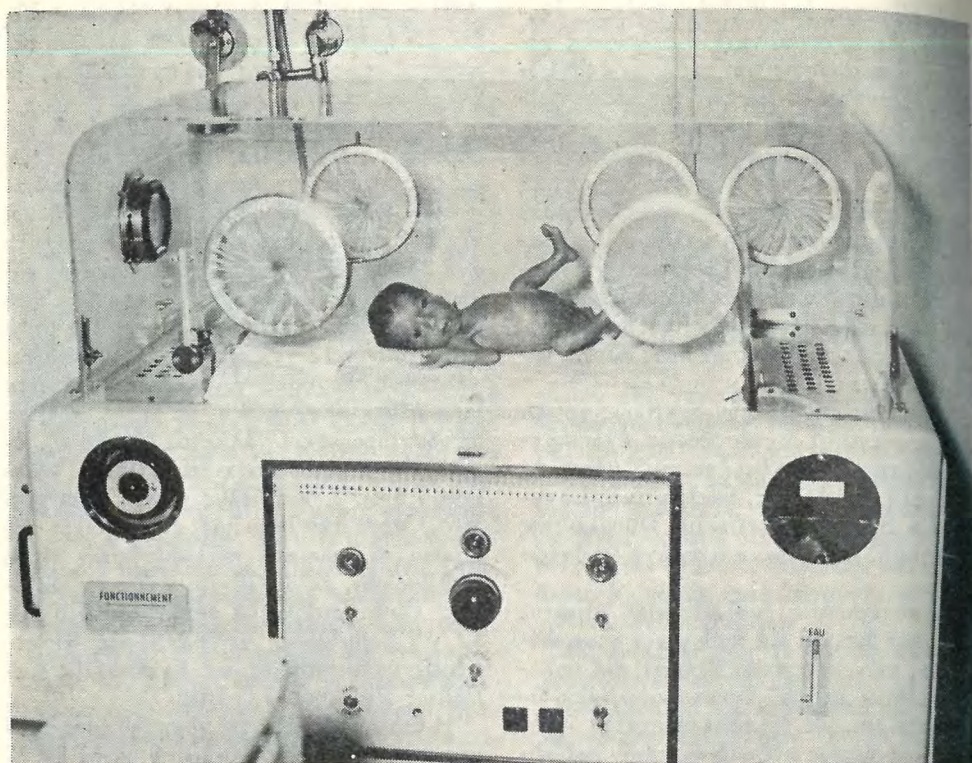
Τὸ νεογνὸν ἐξῆλθε τὴν 138ην ἡμέραν, μὲ
γενικὴν κατάστασιν λίαν ἱκανοποιητικὴν,
καὶ σήμερον (Νοέμβριος 1963) ἀγεί τὸν
βον μῆνα ζωῆς καὶ ἐξελίσσεται καλῶς.

Σ Χ Ο Λ Ι Ο Ν

Αἱ περιγραφεῖσαι περιπτώσεις ἐμφανίζουν
κοινὰ σημεῖα ἀλλὰ καὶ σημαντικὰς δια-
φοράς.

Τὸ κυριώτερον κοινὸν σημεῖον εἶναι τὸ
λίαν μικρὸν βάρος γεννήσεως. Σημαντικὴ
διαφορὰ εἶναι ἡ ὀριμότης τῶν νεογνῶν,
ἧτις εἶναι διάφορος, παρὰ τὸ αὐτὸ περίπου
βάρος γεννήσεως. Οὕτω εἰς τὴν πρώτην
περίπτωσιν ἡ ὀριμότης ὑπολογίζεται εἰς

28 ἐβδομάδας, ἐνῶ εἰς τὴν δευτέραν 36, εἰς
τοῦτο δὲ ἀποδίδομεν τὴν διαφορετικὴν συμ-
περιφορὰν αὐτῶν. Οὕτω, εἰς τὸ δεύτερον
νεογνόν, παρὰ τὴν ὑπαρξίν σοβαρῶν ἐπι-
πλοκῶν (ἐγκεφαλικὴ αἰμορραγία-σηψαι-
μία), ἐλλείπουσιν οἱ τόσον συχνοὶ εἰς τὸ πρῶ-
τον παροξυσμοὶ ἀπνοίας καὶ κυανώσεων,
παρὰ δὲ τὴν βαρύτητα, μὲ τὴν παρεχομέ-
νην βοήθειαν τὸ νεογνὸν κατορθώνει νὰ

Τὸ νεογνὸν ποὺ περιγράφεται εἰς τὴν πρώτην περίπτωσιν, κατὰ τὸν χρόνον τῆς νοσηλείας του εἰς τὸ Τμήμα Προώρων Νεογνῶν τοῦ Μαιευτηρίου «Μαρίκα Ἡλιάδη».

ἐπιζήση τελικῶς. Πιθανώτατα, αἱ αὐταὶ ἐπιπλοκαί, ἐὰν ὑφίσταντο εἰς τὸ πρῶτον νεογνόν, θὰ ἀπέβαινον μοιραῖαι.

Ἡ καμπύλη τοῦ βάρους εἰς ἀμφοτέρας τὰς περιπτώσεις δὲν ὑπῆρξεν ἀπολύτως ἱκανοποιητικὴ, ὅπως ἐπὶ ἐτέρων διασωθέντων νεογνῶν τῆς αὐτῆς κατηγορίας, πιθανῶς λόγῳ τῆς ὑπάρξεως τῶν ἀναφερθεισῶν ἐπιπλοκῶν.

Ἡ διατροφή εἰς ἀμφοτέρας τὰς περιπτώσεις δὲν παρουσίασεν ἰδιαιτέραν τινὰ δυσχέρειαν. Ἡ ὑπαρξίς ἀντανεκλαστικῶν κα-

ταπόσεως καὶ θηλάσμου ἐπέτρεψε τὴν ἀποφυγὴν χρήσεως καθετήρος διὰ τὴν σίτισιν. Βεβαίως τὰ νεογνά διεδρέφοντο ὑπὸ ἐμπείρων χειρῶν.

Λίαν εὐχάριστον διαπίστωσιν ἀποτελεῖ ἡ ἀναφερθεῖσα καλὴ μετέπειτα πορεία τῶν νεογνῶν. Ταῦτα προσκομίζονται εἰς τὸ ἱατρεῖον τοῦ Ἰδρύματος, ἔνθα διαπιστοῦται λίαν ἱκανοποιητικὴ μέχρι τοῦδε ἐξέλιξις, τοῦτο δὲ δικαίωνει τὰς καταβληθείσας ὑπὸ τοῦ νοσηλευτικοῦ καὶ ἱατρικοῦ προσωπικοῦ προσπάθειάς διὰ τὴν διάσωσιν αὐτῶν.

ΧΑΡΑ ΒΟΓΙΑΤΖΑΚΗ

Διευθύνουσα Ἀδελφὴ Μ.Μ.Η.

Πρόεδρος Σ.Ε.Μ.Α.

Η ΜΑΙΑ ΕΝΑΝΤΙ ΤΗΣ ΕΓΚΥΟΥ ΓΥΝΑΙΚΟΣ

ὑπό

ΚΑΤΙΝΑΣ ΜΟΥΛΑ

Προϊσταμένης Μαιας
Δημοσίου Μαιευτηρίου Θεσσαλονίκης
Προέδρου Συλλόγου
Ἐπιστημόνων Μαιῶν Θεσσαλονίκης

Μετὴν πάροδον τοῦ χρόνου, καὶ τὴν ἀνάπτωσιν τῆς Ἱατρικῆς ἐπιστήμης καὶ τῆς Μαιευτικῆς, ἡ θέσις τῆς μαιᾶς ἔλαβεν ἐξέχουσαν σημασίαν, διότι ἡ μαιᾶ παρακολουθεῖ, καθοδηγεῖ καὶ εἰς μερικὰς περιπτώσεις θεραπεύει διαφόρους παθολογικὰς καταστάσεις αἱ ὁποῖαι ἐμφανίζονται κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς ἐγκυμοσύνης.

Κατ' ἀρχὰς θὰ τεθῆ ἡ διάγνωσις τῆς ἐγκυμοσύνης διὰ τῆς κλινικῆς ἐξετάσεως, τοῦ ἱστορικοῦ τῆς γυναικὸς καὶ τῶν ἐργαστηριακῶν ἐξετάσεων.

Ἡ ἀμηνόρροια, ἡ διόγκωσις τῆς μήτρας, τὰ σημεῖα Hegar, Noble καὶ Piscacek προσφέρουν μεγάλην διαγνωστικὴν βοήθειαν κατὰ τοὺς πρώτους μῆνας τῆς ἐγκυμοσύνης.

Διὰ τῶν ἐργαστηριακῶν ἐξετάσεων κατὰ Friedmann ἢ Galli-Mainini τίθεται ἀσφαλῶς ἡ διάγνωσις τῆς ἐγκυμοσύνης.

Μετὰ τὴν διάγνωσιν τῆς ἐγκυμοσύνης, ἡ μαιᾶ καθοδηγεῖ τὴν ἐγκυον γυναῖκα καθ' ἅλην τὴν διάρκειαν αὐτῆς καὶ ὑποδεικνύει τὴν ὑγιεινὴν καὶ διαιτητικὴν ἀγωγὴν τῆς ἐγκυμοσύνης.

Λαμβάνει πλήρες ἱστορικὸν τῆς ἐγκύου γυναικὸς, πληροφορεῖται διὰ παλαιὰν ἢ πρόσφατον νεφρίτιδα, καρδιοπάθειαν, σφίλιν, φυματίωσιν, διαβήτην κ.ἄ., καὶ καθορίζει τὴν πιθανὴν ἡμερομηνίαν τοῦ τοκετοῦ.

Αἱ ὡς ἄνω παθολογικαὶ καταστάσεις ἐπιβαρύνουν τὴν ἐγκυον γυναῖκα, καὶ διὰ τοῦτο ἀπαιτεῖται πλήρης ἱατρικὴ παρακολούθησις ταύτης.

Κατὰ τοὺς πρώτους μῆνας τῆς ἐγκυμοσύνης ἡ μαιᾶ ἀντιμετωπίζει καταλλήλως περιπτώσιν ἐπαπειλουμένης ἐκτρώσεως καὶ ἀπλῶν ἐμέτων αὐτῆς. Ἀποδίδεται ἡ δέουσα προσοχὴ ἐπὶ τοῦ γεγονότος μήπως πρόκειται περὶ ἀτελοῦς ἐκτρώσεως ἢ περὶ κακοήθων ἐμέτων τῆς ἐγκυμοσύνης. Εἰς τὸ μέσον τῆς κηῆσεως ἡ ἐγκυος γυναῖκα ἀντιλαμβάνεται τὰ σκιρτήματα τοῦ ἐμβρύου, καὶ ἡ μαιᾶ ἀκούει ταῦτα καὶ τοὺς παλμοὺς αὐτοῦ.

Καλὸν εἶναι νὰ σημειωθῆ ὁ χρόνος αὐτός, διὰ νὰ καθορισθῆ ἡ πιθανὴ ἡμερομηνία τοῦ τοκετοῦ ἐπὶ γυναικῶν αἱ ὁποῖαι ἐλησμόνησαν τὴν τελευταίαν ἔμμηνον ρύσιν ἢ ἐπὶ γυναικῶν μὲ ἀνώμαλον περίοδον.

Κατὰ τὸ δεύτερον ἡμισυ τῆς ἐγκυμοσύνης ἡ μαιᾶ παρακολουθεῖ μίαν ἢ δύο φορές τὸν μῆνα τὴν ἐγκυον γυναῖκα, διὰ τὸ μέγεθος τῆς μήτρας, τοὺς παλμοὺς τοῦ ἐμβρύου, τὰ οἰδήματα τῶν ἄκρων, τὸ σχῆμα καὶ τὴν θέσιν τοῦ ἐμβρύου, ὡς καὶ διὰ τὴν προβάλλουσαν μοῖραν αὐτοῦ.

Αἱ παρατηρούμεναι αἱμορραγίαι κατὰ τὸ δεύτερον ἡμισυ τῆς ἐγκυμοσύνης ἀντιμετωπίζονται ὡς σοβαρὰ ἐπιπλοκή, διότι φανερώνουν χαμηλὴν πρόσφυσιν τοῦ πλακοῦντος ἢ πρόδρομον πλακοῦντα.

Ἐπὶ πρῶϊμου ρήξεως τοῦ θυλακίου, καὶ ἐὰν δὲν ἐμφανισθοῦν ὠδίνες, ἐφαρμόζεται ἡ ἀγωγὴ τῆς τεχνητῆς προκλήσεως τοκετοῦ.

Ἡ μαιᾶ λαμβάνει τὰς διαστάσεις τῆς πυέλου καὶ ἐξετάζει τὰς περιπτώσεις ἀπολύτου καὶ σχετικῆς δυσαναλογίας.

Ἐργαστηριακαὶ ἐξετάσεις ποὺ ἐκτελοῦνται κατὰ τὸ δεύτερον ἡμισυ τῆς ἐγκυμοσύνης εἶναι ὁ προσδιορισμὸς τῆς ὁμάδος αἵματος, τοῦ παράγοντος Rh, ὁ ἀριθμὸς τῶν ἐρυθρῶν καὶ λευκῶν αἰμοσφαιρίων, ὁ προσδιορισμὸς τοῦ ἱσακχάρου τοῦ αἵματος καὶ αἱ ἀντιδράσεις Wassermann-Kahn.

Ἐπὶ γυναικὸς μὲ παράγοντα Rh ἀρνητικὸν καὶ σύζυγον Rh θετικὸν ἀπαιτεῖται ἰατρικὴ παρακολούθησις, μὲ ἐκτέλεσιν τῆς ἀντιδράσεως Coombs.

Τὸν τελευταῖον μῆνα τῆς ἐγκυμοσύνης ἡ μαῖα ἐξετάζει τὸ σχῆμα τοῦ ἐμβρύου, τὴν προβολὴν του καὶ τὸν βαθμὸν ἐμπεδώσεως τῆς προβαλλούσης μοίρας. Ἐπίσης λαμβάνει τὴν ἀρτηριακὴν πίεσιν καὶ ἐξετάζει μὴπως ὑπάρχουν οἰδήματα τῶν κάτω ἄκρων.

Ἡ μαῖα πληροφοροεῖ τὴν ἔγκυον γυναῖκα νὰ προσέλθῃ δι' ἐξέτασιν ὅταν παρουσιασθῶν οἰδήματα τῶν ἄκρων, δύσπνοια, κεφαλαλγία καὶ διαταραχὴ τῆς ὁράσεως. Ἡ ἐμφάνισις αὐτῶν τῶν συμπτωμάτων φανερώνει παθολογικὰς καταστάσεις τῆς ἐγκυμοσύνης. Οὕτω τὰ οἰδήματα φανερώνουν νεφρικὴν βλάβην, ἡ δύσπνοια καρδιακὴν ἢ πνευμονικὴν βλάβην, αἱ διαταραχαὶ τῆς ὁράσεως προεκλαμψίαν ἢ διαβήτην.

Ὅταν ἡ ἔγκυος γυναῖκα φθάσῃ εἰς τὴν ἡμερομηνίαν τοῦ τοκετοῦ καὶ ὁ τοκετὸς δὲν

ἐμφανισθῇ, τότε ἀπαιτεῖται ἐξέτασις, καὶ ἐπὶ παρατάσεως τῆς ἐγκυμοσύνης ἐφαρμογὴ τεχνητοῦ τοκετοῦ παρὰ τοῦ ἱατροῦ.

Ἀλλὰ τὸ κυριώτερον ἔργον τῆς μαίας εἶναι ἡ φυσιολογικὴ διεξαγωγὴ τοῦ τοκετοῦ καὶ ἡ ἔγκαιρος ἀντιμετώπισις παθολογικῶν καταστάσεων, ὥστε νὰ ἡμπορῇ νὰ κρῖνῃ πότε πρέπει νὰ ἀποστείλῃ τὴν γυναῖκα εἰς Νοσοκομεῖον ἢ Κλινικὴν.

Μετὰ τὸν τοκετὸν παρακολουθεῖ τὴν ἔξοδον τοῦ πλακοῦντος, καὶ ἐπὶ κατακρατήσεως αὐτοῦ ἐφαρμόζει φαρμακευτικὴν καὶ τεχνητὴν ἀγωγὴν διὰ τὴν ἀποκόλλισίν του. Ἐπὶ στερεᾶς προσφύσεως τοῦ πλακοῦντος καλεῖ τὸν ἱατρόν.

Μετὰ τὴν ὑστεροτοκίαν παραμένει ἡ μαῖα δύο ὥρας πλησίον τῆς λεχωίδος καὶ παρακολουθεῖ τὴν γενικὴν κατάστασιν αὐτῆς, ἰδίως δὲ τὴν σύσπασιν τῆς μήτρας.

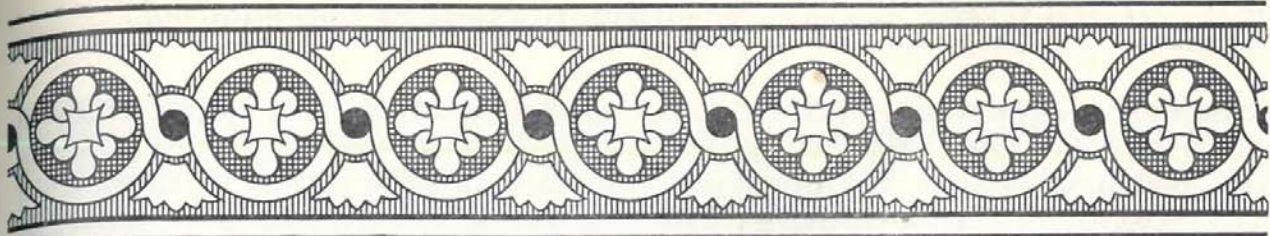
Κατὰ τὸ διάστημα τῆς λοχείας, ἡ μαῖα ἐπισκέπτεται, παρακολουθεῖ καὶ συμβουλεύει τὴν λεχωίδα διὰ τὴν ὑγιεινὴν διατροφήν τοῦ παιδιοῦ τῆς.

Ἔτσι, μὲ τὴν συχνὴν παρακολούθησιν τῆς ἐγκύου γυναικὸς, καὶ λαμβάνουσα ὑπ' ὄψιν ὅσα ἀνωτέρω ἐγράφησαν, ἡ μαῖα θὰ ἔχῃ ἤσυχον τὴν συνειδήσιν τῆς ὅτι ἐπετέλεσε τὸ ἐπιστημονικὸν τῆς καθήκον ἔναντι τῆς γυναικὸς καὶ τῆς κοινωνίας.

Η ΘΝΗΣΙΜΟΤΗΣ ΤΩΝ ΕΠΙΤΟΚΩΝ ΕΙΣ ΤΗΝ ΑΓΓΛΙΑΝ ΕΜΕΙΩΘΗ ΕΙΣ ΤΟ ΗΜΙΣΥ

Ἡ θνησιμότης τῶν ἐπιτόκων εἰς Ἀγγλίαν καὶ Ουαλλίαν ἐμειώθη ἐντὸς δεκαετίας εἰς τὸ ἡμισυ, συμφώνως πρὸς ἔκθεσιν δημοσιευθεῖσαν προσφάτως. Τὸ ποσοστὸν θανάτων ἐπιτόκων εἶναι σήμερον τὸ 1/10 ἐν συγκρίσει μὲ ὅ,τι ἦτο πρὸ τριάκοντα ἐτῶν. Μεταξὺ τῶν ἐτῶν 1958-1960 κατεχωρίσθησαν 2.300.000 γεννήσεις, καὶ κατὰ τὴν περίοδον αὐτὴν ἐσημειώθησαν μόνον 928 θάνατοι ὀφειλόμενοι εἰς ἐγκυμοσύνην καὶ τοκετούς, διενηργήθησαν δὲ ἔρευναι μὲ τὴν βοήθειαν ὄλων τῶν ἐνδιαφερομένων ὑπηρεσιῶν ἐπὶ 700 ἐκ τῶν θανάτων αὐτῶν, πρὸς τὸν σκοπὸν ἐξακριβώσεως τῆς δυνατότητος περαιτέρω μειώσεως τοῦ ἐν λό-

γῶ ποσοστοῦ θνησιμότητος. Ἡ συνταχθεῖσα ἔκθεσις ὑπὸ πέντε ἱατρῶν, μαιευτήρων καὶ γυναικολόγων, διορισθέντων ὑπὸ τοῦ Ὑπουργείου Ὑγείας, ἔδειξαν ὅτι 42,5% τῶν θανάτων ὀφειλοντο εἰς παράγοντας δυναμένους νὰ ἀποφευχθῶν. Εὐρέθη ὅτι ἡ κυρία ἀφορμὴ ἦτο ὅτι ἡ ἰδία ἢ ἐπίτοκος ἢ μέλη τῆς οἰκογενείας τῆς εἶχον παραμελήσει νὰ φροντίσουν τὰ ἀπαιτούμενα διὰ τὸν τοκετόν, ὡς καὶ νὰ ἀκολουθήσουν τὰς συστάσεις τοῦ ἱατροῦ ἢ τῆς μαίας. Ἐλπίζεται ὅτι ὁ παράγων αὐτὸς θὰ καταστῇ δυνατὸν νὰ καταπολεμηθῇ μὲ τὴν διαφώτισιν καὶ τὴν σχετικὴν προπαγάνδαν ἐπὶ τοῦ θέματος.

ΟΤΑΝ Ο ΤΟΚΕΤΟΣ ΑΠΟΒΑΙΝΗ ΔΡΑΜΑΤΙΚΟΣ, ΤΙ ΜΠΟΡΕΙ ΝΑ ΚΑΝΗ Η ΙΑΤΡΙΚΗ;

Υπό

FRANÇOISE TOURNIER

ΤΑ ΠΡΩΩΡΑ

Ο Patrick Kennedy έζησε μόλις δύο ή-μέρες. Πέθανε από προοδευτική άσφυ-ξία, έναντίον της όποιας τó πελώριο μη-χάνημα για τεχνητή αναπνοή όπου τόν είχαν βάλει και ή παρουσία ενός από τούς καλύτερους παιδιάτρους τών Ένωμένων Πολιτειών δέν μπόρεσαν νά κάνουν τί-ποτε.

Και δέν μπόρεσε νά ζήσει όχι έπειδή ήταν πρόωρος. Φυσικά, ήταν γι' αυτό πιό λεπτός και πιό εύπαθής από ένα παιδι τε-λειόμηνο. Άλλά ένα πρόωρο μωρό πέντε εβδομάδων έχει 90 πιθανότητες στις 100 νά ζήσει. Στην πραγματικότητα, ό Πάτρικ Κένεντυ πέθανε γιατί γεννήθηκε άφ' ενός προώρως και άφ' έτέρου με καισαρική το-μή. Είναι σχεδόν κάτι έξαιρετικό, γιατί σήμερα ή έπιστήμη είναι σέ θέση νά βοη-θήση νά ξεπεράσουν τó κρίσιμο σημείο μωρά πού γεννήθηκαν υπό συνθήκες άκό-μη πιό δύσκολες. Τό άτύχημα (γιατί πρό-κειται βέβαια για ένα άτύχημα, άν λάβω-με ύπ' όψιν τήν σπανιότητα τού φαινο-μένου) πού συνέβη στόν Πάτρικ Κένεντυ δέν πρέπει νά μās αναστατώση, έμās τς μέλλουσες μητέρες προώρων ίσως παι-διών ή μικρών «καισάρων».

Όστόσο, αντίθετα από ό,τι πιστεύεται γενικώς, είναι μεγαλύτερη δοκιμασία για τόν οργανισμό ενός παιδιοϋ νά γεννηθ ή με καισαρική παρά νά περάση από τήν φυσική όδό. Μέσα στό τμήμα νεογεννή-των μιās μαιευτικής κλινικής αναγνω-ρίζεται ό μικρός «καΐσαρ» από τήν τέ-λεια περιφέρεια τού κρανίου του, πού

δέν χρειάσθηκε καθόλου νά χάση τó σχή-μα του για νά κάνη τó δρόμο του μέσα από τó σώμα της μητέρας του. Τό παιδι έχει περάσει μέσα σέ λίγα δευτερόλεπτα από τήν ένδομήτριο ζωή στην ζωή αυτή καθ' έαυτήν. Δέν βρέθηκε στην ανάγκη νά σπρώξει έπί πολλά λεπτά για νά προχωρή-ση έκατοστό με έκατοστό. Δέν χρειάστη-κε νά κοπιήσει για νά γεννηθ ή. Και αυτή άκριβώς ή εύκολία με τήν όποία ήλθε στη ζωή είναι εκείνο πού τόν κάνει νά κινδυ-νεύη νά τήν χάση.

Η αναπνοή είναι ή πρώτη ένέργεια, ή πρώτη δοκιμασία πού έχει νά αντιμετω-πίση ό οργανισμός ενός νεογεννήτου. Ό τρόπος με τόν όποϊον γίνεται αυτή ή πρώ-τη έπαφή με τόν κόσμο, ό τρόπος με τόν όποϊον ή πρώτη αναπνοή αναπτύσσει τά έκατομμύρια τς κυψελίδες πού αποτελούν τόν πνευμονικό ίστό είναι κεφαλαιώδης και άπαραίτητος για τήν καλή του εξέλι-ξη. Καταλαβαίνει κανείς τó γιατί, όταν βλέπη ένα παιδι νά γεννιέται, όταν βλέπη τó στήθος του σχεδόν νά διπλασιάζεται σέ μέγεθος μόλις ό άέρας τó γεμίζη. Μέσα στην κοιλιά της μητέρας οί πνεύμονες τού έμβρύου είναι άκίνητοι. Τό όξυγόνο πού τού χρειάζεται για νά ζήσει τó λαμβάνει τó παιδι διά μέσου τού πλακοϋντος και τού όμφαλίου λώρου. Κατόπιν έρχεται ή στιγμή όπου τó έμβρυον είναι ώριμο και έτοιμο νά έλθη στόν κόσμο. Βγαίνει από τήν μήτρα περνώντας από ένα στενό ά-νοιγμα, τόν τράχηλο, κατόπιν ώθεΐται δυ-νατά μέσα σέ ένα σωλήνα, τόν κόλπο, τόν όποϊον αναγκάζεται νά διαστείλ η με τó κεφάλι του. Οί πνεύμονες τού παιδιοϋ, γε-

μάτοι από το άμνιακό υγρό (τά «νερά»), όπου ο οργανισμός του έπλεε επί 9 μήνες, είναι συμπίεσμένοι σαν ένα σφουγγάρι και έκκενώνονται εκείνη τη στιγμή από το υγρό αυτό που δεν χρησιμεύει πλέον σε τίποτα. Το παιδί βγαίνει, και άμέσως ο θώρακάς του παίρνει τὸ φυσιολογικό του μέγεθος. Αυτό τὸ ξάφνιασμα τῆς ἄρσεως τῆς πίεσεως τὸν ἀναγκάζει νὰ εἰσπνεύση και ἀμέσως ἀκούγεται ἡ πρώτη φωνή.

Γιὰ τὸν Πάτρικ Κένεντυ ὅμως αὐτὰ συνέβησαν με ἄλλον τρόπο. Τὸ παιδί πὸν γεννιέται με καισαρική βγαίνει ἀπὸ τὴν μητέρα του διὰ μιᾶς μεγάλης τομῆς πὸν γίνεται στὰ τοιχώματα τῆς κοιλιᾶς και τῆς μήτρας. Εἶναι μία τομῆ 15 ἕως 17 ἐκ., ἐνῶ τὸ κεφάλι ἐνὸς τελειόμηνου παιδιοῦ εἶναι περίπου 11 ἐκ. μόνον. Πρέπει ὅμως νὰ περάσουν και οἱ ὅμοι, και τὰ τοιχώματα τῆς κοιλιᾶς δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ διασταλοῦν ὅπως ἐκεῖνα πὸν εἶναι προωρισμένα γιὰ νὰ διαστελλῶνται.

Οἱ πνεύμονες τοῦ Πάτρικ Κένεντυ δὲν ἐκενῶθηκαν ἀπὸ τὸ υγρὸ πὸν περιεῖχαν. Αὐτὸ τὸ υγρὸ στέγνωσε ἐπάνω στις πνευμονικές κυψελίδες, σχηματίζοντας ἐκεῖ ἕνα λεπτὸ φλοιὸ ἀδιαπέραστο. Στὸν μεγαλύτερο ἀριθμὸ τῶν περιπτώσεων αὐτὴ ἡ λεπτὴ μεμβράνη διαλύεται μετὰ ἀπὸ 4 ἢ 5 ἡμέρες με τὴν ἐπίδραση εἰδικῆς ἀτμοσφαιράς πὸν ὑδροποιημένης. Δυστυχῶς δὲν ὑπάρχει ἐπιτυχία 100%.

Ἐνα πρόωρο παιδί πὸν περνᾷ τὸ ὄριο τῶν 2½ κιλῶν (βάρος δηλαδὴ με τὸ ὅποιο κατὰ μέσον ὄρον θὰ τοῦ ἐπιτρέψουν νὰ ἐγκαταλείψη τὴν κλινική) θὰ εἶναι ἐξ ἴσου εὔκολο νὰ τὸ περιποιηθῆ κανεὶς ὅσο και ἕνα παιδί κανονικό. Θὰ πρέπει μάλιστα νὰ τὸ νοσηλεύωμε ὅπως ὅποιοδῆποτε παιδί τελειόμηνου. Και μάλιστα, γιὰ τὴν ὀμαλή ψυχολογική του ἀνάπτυξη, εἶναι σημαντικό νὰ μὴν τοῦ θυμίζουμε με ὑπερβολικές φροντίδες τὴν προωρότητά του. Ἐὰν δὲν τοῦ ἐγινε αὐτὴ ἐμπόδιο στὸν φυσικὸ τομέα, μπορεί νὰ τοῦ γίνῃ στὸν ἠθικό.

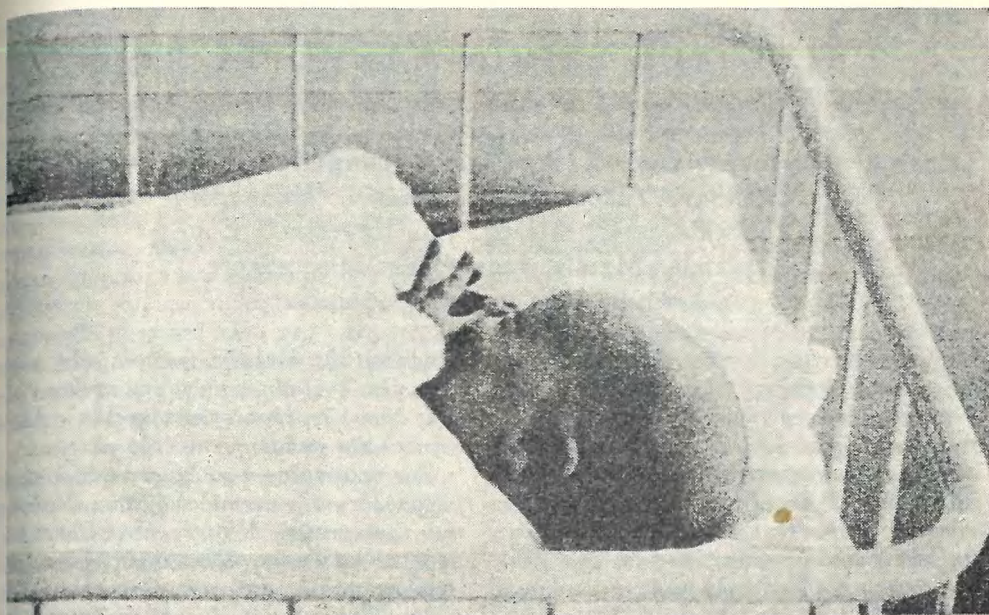
Σήμερα σώζονται 15% τῶν προῶρων πὸν γεννήθηκαν στοὺς ἕξι μήνες τῆς ἐγκυμοσύνης. Ζυγίζουν μετὰξὺ 900 και 1000

γραμμαρίων. Πρὸς τοὺς 7 μήνες σώζονται 50%. Ἀλλὰ δὲν πρέπει νὰ τὸ κρύβωμε, αὐτὰ τὰ τολμήματα μπορεί νὰ καταλήξουν κάποτε σε καταστροφή: ἀντιλαμβάνεται κανεὶς, ὅταν τὸ παιδί μεγαλώσῃ, ὅτι δὲν θὰ ἔχῃ ποτὲ μιὰ ἀντίληψη φυσιολογική. Και αὐτὴ ἡ δυστυχία, ἐναντίον τῆς ὀποίας οἱ γιατροὶ δὲν μπορούν νὰ κάνουν ἀκόμη τίποτε, πρέπει νὰ παρηγορησῆ τις μητέρες πὸν φεύγουν ἀπὸ τὰ μαιευτήρια με τὰ χέρια ἄδεια. Ἐὰν ἕνα πρόωρο παιδί δὲν ἔζησε, αὐτὸ σημαίνει χωρὶς ἄλλο ὅτι ἔτσι ἔπρεπε νὰ γίνῃ, ὅσονδῆποτε τραγικὸ και ἂν φαίνεται αὐτὸ.

Η ΚΑΙΣΑΡΙΚΗ

Εἶναι μία ἐγχείρησις πολὺ θεαματική, ὥσ-τόσο εἶναι φαινομενικῶς μία ἀπὸ τις πὸ ἀπλὲς ἐπεμβάσεις. Ὁ χειρουργὸς κάνει μία κάθετη τομῆ, ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον, ἡ ὀριζοντία εἰς τὴν κοιλία τῆς ἐγκύου γυναικός. Ἐχει αὐτὴ λάβει νάρκωσιν τὴν τελευταία στιγμή, ὥστε τὸ ἔμβρυο νὰ πάρῃ ὅσο τὸ δυνατόν λιγώτερο ἀναισθητικό.

Μόλις τοποθετηθοῦν οἱ διαστολεῖς, ἡ μήτρα προβάλλει πελωρία (τὰ ἔντερα ἐκτοπιζόμενα ἀπὸ τὴν μήτρα κατὰ τὴν διάρκεια τῆς ἐγκυμοσύνης δὲν καθιστοῦν κανένα ἐμπόδιο). Ὁ χειρουργὸς τὴν τέμνει και ἀμέσως παραλαμβάνει τὸ παιδί και τὸ παραδίδει στὴν μαῖα. Ὅλα γίνονται συντομώτερα και ἀπὸ μιὰ σκωληκοειδίτιδα, και γι' αὐτὸ χρειάζεται πολλὴ ἰκανότης και ἐπιδεξιότης ἐκ μέρους τοῦ χειρουργοῦ. Σὲ λιγώτερο ἀπὸ ἕνα λεπτὸ τὸ παιδί βγαίνει, τὸ ἀμνιακό υγρὸ ἀναρροφᾶται, ὁ ἀναισθησιολόγος ἐγχείρει μέσα στὴ φλέβα τῆς χειρουργημένης ἕνα υγρὸ πὸν ἔχει διπλὴ ἐνέργεια: συστέλλει τὴ μήτρα γιὰ νὰ τῆς ξαναδώσῃ τὸ φυσιολογικό της μέγεθος και συγχρόνως βοηθεῖ τὸν πλακοῦντα νὰ ἀποκολληθῆ (ὁ χειρουργὸς τὸν ἀποκολλᾷ με τὸ χέρι). Κατόπιν ἀρχίζει ἡ μακρὰ ἐργασία τῆς ραφῆς. Οἱ ραφές πρέπει νὰ γίνουν με μεγάλη προσοχή, ὥστε οἱ οὐλές (ἡ μητριάια, ἡ μυϊκή και ἡ ἐπιδερμική) νὰ εἶναι ὅσο τὸ δυνατόν πὸ εὐκαμπτες και συγχρόνως πολὺ στερεές.

Από την ποιότητά τους εξαρτάται ή καλή εξέλιξις τῶν προσεχῶν κυήσεων. Μερικοὺς μῆνες μετὰ τὴν καισαρική, ή νεαρά γυναίκα πρέπει νά ἐπισκεφθῆ τὸν γιανρό της. Ἐάν ή οὐλή της ή ἐπιδερμική εἶναι συρρικνωμένη καὶ συνεπῶς ἄσχημη καὶ σκληρή, μπορεί νά διορθωθῆ με διηθήσεις ή μικρὲς τοπικὲς ἐπεμβάσεις.

Ἡ καισαρική ἀποφασίζεται μερικὲς φορὲς ἐκ τῶν προτέρων, παραδείγματος χάριν ἐάν ή ἔγκυος ἔχη πολὺ στενὴ λεκάνη, ἐάν ἔχη λεύκωμα, ἐάν εἶναι διαβητική, ἐάν πάσχη ἀπὸ ὠρισμένες μορφὲς καρδιοπαθείας ή ἀπὸ ὑπέρτασιν. Ἡ ἀκόμη ἀποφασίζεται κατὰ τὴν διάρκεια τοῦ τοκετοῦ (ή συχνότερη περίπτωση): ή διαστολή γίνεται ἄσχημη, τὸ ἔμβρυον κουράζεται ή κινδυνεύει νά πάθῃ ἀσφυξία. Ἡ ἐκκλογὴ τῆς κατάλληλης στιγμῆς εἶναι ὑπόθεσις τοῦ χειρουργοῦ. Γενικῶς, τὴν καθορίζει ὅσο τὸ δυνατόν πλησιέστερα πρὸς

τὸ τέρμα τῆς ἔγκυμοσύνης.

Τὸ «μιά φορά καισαρική, πάντοτε καισαρική» δὲν εἶναι πιά ἀληθινό. Τὰ 50% τῶν γυναικῶν πού ὑπέστησαν μιὰ φορά καισαρική μπορούν νά γεννήσουν κατόπιν φυσιολογικά, ἐάν ή μήτρα τους εἶναι ἀκόμη εὐκαμπτη. Ὅσον ἀφορᾷ τὸν ἀριθμὸ τῶν καισαρικῶν πού μπορεί νά ὑποστῆ μιὰ γυναίκα, αὐτὸς θά μπορούσε νά φθάσῃ, στὶς καλύτερες περιπτώσεις, ἕως τὰ 6 ή 7, ἀλλὰ κάθε φορά θά ἦταν μιὰ ὑπόθεσις πὶὸ ἐπικίνδυνη ἀπὸ τὴν προηγούμενη. Ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον, κατὰ τὴν διάρκεια τῆς τρίτης καισαρικῆς ὁ χειρουργὸς ἀπολινώνει τὶς σάλπιγγες τῆς γυναίκας, ἀφοῦ πρῶτα πάρῃ τὴν ἐπίσημη συγκατάθεση τοῦ ζεύγους.

Αὐτὸ ὑπαγορεύει ή φρόνησις. Καὶ ἐπὶ τέλος μιὰ μητέρα τριῶν παιδιῶν εἶναι κίόλας μητέρα πολυπληθοῦς οἰκογενείας, μιὰ μητέρα ἱκανοποιημένη.

ΕΠΙΣΤΟΛΕΣ ΣΕ ΜΙΑ ΜΑΘΗΤΡΙΑ ΜΑΙΑ

Γραμμένες σε μιὰ νεαρή φίλη της ἀπὸ τὴν ἀποθανοῦσαν E. A. Clarke-Kennedy, Διδάσκουσαν, Διευθύνουσαν, πρώην Ἐπόπτριαν Ἐκπαιδευσεως, Μέλος τοῦ Κεντρικοῦ Συμβουλίου Μαιῶν, περιέχουν πλῆθος καλῶν συμβουλῶν καὶ πληροφοριῶν

Ἡ γνωριμία μας ἀρχίζει ἀπὸ τὴν ἡμέρα πὸν συμπλήρωσες τὰ τέσσερα χρόνια σου, ὅταν ἀνακοίνωσες τὴν ἀπόφασή σου νὰ γίνῃς μία μέρα ἀδελφή. Σ' αὐτὴ τὴν ἀπόφασιν ἔμεινες πάντα σταθερή, καὶ χαίρω πάρα πολὺ πὸν μαθαίνω ὅτι πέρασες τὶς τελικὲς κρατικὲς ἐξετάσεις σου καὶ ἄρχισες τὴν ἐκπαίδευσή σου ὡς μαία. Ἐπειδὴ ἔχω εἰδικευθῆ ὡς μαία ἀπὸ πολὺ νωρὶς στὴν ἐπαγγελματικὴ μου σταδιοδρομία, ἴσως μπόρῃς νὰ σὲ βοηθήσω μέσα στὶς λίγες αὐτὲς ἐπιστολὲς μὲ μερικὲς παρατηρήσεις καὶ συμβουλές. Αὐτὲς οἱ συμβουλές εἶναι συμπέρασμα μιᾶς μακροῦς πείρας στὴν ἐξάσκηση τοῦ ἐπαγγέλματος τῆς μαίας, καθὼς καὶ στὴν διδασκαλία μαθητριῶν μαιῶν καὶ ἄλλων.

Γιὰ νὰ μιλήσωμε μὲ ἀκριβεία, ἡ ἐργασία τῆς μαίας δὲν θὰ ἔπρεπε νὰ ὀρίζεται ὡς ἕνας κλάδος τῆς νοσηλείας, διότι καταλαμβάνει μιὰ ἐντελῶς ξεχωριστὴ θέσιν στὴν ὑπηρεσία τῆς ὑγείας. Ἡ μαία κατέχει μιὰ ὀργανικὴ θέσιν πὸν δὲν παραχωρεῖται στὴν συνάδελφό της τῆς γενικῆς νοσηλείας καὶ μέσα σὲ σαφῶς καθωρισμένα ὅρια μπορεῖ νὰ ἐνεργήσῃ σὰν ἕνας ἀνεξάρτητος γιατρός. Εἶναι ἀλήθεια ὅτι δὲν ὑπάρχει πιά ἐπίσημος διαχωρισμὸς μεταξὺ τοῦ ρόλου τῆς μαίας καὶ τοῦ τῆς «ἀδελφῆς μαιευτηρίου»,¹ ἀλλὰ στὴν πράξιν ἡ μία καὶ ἡ ἄλλη δὲν εἶναι ἀκριβῶς τὸ ἴδιο πρᾶγμα. Μολονότι σὲ δεδομένη στιγμή ἡ μαία μπορεῖ νὰ κάμῃ τὴν ἐργασία τῆς ἀδελφῆς μαιευτηρίου, ἡ θέσις της εἶναι τελείως διαφορετικὴ ἀπὸ

τὴν θέσιν τῆς ἀδελφῆς, ἡ ὁποία, εἴτε εἶναι μαία εἴτε ἔχει δίπλωμα μόνον πρώτου μέρους σπουδῶν, ἐργάζεται πάντοτε ὡς ἀδελφὴ ὑπὸ τὴν καθοδήγησιν ἑνὸς γιατροῦ.

Τὸν τελευταῖο καιρὸ ἔχουν γίνῃ βασικὲς μεταβολὲς στὴν ἐκπαίδευσιν τῶν ἀδελφῶν καὶ τῶν μαιῶν. Μερικὲς εἶναι ἀσφαλῶς πρὸς τὸ καλῦτερον, ἄλλες ὅμως, ὅπως πιστεύουν πολλὲς ἀπὸ μᾶς, δὲν εἶναι τόσο καλές. Ὅπως καὶ ἂν ἔχει τὸ πρᾶγμα, ὅλες ἐμεῖς, διευθύνουσες, διδάσκουσες, βαθμοφόροι μαῖες καὶ μαθήτριες, ἀκολουθοῦμε ἕνα σύστημα ἀπὸ τὸ ὁποῖον δὲν μπορεῖ κανεὶς νὰ ξεφύγῃ. Ἴσως δὲν μᾶς ἀρέσει, σὲ μερικὲς περιπτώσεις νομίζομε ὅτι εἶναι τελείως λανθασμένο, εἴμαστε ὅμως ὑποχρεωμένες νὰ τὸ δεχθοῦμε, καὶ ὁ τρόπος πὸν θὰ τὸ ἐφαρμόσωμε εἶναι ἰδική μας εὐθὺνη.

Μοῦ γράφεις ὅτι ἡ φίλη σου Κύνθια, ποὺ ἄρχισε τὴν ἐκπαίδευσή της λίγο καιρὸ πρὶν ἀπὸ σένα, σοῦ ἔγραψε ὅτι οἱ ἐντυπώσεις της εἶναι διαφορετικὲς ἀπὸ τὶς δικές σου.

Αὐτὸ εἶναι ἐπόμενο. Ἡ γενικὴ ὀργάνωσις τοῦ πρώτου μέρους τῶν σπουδῶν ἐφαρτᾶται μέχρις ἑνὸς σημείου ἀπὸ τὴν διευθέτησιν τῶν κτιρίων, τὴν τοποθεσίαν, τὸ διδακτικὸ προσωπικὸ καὶ ἄλλους παράγοντες. Στὴν κυρία γραμμὴ πάντως ὅλα αὐτὰ ἀκολουθοῦν τὸ αὐτὸ περίπου σύστημα.

Μετὰ τὶς πρώτες μέρες τῆς ἐκπαιδευσεώς σου ἴσως δοκίμασες ἕνα αἶσθημα ἀπογοητεύσεως καὶ ἀποτυχίας. Ἴσως σὲ τοποθέτησαν σὲ ἕνα τμήμα τοκετῶν. Σὲ κάλεσαν στὴν αἴθουσα νὰ παραστής σὲ τοκετό. Παρακολούθησες μιὰ διάλεξιν ἀπὸ τὸν Διευθυντὴ Κλινικῆς καὶ ἕνα-δύο μαθήματα καὶ ἔκανες πρακτικὴν ἐξάσκηση σὲ διάφο-

1. Ἡ Ἀδελφὴ Μαιευτηρίου δὲν εἶναι Διπλωματοῦχος Μαία· ἐργάζεται ὡς Νοσοκόμος καὶ ἔχει ἐκπαιδῆσιν εἰς Μαιευτήριον μόνον 6 μηνῶν.

ἢ νοσηλεῖες. Ἐσὸν ὁμῶς εἶχες σκεφθῆ ὅτι ἡ δουλειὰ τῆς μαίας θὰ ἦταν κάτι διαφορετικό ἀπὸ αὐτό. Αὐτὲς οἱ πρῶτες διδασκαλίες καὶ ἐμπειρίες, μολονότι εἶναι πολὺ χρήσιμες, δὲν σὲ ἀφήνουν καθόλου νὰ σχηματίσης μιὰ ἰδέα γιὰ τὸ τί εἶναι ἡ ἐργασία τῆς μαίας σὰν σύνολο. Δὲν θὰ σχηματίσης ἀληθινὴ ἐντύπωση τῆς τέχνης τῆς μαίας ὡς ἐπαγγέλματος παρὰ μόνον ὅταν θὰ ἔχῃς προχωρήσει πολὺ στὸ πρῶτο μέρος τῆς ἐκπαίδευσέως καὶ πιὸ πιθανὸν ὅταν θὰ ἔχῃς περιποισθῆ γυναικὲς μέσα στὰ σπίτια τους κάνοντας τὴ δουλειὰ ἐνὸς νέου γιατροῦ μάλλον παρὰ μιᾶς μαθήτριάς πού διανύει τὸ Δεύτερο Μέρος τῶν σπουδῶν.

Ἡ συγκίνησις πού αἰσθάνεσαι ὅταν βοηθήσης μιὰ γυναῖκα στὸν τοκετὸ της εἶναι ἀπὸ ἐκεῖνα τὰ πράγματα πού δὲν περιγράφονται καὶ πρέπει νὰ τὰ ζήση κανένας γιὰ νὰ τὰ νιώσῃ. Μέσα στὰ χρόνια τῆς δουλειᾶς μου ἔχω κάνει ἑκατοντάδες τοκετούς, ἀλλὰ ἡ πράξις αὐτὴ δὲν εἶναι ποτέ γιὰ μένα ἕνα πηνηθισμένο γεγονός καὶ εἶμαι βεβαία ὅτι μαῖες μὲ μακρὰ πείρα θὰ συμφωνήσουν.

Μαθαίνω ὅτι σήμερα οἱ ἀδελφές ἀποφεύγουν νὰ ἀναλάβουν τὴν εὐθύνη πού ἡ δουλειὰ τῆς μαίας συνεπάγεται, ἀλλὰ οἱ γενικότητες σχεδὸν πάντοτε ἐξαπατοῦν· πιστεύω λοιπὸν ὅτι αὐτὸ δὲν εἶναι ἀλήθεια. Ἐν συμβαίνῃ πράγματι αὐτό, τότε φρονῶ ὅτι τοῦτο εἶναι κυρίως δικὸ μας φταίξιμο, διότι σὰν καθηγηταὶ δὲν κατορθώσαμε νὰ δώσωμε μιὰ πραγματικὴ εἰκόνα τῆς μαιευτικῆς ὡς ἐπαγγέλματος καὶ νὰ παρᾶσχωμε στὸ πρῶτο μέρος τῆς ἐκπαίδευσέως τὴν ἐξάσκηση καὶ τὴν πείρα πού θὰ σᾶς ἐνθαρρύνῃ νὰ προχωρήσετε παρακάτω. Εἶναι γιὰ μᾶς μεγάλη ἀπογοήτευσις ὅταν μιὰ ὑποψηφία πού πῆγε πολὺ καλὰ στὶς γραπτὲς ἐξετάσεις της καὶ ἔδειξε ἐνδιαφέρον κατὰ τὰ προφορικά, ἀπαντήσῃ στὴν ἐρώτησιν τοῦ ἐξεταστοῦ ὅτι δὲν σκοπεύει νὰ ἀκολουθήσῃ τὸ Δεύτερο Μέρος ἢ ὅτι δὲν ἔχει ἀποφασίσει ἀκόμη ἂν θὰ τὸ ἀκολουθήσῃ ἢ ὄχι.

Εἶμαι σὲ θέση νὰ συμμερισθῶ τὰ αἰσθηματὰ σας κατὰ ἕνα μεγάλο μέρος καὶ νὰ καταλάβω τοὺς δισταγμούς σας. Τὸ κάθε τι σήμερα γίνεται σὲ μεγάλη κλίμακα καὶ ὁ ἀριθμὸς τῶν μητέρων πού γεννοῦν στὸ νο-

σοκομεῖο εἶναι κατὰ πολὺ μεγαλύτερος ἀπὸ ὅ,τι ἦταν πρὸ ὀλίγων χρόνων. Φυσικά, ὅταν μιὰ γυναῖκα παρουσιάσῃ τὴν ἐλάχιστη ἐνδειξὴ ὅτι ὁ τοκετὸς της δὲν θὰ εἶναι φυσιολογικός, τῆς ὑποδεικνύεται πολὺ ὀρθὰ νὰ εἰσαχθῆ στὸ νοσοκομεῖο γιὰ νὰ γεννήσῃ, μὲ τὸ ἀναπόφευκτο ἀποτέλεσμα καὶ οἱ μαθήτριες μαῖες καὶ οἱ εἰδικευόμενοι γιατροὶ νὰ γνωρίσουν μιὰ ἀνώμαλη πλευρὰ τῆς μαιευτικῆς ἐργασίας ὡς συνόλου καὶ νὰ ἀποκομίσουν τὴν ἐντύπωση ὅτι ὀλίγοι μόνον τοκετοὶ ἀκολουθοῦν φυσιολογικὴ πορεία.

Δυστυχῶς, μὲ τὸς τωρηνὸς κανονισμούς, βλέπετε καὶ ζήτε πράγματα κατὰ μιὰ λανθασμένη σειρά. Ἀντὶ νὰ συναντήσετε πρῶτα τὴν κανονικὴν περίπτωσιν καὶ ὅταν γνωρίσετε αὐτὸ νὰ περάσετε κατόπιν, πιθανῶς, στὸ μὴ φυσιολογικόν, ἀρχίζετε ἀπὸ τὸ μὴ φυσιολογικόν.

Μόνον ὅταν φθάσετε στὸ Δεύτερο Μέρος ἀρχίζετε νὰ βλέπετε ὅτι τὸ νὰ ἀποκτήσῃ καρεῖς μωρὸ εἶναι μιὰ ἐντελῶς φυσιολογικὴ λειτουργία πού ἐκτελοῦν ἀπειράριθμες γυναῖκες χωρὶς καμμία δυσκολία ἢ περιπλοκή, ὅπως ὁμολογοῦν μόνες τους «χωρὶς πολλὴ πολλὴ φασαρία».

Αὐτὴ τὴ στιγμὴ ἡ ἐργασία τῆς μαίας ὑφίσταται πολλὰς ἀλλαγὰς καὶ ὀφείλομε νὰ ἀκολουθοῦμε τίς ἐξελιξίεις. Ἡ κοινὴ ἔκφρασις ὅτι «ὅταν δὲν πᾶμε μπροστὰ γλιστροῦμε πίσω» εἶναι ἀκόμη σωστὴ. Ὁπωσδήποτε ὁμῶς, οἱ βασικὲς ἀλήθειες παραμένουν οἱ ἴδιες: καλὴ ἀντίληψις τῶν ἀρχῶν πού ἀποτελοῦν τίς βάσεις τῶν μεθόδων, προσοχὴ στὶς λεπτομέρειες, ὀξεία παρατηρητικότης, ἰκανότης νὰ κερδίσωμε τὴν ἐμπιστοσύνη τοῦ ἀρρώστον, κατανόησις, καὶ πάνω ἀπ' ὅλα ἀγάπη καὶ γνώσις τοῦ τόσον ἀγαπητοῦ καὶ ἀδύνατον μικροῦ πλάσματος, τοῦ νεογέννητον παιδιοῦ.

Ἡ δουλειὰ τῆς μαίας σὰν ἐπάγγελμα δίδει ἀπόλυτη ἱκανοποίησιν, ὅπως μποροῦν νὰ μαρτυρήσουν ὅλοι ὅσοι τὴν ἔκαναν. Ἐπὶ πλέον κατέχει μιὰ θέση στὸ προσκήνιο τῆς προληπτικῆς ἰατρικῆς. Ἡ παρακολούθησις τῆς γυναικᾶς κατὰ τὸ διάστημα τῆς ἐγκυμοσύνης, ἢ διεξαγωγῆ τοῦ τοκετοῦ καὶ ἡ περιποίησις κατὰ τὴν λοχείαν—καὶ μάλιστα στὴν περίπτωσιν τοῦ πρώτου παιδιοῦ—ἔχει

ἀποτελέσματα πὸν ὁ ἀντίκτυπός τους φθά-
νει τόσο μακριά, ὥστε ἡ σημασία της δὲν
μπορεῖ νὰ ἐκτιμηθῇ ἀκριβῶς καὶ ἐκτείνεται
πολὺ πῶς πέρα ἀπὸ τὸ ἄμεσον παρόν. Ἡ
διάθεσις μιᾶς γυναίκας γιὰ δευτέρη ἐγκυ-
μοσύνη ἀναπόφευκτα ἐπηρεάζεται ἀπὸ τὴν
πρώτη της ἐμπειρία. Αὐτὲς οἱ πρώτες ἐν-
τυπώσεις θὰ ἐπιδράσῃσιν φυσικὰ καὶ ἐπάνω
στον σύζυγό της καὶ θὰ ἔχουν τὸν ἀντίκτυ-
πό τους σὲ ὅλη τὴν οἰκογένεια. Καὶ οὔτε
σταματᾷ ἐδῶ ἡ ὑπόθεσις. Διότι δὲν χρειά-
ζεται πολλὴ φαντασία γιὰ νὰ ταξιδέψῃ ὁ
νοῦς ἀκόμη πῶς μακριὰ στοὺς μεταγενέ-
στερους πατέρες καὶ μητέρες καὶ τὰ ἀναρί-
θμητα ἀγέννητα μωρά.

Διερωτῶμαι τί σύστημα θὰ ἀκολουθή-
σῃς στή μελέτη σου. Ἴσως δὲν τὸ σκέφθη-
κες πολὺ αὐτὸ τὸ θέμα. Εἶσαι τώρα μαία,
ἀλλὰ ἡ μαιευτικὴ εἶναι ἓνα ἀνεξευρεύνητο
πεδίο καὶ εἶναι πολλὴ ἡ ὕλη πὸν πρέπει κα-
νεῖς νὰ καλύψῃ σὲ ἕξη μῆνες. Θὰ παρακο-
λουθήσῃς διαλέξεις πὸν θὰ δώσῃσιν γιαντροὶ
καὶ μαθήματα πὸν θὰ κἀνῃ ἡ διδασκουσά
σου. Μερικὰ θὰ εἶναι πολὺ χρήσιμα καὶ ἐν-
διαφέροντα, ἀλλὰ ὄχι τόσο καλὰ, κατὰ τὴν
γνώμη σου. Ἄλλὰ τὸ κεφάλι σου δὲν εἶναι
ἓνα δοχεῖο πὸν μπορεῖ κανεῖς νὰ τὸ γεμίσῃ
ὅπως θέλει, εἴτε εἶναι ὁ καλύτερος καθηγη-
τῆς στὸν κόσμον ἢ μιὰ ἀδελφὴ διδασκουσα.
Ἐξαρτᾶται ἐξ ὀλοκλήρου ἀπὸ σένα νὰ βγά-
λῃς τὸ μεγαλύτερο κέρδος ἀπὸ τὴν διδασκα-
λία πὸν σοῦ προσφέρεται. Μερικὲς διαλέ-
ξεις ἢ μαθήματα εἶναι πράγματι ἀνιαρά,
ἀλλὰ τὸ τί θὰ ἀντλήσῃς ἀπὸ αὐτὰ ἐξαρτᾶ-
ται κατὰ μεγάλο μέρος ἀπὸ τὸ τί ἔχεις ἐσὺ
νὰ συνεισφέρῃς σὲ ὅ,τι ἀκουσες.

Μερικοὶ καθηγηταὶ ἔχουν τὸ χάρισμα νὰ
μεταδίδουν τίς γνώσεις τους σὲ μεγάλο βα-
θμὸ, εἴτε μέσα στὴν τάξη εἴτε κοντὰ στὸ
κρεβάτι τοῦ ἀρρώστου. Ἄλλοι δὲν εἶναι
τόσο καλοὶ στὴν τάξη ἀλλὰ εἶναι θαυμάσιοι
στὴν πρακτικὴ διδασκαλία μέσα στὸ νοσο-
κομεῖο. Καὶ ἡ θεωρητικὴ καὶ ἡ πρακτικὴ
διδασκαλία εἶναι ἀπαραίτητες, καὶ ἡ σωστὴ
ἐναλλαγὴ τῶν δύο ἀποτελεῖ τὴν οὐσία τῆς
καλῆς διδασκαλίας.

Πῶς θὰ ἐκμεταλλευθῇς στὸν μεγαλύτερο
βαθμὸ τὰ μαθήματα πὸν ἀκούς; Πολλὲς
φορὲς ἔρχονται ἀδελφές γιὰ νὰ τοὺς δώ-

σω συμβουλὲς ὅταν ἀπέτυχαν στίς ἐξετά-
σεις. Ὅταν τίς ρωτῶ: «Πῶς μελετᾶτε;»
συνήθως μοῦ ἀπαντοῦν ἀόριστα ὅτι διαβά-
ζουν τὸ βιβλίον τους καὶ ἀκούν τὰ μαθήματα.
Τὸ νὰ κάθεται κανεῖς παθητικὰ καὶ νὰ ἀ-
κούῃ τὸ μάθημα ἢ σὲ μιὰ καρέκλα μὲ ἓνα
βιβλίον στὸ χέρι δὲν βοηθεῖ καὶ πολὺ. Πολλοὶ
λίγοι ἄνθρωποι ἔχουν τέτοια μνήμη πὸν
νὰ μνησθῶν νὰ συγκρατῆσῃ καλὰ, ἀκόμη καὶ
ὅταν εἶναι νέοι. Μερικοὶ προνομιούχοι λένε
ὅτι ὅταν διαβάσῃσιν μιὰ φορὰ ἓνα πρᾶγμα
τὸ συγκρατοῦν γιὰ πάντα. Οἱ περισσότεροι
ἀπὸ μᾶς πρέπει νὰ ἀκούσῃσιν πολλὰς φορὰς
κάτι γιὰ νὰ τὸ συγκρατήσῃσιν. Ἡ μνήμη
εἶναι γιὰ μερικοὺς ἓνα κοπιαστικὸ πρᾶγμα
καὶ σχεδὸν γιὰ ὅλους ἀπαιτεῖ προσπάθεια.
Μπορεῖ ὅμως καὶ νὰ γίνῃ εὐχάριστη. Γιὰ
νὰ μάθῃς κάτι πρέπει νὰ διδάξῃς ἐσὺ ἢ ἴδιον
τὸν ἑαυτό σου· κανεῖς δὲν μπορεῖ νὰ μάθῃ
γιὰ σένα. Κατὰ κανόνα δὲν θυμόμαστε πρᾶ-
γματα πὸν δὲν μᾶς ἐνδιαφέρουν καὶ οὔτε
ἐνδιαφερόμαστε γιὰ πρᾶγματα πὸν δὲν ἐν-
νοοῦμε. Λοιπὸν ποτὲ μὴν φοβᾶσαι νὰ ζητή-
σῃς μιὰ ἐξήγησιν. Ἐνα πολὺ μεγάλο μέρος
ἀπὸ ὅσα εἶναι γνωστὰ γιὰ τὸ ἄνθρώπινον
σῶμα σήμερα, δὲν εἶναι τελείως κατάλη-
πτὰ καὶ ἴσως ποτὲ δὲν θὰ γίνοντο, ἀλλὰ ἐφ'
ὅσον οἱ καθηγηταὶ σας, μέσα στὴν τάξη ἢ
στὰ τμήματα τοῦ νοσοκομείου, εἶναι εἰς θέ-
σιν νὰ σᾶς τὰ ἐξηγήσῃσιν, ἐπιμείνετε νὰ σᾶς
δοθῇ ἐξήγησις.

Ἡ σπουδαιότης τοῦ νὰ παίρῃς καλὰς
σημειώσεις δὲν μπορεῖ νὰ τοισθῇ ἀκριβῶς.
Σὲ μερικὰς σχολὰς νοσοκόμων ὑπάρχοντων
δακτυλογραφημέναις σημειώσεις πὸν μοιρά-
ζονται στίς μαθήτριαις. Τί κακὸ σύστημα!
Εἶναι ἴσως χρήσιμον σὲ περίπτωσιν ὅπου
τὸ ἐξεταζόμενον θέμα εἶναι ἰδιαιτέρως περι-
πλοκόν, καὶ ὑποθέτω ὅτι μόνο σ' αὐτὰς τίς
περιπτώσεις ἐφαρμόζεται αὐτὴ ἡ μέθοδος.
Πρόσθετε πολὺ πῶς παίρνετε σημειώσεις.
Γράφε μόνο κάτι πὸν ἔχει εἰδικὸν ἐνδιαφέ-
ρον ἢ μιὰ πλευρὰ τοῦ θέματος καινούριον
γιὰ σένα ἢ πὸν διαφωτίζει ἓνα ζήτημα πὸν
ὡς τώρα δὲν εἶχες τελείως ἐννοήσει. Ἐνα
μάθημα ἀπὸ τὴν ἔδρα πρέπει νὰ σοῦ δῇ
κάτι πὸν δὲν θὰ μποροῦσες νὰ τὸ ἀντλήσῃς
διαβάζοντας ἓνα κεφάλαιον ἀπὸ τὸ βιβλίον.

Μιὰ ἄλλη αἰτία καθόλου περιφρονητέα

γὰ νὰ κρατᾷ κανεὶς σημειώσεις εἶναι τὸ πρῶτον συγκεντρώσεις τὴν προσοχή σου, ἐὰν συμβαίνει νὰ βαριέσαι ἢ εἶσαι κουρασμένη. Ἄλλοιῶς θὰ χάσης τὸν καιρὸ σου, ἐὰν μένεις μέσα στὴν τάξη καὶ τὸ μυαλό σου τρέχει ἐδῶ κι ἐκεῖ σ' ἄλλα θέματα. Ὅσο γιὰ τίς σημειώσεις, δὲν εἶναι ἀνάγκη νὰ γάνης πολλὸν καιρό. Κάμε τις σύντομες καὶ ἐφ' ὅσον τὸ μάθημα εἶναι ἀκόμη πρόσφατο στὴ μνήμη σου, συμπληρώνοντας κάτι, ὅταν εἶναι ἀνάγκη, μέσα ἀπὸ τὸ βιβλίο ἢ μὲ τὴ βοήθεια τῆς διδασκούσης ἢ τῆς προϊστάμενης σου. Ἀπὸ τὰ πρῶτα μου βήματα κρατοῦσα σημειώσεις σύμφωνα μὲ αὐτὴ τὴν ἀρχή, καὶ σ' αὐτὲς ἀνέτρεξα ὅταν μὲ τὴ σειρά μου ἐδίδαξα καὶ ἐγώ, καὶ μάλιστα οἱ σημειώσεις αὐτὲς μοῦ ἔδωσαν πολὺ ὕλικό ποῦ δὲν τὸ βρήκα σὲ κανένα βιβλίο, γιατί ἦταν μιζεμένες ἀπὸ πολλὰ καὶ διαφορετικὰ πηγὰ.

Οἱ κρατικὲς ἐξετάσεις στὴ γενικὴ νοσηλευτικὴ καλύπτουν ἓνα πλατὺ πεδίον. Τὸ πεδίον τῆς μαιευτικῆς εἶναι πολὺ περιορισμένο. Ὅταν παρουσιασθῆς στὶς ἐξετάσεις εἶναι πολὺ ἀπίθανο νὰ ἐρωτηθῆς γιὰ κάτι ποῦ δὲν ἔχεις συναντήσῃ κιόλας, ἢ διαβάσει, ἢ ἀκούσει, ἢ διδαχθῆ καὶ μάλιστα πολλὰ φορὲς, κατὰ τοὺς ἔξη μῆνες τῆς θητείας σου. Ποτὲ μὴν φοβηθῆς νὰ δώσης μιὰ ἀπλὴ ἀπάντηση. Οἱ ὑποψήφιες πολλὰς φορὲς φοβοῦνται νὰ δώσουν μιὰ εὐθεῖα ἀπάντηση σὲ μιὰ ἐρώτηση ποῦ φαίνεται ἀπλῆ. Νομίζουν ὅτι εἶναι πολὺ ἀπλό καὶ γινεῖον ἓνα δυσκολώτερο νόημα. Λένε κατόπιν ὅτι ἐνόμιζαν πὼς ὑπάρχει κάποιον «παγίδα». Ἀλλὰ οἱ ἐξεταστικὰ δὲν σὰς στῆρουν παγίδες.

Πρὸ πολλῶν χρόνων ἤμουν παρούσα σὲ κάτι ἐξετάσεις φοιτητῶν καὶ ἓνας ἀπὸ τοὺς ἐξεταστὰς τῆς μαιευτικῆς, ἓνας γνωστός τότε γιατρός, παρετήρησε: «Ἄς μπορούσαν νὰ καταλάβουν αὐτὰ τὰ παιδιὰ ὅτι ἡ ἐπιτυχία τους ἐξαρτᾶται τόσον ἀπὸ τὸν τρόπο ποῦ θὰ ἀντιμετωπίσουν ἓνα θέμα, ὅσο καὶ ἀπὸ τὸ τί θὰ ποῦν ἐπάνω σ' αὐτό». Λίγο ἀργότερα τὴν ἴδια μέρα εἶπε σὲ ἓνα φοιτητὴ: «Πὼς συμβαίνει ὅταν ἐρωτᾶσθε ἐσεῖς τὰ παιδιὰ γιὰ τὴν πιθανὴν αἰτία μιᾶς ἀσχετὰ συνηθισμένης ἀνωμαλίας νὰ σκέπτεσθε πάντοτε ὅτι πιὸ σπάνιο καὶ πιὸ

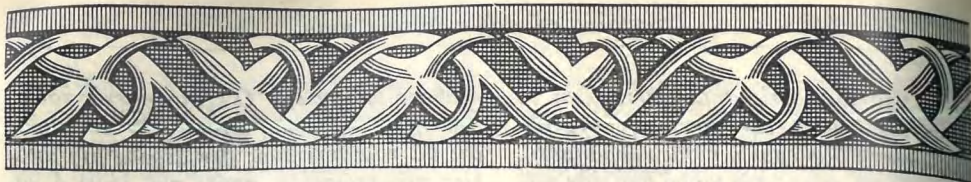
ἀπίθανο ὑπάρχει;» Ὁ ἐξεταζόμενος τοῦ ἀπήτησε: «Ἐπειδὴ ἔχομε τὴν ἐντύπωση ὅτι θὰ νομίζετε πὼς δὲν ξέρομε τίς σπάνιες περιπτώσεις», ὁπότε τοῦ λέγει ὁ καθηγητής: «Ἐμεῖς φοβοῦμεθα ὅμως ὅτι μὲ τὸ νὰ περιμένετε καὶ νὰ ψάχνετε γιὰ τὸ πιὸ σοβαρὸ καὶ ἀπίθανο, θὰ σὰς ξεφύγουν περιπτώσεις κοινές, οἱ ὁποῖες ὅμως εἶναι μεγίστης σημασίας».

Πὼς θὰ μελετήσης λοιπόν; Νὰ μερικὲς συμβουλές. Νὰ εἶσαι μόνη, ἂν εἶναι δυνατόν ἢ τοῦλάχιστον σὲ ἓνα ἡσυχό δωμάτιο ὅπου δὲν θὰ σὲ ἐνοχλήσῃ κανεὶς. Νὰ ἔχῃς μολύβι καὶ χαρτί, τὸ βιβλίο ἀπὸ ὅπου μελετᾷς καὶ τίς σημειώσεις σου, ἐὰν ἔχῃς πάρε. Ὅταν διαλέξῃς τὸ θέμα, σχηματίσει ἐρωτήσεις ἐπάνω σ' αὐτὸ μὲ δικὰ σου λόγια—τοῦτο δὲν εἶναι πάντοτε εὐκόλο. Κάμε ὕστερα τίς ἀπαντήσεις πάλι μὲ δικὰ σου λόγια, χωρὶς νὰ ἀνιτρέχῃς στο βιβλίο, ἂν εἶναι δυνατόν, γράφοντας πάντοτε τὴν ἐρώτηση καὶ τὴν ἀπάντηση καὶ μιλώντας δυνατά, ἂν μπορῆς. Μ' αὐτὴ τὴ μέθοδο δέχου ἐντυπώσεις ἀπὸ τρεῖς πλευρὰς, τὴν ὄραση, τὴ γραφὴ καὶ τὴν ὁμιλία. Αὐτὸς εἶναι ἓνας πολὺ δοκιμασμένος τρόπος μελέτης, καὶ μπορῶ νὰ σὲ βεβαιώσω ὅτι θὰ ἔχῃς ἐπιτυχία. Ἐπίσης εἶναι καλὴ ἐτοιμασία γιὰ τὴν ὥρα τῶν ἐξετάσεων ποῦ κανεὶς δὲν μπορεῖ νὰ ἀποφύγῃ καὶ ποῦ καμμία μας δὲν ἀντιμετωπίζει χωρὶς κάποια ταραχή.

Γιὰ νὰ πετύχῃς στὶς ἐξετάσεις δὲν φθάνει μόνον νὰ ξέρῃς καλά τὸ θέμα σου, ἀλλὰ πρέπει καὶ νὰ εἶσαι εἰς θέσιν νὰ τὸ ἐκθέσης μὲ κάποια εὐστοροφία. Πολλὰς καλὰς ἀδελφὲς ἀποτυγχάνουν, διότι εἶναι ἀνίκανες νὰ ἐκφραστοῦν καλά. Στὶς γραπτὰς ἐξετάσεις ἢ μαθήτρια χάνει πολλὰς φορὲς καιρὸ μὲ ἀσχετὰ θέματα καὶ δίνει ἀτελεῖς ἀπαντήσεις. Στὶς προφορικὰς κάνει ἴσως μιὰ κακὴ ἀρχή—μοιάζει νὰ ἔχῃ πάθει μιὰ παροδικὴ διανοητικὴ παραλυσία καὶ δὲν μπορεῖ νὰ βρῇ τίς λέξεις γιὰ νὰ πῇ αὐτὸ ποῦ θέλει—μολονότι θὰ σὰς πῇ ὕστερα ὅτι ἦταν κάτι ποῦ τὸ ἤξερε πολὺ καλά. Τὸ κουνδούνι κτυπᾷ καὶ αἰσθάνεται ὅτι «τὴν ἔφαγε».

Συστηματικὴ μελέτη στὶς γραμμὰς ποῦ χαράξαμε θὰ ἀποτρέψῃ τέτοιες ἀποτυχίες.

(Στὸ προσχέδ., ἡ δευτέρα ἐπιστολὴ)

ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΗΣ ΝΟΣΗΛΕΥΤΙΚΗΣ

ΤΕΧΝΗ - ΧΑΡΙΣΜΑ - ΕΠΑΓΓΕΛΜΑ

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Θ'

Η ΣΧΟΛΗ ΤΗΣ ΑΛΕΞΑΝΔΡΕΙΑΣ

Υπό

ΑΓΝΗΣ ΠΑΒΕΪ

Παρακμή τῶν Ἀθηῶν

Τὸν 5ον αἰῶνα π.Χ. αἱ Ἀθηναὶ εὐκόλως διετήρουν τὴν ὑπεροχὴν ὅσον ἀφορᾷ τὰς γνώσεις καὶ τὴν τέχνην εἰς τὴν Ἱατρικὴν, ὅπως καὶ εἰς ὅλους τοὺς κλάδους τῆς παιδείας· ἀλλὰ ὕστερα ἀπὸ τὸν πόλεμον μὲ τὴν Σπάρτην, ὁ ὁποῖος ὑπῆρξε καὶ ἡ ἀπαρχὴ τῆς καταπτώσεώς της, μία ἐκ τῶν πλείον θανατηφόρων ἐπιδημιῶν εἰς τὴν ἱστορίαν ἐνέσκηψεν εἰς τὰς Ἀθήνας καὶ τὰ περίχωρά της. Αὐτὸ χρονολογεῖται περὶ τὸ 430 π.Χ., ὅτε ὁ Ἱπποκράτης ἦτο περίπου 30 ἐτῶν, καὶ ἐν τούτοις δὲν φαίνεται νὰ ἐγνώριζε τι περὶ αὐτῆς, καίτοι ὁ Θουκυδίδης ἔγραψεν ἐκτενεστάτην περιγραφὴν της, προσβληθεὶς ὁ ἴδιος καὶ ἀναρρώσας κατόπιν. Εἶναι ἱστορικῶς γνωστὴ ὡς «ὁ μέγας λοιμὸς τῶν Ἀθηῶν»· αἱ γνώμαι δίστανται ἐπὶ τοῦ ἂν ἐπρόκειτο περὶ ἄνθρακος, τύφου ἢ κακοήθους ὀστρακιάς. Ὅποιαδήποτε καὶ ἂν ἦτο ἡ νόσος, ἡ ἐμφάνισις της ἐπέσπευσε τὴν κατάρρευσιν τῶν Ἀθηῶν ὡς κέντρου τῆς παιδείας κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην, καὶ μὲ τὴν ἐδραίωσιν τῆς Ρωμαϊκῆς Αὐτοκρατορίας αἱ Ἀθηναὶ ἀπώλεσαν τὴν ἀνεξαρτησίαν των ὡς κυρίαρχος πόλις.

Θεμελίωσις τῆς Ἀλεξανδρείας

Κατὰ τὴν τετάρτην ἑκατονταετίαν π.Χ. ὁ Ἀλέξανδρος ὁ Μακεδών, μετὰ τὴν ὑπ' αὐτοῦ κατάκτησιν τῆς Αἰγύπτου καὶ τῆς Περσίας, θεμελίωσε τὴν πόλιν τῆς Ἀλεξανδρείας εἰς τὴν Αἴγυπτον. Ἐπὶ βραχῦ

χρονικὸν διάστημα ἐβασίλευσεν ὡς Φαραώ, ὁπότε τὸν διεδέχθη εἰς ἐκ τῶν Στρατηγῶν του—Πτολεμαῖος ὁ Α'—ὁ ὁποῖος ἱδρύσει τὴν μεγάλην Σχολὴν τῆς Ἀλεξανδρείας τὸ 331 π.Χ. Ἡ Σχολὴ αὐτὴ ἐγκατεστάθη εἰς μοναστήρια παρὰ τὰ Ἀνάκτορα, καὶ ὑπῆρξε πράγματι τὸ πρῶτον Πανεπιστήμιον τοῦ κόσμου. Ἦτο ἀφιερωμένον εἰς τὴν ἐξυπηρέτησιν τῶν Μουσῶν, καὶ διὰ τὸν λόγον αὐτὸν ἐπωνομάσθη «Μουσεῖον». Ἐγένετο τὸ κέντρον τῆς ἑλληνικῆς παιδείας, καίτοι εὐρίσκετο εἰς τὴν Αἴγυπτον, καὶ ἐξήκει μεγάλη ἐπιρροὴν ἐπὶ τῆς τότε ἐξελισσομένης Ἱατρικῆς. Ἡ Σχολὴ συνεκέντρωνε βιβλιοθήκας, ἐργαστήρια καὶ κλινικάς. Τὸ δροσερὸν καὶ ὀξὺ πνεῦμα τοῦ Ἑλληνος εἰσεγέρει εἰς τὴν ἐκ παραδόσεως εὐρεῖαν παιδείαν τοῦ Αἰγυπτίου, καὶ ἐνεφάνισε πολλὰ τὰ ὁποῖα ἴσως δὲν εἶχον πραγματικὴν ἀξίαν, κοντὰ εἰς αὐτὰ ὅμως καὶ πλείστας πολυτίμους γνώσεις. Ἡ δυνατότης πνευματικῆς προόδου ἀνεξαρτήτου ἀπὸ τὴν θρησκείαν δὲν εἶχεν ὡς τότε φανερωθῆ. Ἀλλ' ἡ Σχολὴ αὐτὴ ἦτο θρησκευτικὴ μόνον τὴν μορφήν· καίτοι ἡ ἐπιστημονικὴ της ἀκτινοβολία διήρκεσε κατὰ τι περισσότερον ἀπὸ ἓνα αἰῶνα, οἱ φοιτηταὶ καὶ σοφοὶ καθηγηταὶ της ἐξήσχον ἕκτοτε σημαντικὴν ἐπιρροὴν ἐπὶ τῶν ἐκπαιδευτικῶν ἰδρυμάτων καὶ ἐπὶ τῶν μαθητῶν των. Ἐδῶ ὁ Εὐκλείδης ἐξήγγειλε τὰς θεωρίας του, ἐδῶ ὁ Ἐρατοσθένης ὑπέλογισε τὸ μέγεθος τῆς γῆς, ἀπέχον περὶ τὰ πενήντα μίλια τοῦ ὑπὸ τῶν ἐπιστημόνων

τοῦ εικοστοῦ αἰῶνος ὑπολογιζομένου, ὁ Ἡρών ἐπενόησε τὴν πρώτην ἀτμομηχανήν, ὁ Ἀρχιμήδης διετύπωσε τὸν νόμον τοῦ ὁποῖον ὄλοι μας ἐδιδάχθημεν κατὰ τὰ σχολικά μας χρόνια συνοδευόμενον ἀπὸ τὸ ὄνομά του, ὁ Ἀπολλώνιος συνέγραψε «Τὰ Κωνικά», καὶ ὁ Ἴππαρχος συνέταξε πραγματεῖαν περὶ ἀστέρων πρὸς ἔλεγχον τῶν ἐπερχομένων μεταστάσεων των. Ὅλα αὐτὰ ἀπετέλουν τὴν θαυμασίαν συλλογὴν τῆς Ἀλεξανδρείας, καὶ ἀπὸ τὴν Ἀλεξανδρινὴν Ἰατρικὴν Σχολὴν ἀνέβλυσαν αἱ ἀρχαὶ τῆς ἐπιστημονικῆς Ἀνατομίας.

Ἀνατομικαὶ ἔρευναι

Ὁ Ἡρόφιλος καὶ ὁ Ἐρασίστρατος ἦσαν οἱ πρωτεργάται εἰς τὴν Ἀνατομικὴν μέσα εἰς τὸ κέντρον αὐτό. Πιθανὸν νὰ ἤντησαν τὰς ἰατρικὰς των γνώσεις ἀπὸ τὴν Ἑλλάδα καὶ ὄχι ἀπὸ τὴν Αἴγυπτον, καὶ τὸ ἐκεῖ περιβάλλον νὰ τοὺς ἐνέπνευσε τὴν ἐπιμονὴν νὰ κάμουν τὰς ἐρεῦνας των, αἱ ὁποῖαι κατέβληξαν εἰς τὰς ἀνακαλύψεις των. Διότι ὄχι μόνον ἐστερέωσαν τὸ ἔργον τὸ ὁποῖον εἶχεν ἤδη συντελεσθῆ εἰς τὴν ἀνατομίαν τοῦ σκελετοῦ, ἀλλὰ ἐξηρένησαν καὶ τὸ νευρικὸν σύστημα, διέκριναν τὰ αἰσθητικὰ καὶ τὰ κινητικὰ νεῦρα, καίτοι ἔκαμαν σύγχυσιν τῶν τελευταίων αὐτῶν μὲ τοὺς τένοντας.

Ὁ Ἡρόφιλος περιέγραψε τὴν τετάρτην κοιλότητα τοῦ ἐγκεφάλου, ὡς καὶ πολλὰ ἄλλα εἰδικὰ συστήματα τοῦ σώματος. Ἀνεγνώρισε τὸν ἐγκέφαλον ὡς τὸ κέντρον τοῦ νευρικοῦ συστήματος καὶ τὴν ἔδραν τῆς σκέψεως. Ἀπέδιδε μεγάλην σημασίαν εἰς τὴν σφυγμομέτρησιν καὶ ἐσημείωσε τὰς ἀλλοιώσεις ἀπὸ ἀπόψεως ποιότητος καὶ ρυθμοῦ.

Ὁ Ἐρασίστρατος διεπίστωσεν ὅτι τὸ κάθε ὄργανον ἔχει τριπλοῦν σύστημα αἱμοφόρον ἀγγείων—ἀρτηρίαι, μῦες καὶ νεύρα—ἀλλὰ ἐνόμιζεν ὅτι μόρια τινα ἐξ αὐτῶν ἐφήπτοντο καὶ ἐσχημάτιζον τοὺς ἰστούς. Ἐθεώρει ὅτι κύριον αἷτιον κακοδιαθεσίας ἦτο τὸ πλεονάζον αἷμα, καὶ συνεπῶς ἀφαίμαξις αἵματος κατέστη συνήθης θεραπεία, καίτοι οὔτε ὁ ἴδιος οὔτε ὁ Ἡρόφιλος ἦσαν ὀπαδοὶ αὐτῆς. Ἐθεώρουν ὅτι καθαρκτικὰ καὶ ἐμετικὰ εἶχον τὰ αὐτὰ ἀποτελέσματα

μὲ τὴν φλεβοτομήν, ὅτι αἱ θεραπείαι αὐταὶ ἠλάττωναν τὴν πίεσιν τοῦ αἵματος. Διέγραφον νηστεῖαν καὶ ἐγκράτειαν μαζὶ μὲ ἐλαφρὰ καθαρκτικά, κριθαρόνερον καὶ ἀτμόλουτρα.

Τὰ ὅσα ἔχουν μεταδοθῆ περὶ Ἡροφίλου—τοῦ μεγαλυτέρου τῶν Ἀλεξανδρινῶν ἀνατόμων—εἶναι τρομακτικὰ ἀπὸ ἀπόψεως ἀγρίας καὶ ἀπανθρώπου σκληρότητός του χάριν πλουτισμοῦ γνώσεων. Θυρεῖται ὅτι ἠγόραζε δούλους εἰς τὴν ἀγοράν καὶ προέβαινεν εἰς ἀνατομικὰς ἐρεῦνας ἐπὶ ζώντων εἰς τὰ ἐργαστήριά του καὶ ὅτι ἐξετέλει ἐπίσης ἀνατομικὰς ἐπεμβάσεις ἐπὶ καταδίκων ἐγκληματιῶν. Δὲν εἶναι συνεπῶς παράδοξον ὅτι ἡ μελέτη τῆς Ἀνατομίας εἶχεν ἀντιπάλους μεταξὺ ἐρευνητῶν ἄλλων κλάδων τῆς Ἰατρικῆς, οἵτινες ἠσχολοῦντο μὲ τὴν ἀνακάλυψιν τῆς φύσεως καὶ τῆς χρησιμοποίησεως φαρμάκων.

Ὁ Ἐρασίστρατος παρεπονεῖτο λέγων ὅτι ἐλάχιστοι ἰατροὶ τῆς ἐποχῆς του ἐνδιεφέροντο διὰ τὴν ὑγιεινὴν, καὶ ἔγραψε ἰατρικὴν ἐπὶ τοῦ θέματος αὐτοῦ διὰ ν' ἀποδείξῃ ὅτι σκοπὸς τῆς ὑγιεινῆς εἶναι νὰ ὑποκαταστήσῃ τὴν προληπτικὴν θεραπείαν, καὶ ὅτι ἡ ὑγεία ἐξαρτᾶται ἀπὸ ἀκολουθουμένην ἰσορροπίαν καὶ σταθερότητα ἐφαρμοζομένου συστήματος.

Ἡ Ἀλεξάνδρεια, τὸ μεγάλο κέντρον τῆς προχριστιανικῆς παιδείας

Ἡ ἀνάμειξις τῶν πολιτισμῶν ἦτις συνετελεῖτο κατὰ τὴν πτολεμαϊκὴν περίοδον ἔχει σημασίαν εἰς τὴν ἱστορίαν αὐτὴν, δεδομένου ὅτι σχηματίζει τὸν ἐνωτικὸν κρίκον μεταξὺ τοῦ παλαιοῦ αἰγυπτιακοῦ καὶ τῶν νεοευρωπαϊκῶν πολιτισμῶν. Ὅλη ἡ παιδεία τοῦ γνωστοῦ τότε κόσμου εὔρε τὸ κέντρον τῆς εἰς τὴν Ἀλεξανδρείαν· καὶ κατὰ τὸν 3ον αἰῶνα π.Χ. ἡ ἰατρικὴ τῆς εἰσηχθῆ εἰς τὴν Μεσοποταμίαν καὶ ἐκεῖθεν εἰς τὴν Συρίαν, ἀφ' ἐνός, καὶ τὴν Ἀραβίαν, ἀφ' ἐτέρου. Ἦτο ἐπίσης καὶ τὸ σπουδαιότερον κέντρον ἐμπορίου τοῦ κόσμου κατὰ τοὺς τέσσαρας πρὸ Χριστοῦ αἰῶνας. Ἐκεῖτο ἐπὶ λωρίδος γῆς ἐπιπέδου καὶ ἀμμώδους, ἡ ὁποία ἐχώριζε τὴν λίμνην Μαρεώτιδα ἀπὸ τὴν Μεσόγειον. Ἐπὶ τῆς μιᾶς

πλευρᾶς ἦτο ὁ λιμὴν τῆς λίμνης, συνδεδεμένος μὲ τὸν Νεῖλον, καὶ ἐπὶ τῆς ἄλλης ἦσαν δύο λιμένες προφυλαγμένοι ἀπὸ τὴν ἀνοικτὴν θάλασσαν ὑπὸ τῆς μακρᾶς καὶ στενῆς νήσου Φάρου, θαυμασίας τοποθεσίας διὰ τὸ ἐμπόριον. Ἡ μεγάλη Βιβλιοθήκη τῆς Ἀλεξανδρείας ἀπετέλει τὸ θαῦμα τοῦ κόσμου ὅλου. Ἄν κάποιος ξένος ἔφερνε ἕνα ἄγνωστον βιβλίον εἰς τὴν Αἴγυπτον, ὑπεχρεοῦτο νὰ τὸ παραδώσῃ πρὸς ἀντιγραφὴν εἰς τὴν Βιβλιοθήκην· ἦτο ἐπὶ τούτῳ μονίμως διωρισμένος μέγας ἀριθμὸς ἀντιγραφέων, καὶ ἡ Βιβλιοθήκη εἶχε γίνεи ἐγκυκλοπαιδική.

Ἀλεξανδρινοὶ διανοοῦμενοι μετέφρασαν εἰς τὴν ἑλληνικὴν τὴν Παλαιὰν Διαθήκην χάριν τῶν Ἀλεξανδρινῶν Ἑβραίων κατὰ τὸν τρίτον αἰῶνα π.Χ. Τὰ ἐξήκοντα χειρόγραφα τῆς Ἱπποκρατείου Συλλογῆς συνεκεντρώθησαν καὶ ἐξεδόθησαν ὑπὸ Ἀλεξανδρινῶν λογίων τῇ αἰτήσῃ τοῦ βασιλεύοντος τότε Πτολεμαίου. Ἀλλὰ ἀπὸ τὸν καιρὸν ἐκεῖνον μέχρι τῆς ἐποχῆς τοῦ Κέλσου, τὸν πρῶτον αἰῶνα π.Χ.—χροنيκὸν διάστημα 400 περίπου ἐτῶν—δὲν ἀνευρίσκονται νέα ἱστορικὰ ἔργα. Συνεπῶς, αἱ μόναι πληροφορίαι τῆς ἀλεξανδρινῆς ἐποχῆς ποὺ κατέχουμεν εἶναι τὰ ὅσα ἠμποροῦμεν νὰ συλλέξωμεν ἀπὸ τὰ ἔγγραφα τοῦ Κέλσου καὶ τῶν διαδόχων του Ὁρειβασίου καὶ Παύλου τοῦ Αἰγινήτου.

Λέγουσιν ὅτι ἡ Βιβλιοθήκη περιεῖχε 700 χιλιάδας κυλίνδρους χειρογράφων, ἐξ ὧν οἱ πλεῖστοι ἔχουν ἀπολεσθῆ, καὶ παραμένει ἄγνωστον τὸ τί ἀπέγιναν. Ἀμέλεια, ἀλλεπάλληλοι θρησκευτικαὶ συγκρούσεις καὶ πολεμικαὶ ταραχαί, ὅλα αὐτά, βέβαια, θὰ συνετέλεσαν εἰς τὴν καταστροφὴν των. Κατόπιν τῆς ἀποτεφρώσεως τῆς Ἀλεξανδρείας ὑπὸ τοῦ Καίσαρος, θρυλεῖται ὅτι ὁ Μᾶρκος Ἀντώνιος ἔδωκεν εἰς τὴν Κλεοπάτραν 200 χιλιάδας κυλίνδρους διὰ τὴν μεγάλην Σχολὴν τῆς Περγᾶμου εἰς τὴν Μικρὰν Ἀσίαν, ἥτις συνηγωνίζετο τὴν Ἀλεξανδρινὴν Σχολὴν καὶ ἡ ὁποία τὴν ἐποχὴν ἐκείνην ἦτο τὸ καταφύγιον τῶν καταπιπτόντων πολιτισμῶν τῆς Μεσογείου. Καὶ κάτω ἀπὸ τοὺς ἡγέτας των, ἡ ἑλληνικὴ τέχνη καὶ παιδεία ἤνθησαν ἐκ νέου ἐπὶ τι χρονικὸν διάστημα.

Ἐξασθένεισις τῆς ἀλεξανδρινῆς ἰσχύος

Ὁ ζῆλος πρὸς σπουδὰς εἰς τὴν Ἱατρικὴν ἠλαττώθη καὶ ἔφθασεν εἰς σημεῖον στασιμότητος πολὺ πρὶν ἀρχίσουν αἱ ἄλλαι ἐπιστήμαι νὰ φθίνουν. Μὲ τὴν ἀπορρόφῃσιν τῆς Αἰγύπτου ἀπὸ τὴν Ρωμαϊκὴν Αὐτοκρατορίαν περὶ τὸ 30 π.Χ. ἐφαίνετο νὰ εἴχεν εἰσχωρήσει εἰς ὅλας τὰς σπουδὰς πενιχρότης δημιουργικοῦ πνεύματος. Καίτοι ἡ ὑπαρξίς τῆς Ἀλεξανδρινῆς Σχολῆς παρατάθη ἀκόμη ἐπὶ τινὰς ἑκατονταετίας, ἦτο πνευματικῶς παρὰ πολὺ ὑποτελής εἰς τὴν Ρώμην διὰ νὰ ἠμπορῇ νὰ ἐξασκῆ οἰκονομικῶς ἐπιρροὴν ἐπὶ τοῦ ἐπιστημονικοῦ κόσμου. Ἀπὸ τὸν καιρὸν τοῦ Γαληνοῦ κατὰ τὸν δεῦτερον αἰῶνα π.Χ. μέχρι τῆς ἐμφανίσεως τοῦ Βεσαλίου τὸν δέκατον ἕκτον αἰῶνα, κάθη προόδος ἀνεκόπη καὶ ἡ χαλάρωσις τῆς πνευματικῆς ὁρμῆς, ἡ ὁποία ἀνεφάνη μὲ τὴν ἐδραϊώσιν τῆς Ρωμαϊκῆς Αὐτοκρατορίας, ὡς καὶ ἡ ἐξάπλωσις τοῦ Χριστιανισμοῦ, ὠδήγησεν πρὸς τὴν ἀναβίωσιν τῆς διὰ θαυμάτων θεραπευτικῆς. Αὕτη ταχέως ἐπανέκτησε δύναμιν καὶ δυναμικότητα, καὶ ὁ συνδυασμὸς θεραπειᾶς διὰ τῆς πίστεως καὶ τοῦ μυστικισμοῦ ἐπέφερε σοβαρὰν ἀποσύνθεσιν τοῦ ὀρθοῦ ἔργου. Μὲ τὸν τέταρτον αἰῶνα μ.Χ. ἡ μεγάλη Βιβλιοθήκη εἶχεν ἐντελῶς ἐξαφανισθῆ καὶ ἡ Ἀλεξανδρεία τελικῶς ἐλεηλατήθη ἀπὸ τοὺς Ἀραβας ὑπὸ τὸν Καλίφην Ὁμάρ-μπέν Χατάν τὸ 640 μ.Χ. Κατὰ τὸ χρονικὸν διάστημα τῆς προηγούμενης ἑκατονταετίας ὁ Ἰουστινιανὸς εἶχε κλείσει τὴν Σχολὴν εἰς τὰς Ἀθήνας, καὶ περὶ τὴν ἐποχὴν καθ' ἣν ἡ Ἀλεξανδρινὴ Σχολὴ ἔπαυσεν ὑπάρχουσα, ὁ Λέων ὁ Ἰσαυρος—σφετεριστῆς αὐτοκράτωρ—ἐκλείσει τὴν Ἀκαδημίαν τῆς Κωνσταντινουπόλεως εἰς τὸ Βυζάντιον, ὀλοκληρώσας σὺν τὸν στραγγαλισμὸν τῆς Εὐρώπης. Τότε ἡ θεραπεία τῶν νόσων ἐπέρασε καὶ πάλιν εἰς τὰ χέρια ψευδοιατρῶν καὶ ἱερέων-ιατρῶν, ἐξ ὧν οἱ μὲν πρῶτοι ἐχρησιμοποιοῦν κυρίως τὴν μαγείαν, οἱ δὲ δεῦτεροι περιεφρόνουσιν τὴν βοήθειαν τῆς ἐπιστήμης καὶ ἐστηρίζοντο ἐπὶ τῆς πίστεως πρὸς ἐξαφανισμὸν τῶν ἀσθενειῶν καὶ τοῦ θανάτου ἀπὸ προσώπου τῆς γῆς.

ΑΠΟ ΤΟΝ ΚΟΣΜΟ ΜΑΣ

ΤΗΛΕΓΡΑΦΗΜΑ ΤΟΥ Σ.Ε.Μ.Α.
ΔΙΑ ΤΟΝ ΘΑΝΑΤΟΝ ΤΟΥ KENNEDY

Πρός
τὴν Ἀμερικανικὴν Πρεσβείαν Ἀθηνῶν
Ἐνταῦθα

Παρακαλοῦμεν θερμῶς ὅπως διερω-
νήσετε εἰς τὴν Ἀμερικανικὴν Κυβέρνησιν
καὶ τὴν οἰκογένειαν Προέδρου Κέννεντυ τὴν
ψυχικὴν συντριβὴν ἀπὸ τὴν ὁποίαν κατε-
λήφθησαν ἅπαντα τὰ μέλη τῶν Συλλόγων
Ἐπιστημόνων Μαιῶν Ἑλλάδος διὰ τὸν
τραγικὸν καὶ πρόωρον θάνατον ἀειμνήστου
Προέδρου, Πρωταγωνιστοῦ καὶ Ἡρώος
εἰς τὸν ἀγῶνα τῆς ἐπικρατήσεως εἰρήνης
καὶ εὐημερίας μεταξὺ ὄλων τῶν χωρῶν τῆς
γῆς.

Παρακαλοῦμεν ἐπίσης διαβιβάσετε οἰ-
κογένειαν ἀειμνήστου Προέδρου πλήρη
συμμετοχὴν μας εἰς τὸ βαρὺ πένθος τῆς καὶ
τὴν διαβεβαίωσίν μας ὅτι ἡ ἀνάμνησις τοῦ
μεγάλου Προέδρου θὰ θερμαίνῃ τὰς ψυχὰς
καὶ θὰ λατρεύεται εἰς τὰς καρδίας μας αἰώ-
νως.

Ἡ ἑορτὴ τῆς Πίτας τοῦ ΣΕΜΑ

Εἰς τὸ Μαιευτήριον (Ἀλεξάνδρα), τὴν Πέμ-
πτην 2 Ἰανουαρίου 1964, ἐκόπη ἐφέτος ἡ πίτα
τοῦ ΣΕΜΑ ἀπὸ τὸν Καθηγητὴν κ. Ν. Λούρον,
ὁ ὁποῖος ἐν συνεχείᾳ ἀπήνθυσεν εὐχτήριον χαι-
ρετισμὸν εἰς ὅλα τὰ μέλη τοῦ Συλλόγου.

Παρευρέθησαν ἐπίσης ὁ Νομιάτρος κ. Θ. Κα-
σᾶκος, ἡ δ. Εἰρήνη Καλλινίκου, Ἰατρός-Ἵγει-
νολόγος καὶ κυβερνητικὴ ἀντιπρόσωπος τοῦ Συλ-
λόγου, ὁ Διοικητικὸς Διευθυντὴς τοῦ Νοσοκο-
μείου (Ἀλεξάνδρα) κ. Ν. Βογιάρος καὶ πλείστα
μέλη.

Διὰ τὴν μετεκπαίδευσιν τῶν Μαιῶν

Τὸ Διοικητικὸν Συμβούλιον τοῦ Συλλόγου Ἐπι-
στημόνων Μαιῶν Ἀθηνῶν, ἐπὶ τῷ πέρατι τῆς
μετεκπαιδεύσεως τῶν Μαιῶν κατὰ τὸ λήγον ἔτος
1963, θεωρεῖ καθήκον του νὰ εὐχαριστήσῃ τὴν
ἀρμοδίαν ὑπηρεσίαν τοῦ Ὑπουργείου Κοινωνικῆς
Προνοίας διὰ τὴν ἔγκρισιν τῆς τοιαύτης μετεκ-
παιδεύσεως, ὡς καὶ τὰς Διοικήσεις τῶν Μαιευτη-
ρίων (Μαρίκα Ἡλιάδῃ) καὶ (Ἀλεξάνδρα), διὰ
τὰς ὑπ' αὐτῶν παρασχεθείσας εὐκολίας (παροχὴ
διατροφῆς, διαμονῆς κτλ.).

Ἐπίσης ἡ Διοίκησις τοῦ ΣΕΜΑ ἀπευθύνει τὰς
θερμὰς εὐχαριστίας τῆς πρὸς τὸ Ἐπιστημονικὸν
Προσωπικὸν τοῦ Μ.Μ.Η., Ἐκτακτὸν Καθηγη-

τὴν κ. Π. Π. Παναγιώτου, Διευθυντὰς κ.κ. Λ.
Κομνηνόν, Ι. Καρπούζογλου, Γ. Βαλαβάνη, καὶ
τοὺς Ἐπιμελητὰς κ.κ. Ν. Παπανικολάου καὶ Ι.
Σουλᾶκη, ὡς καὶ τοῦ Μαιευτηρίου (Ἀλεξάνδρα),
Ὑφηγητὴν κ. Κ. Παπαδάτου καὶ Ἐπιμελητὰς κ.κ.
Δ. Ἀραβαντινόν, Σ. Οἰχαλιώτην καὶ κ. Κωστά-
μην, διὰ τὰς ὑπ' αὐτῶν καταβληθείσας προσπα-
θείας πρὸς ἐπιτυχίαν τῆς ἄνω μετεκπαιδεύσεως,
διὰ διαλέξεων, μαθημάτων καὶ ἐπιδείξεων περι-
πτώσεων.

Νέα ἐκ Δωδεκανήσου

Ἐνεργηθείσης Τακτικῆς Γενικῆς Συνελεύσεως
καὶ ἀρχαιρεσιῶν εἰς τὸν Σύλλογον Ἐπιστημόνων
Μαιῶν Δωδεκανήσου δι' ἀνάδειξιν Διοικητικοῦ
Συμβουλίου, ἐξελέγησαν τὰ κάτωθι μέλη:

Πρόεδρος Μαρία Σακλαρίδου, Ἀντιπρόεδρος
Καθολικὴ Περούλλη, Γραμματεὺς Μαρία Τζαβαρῆ,
Ταμίας Θέμις Πατέλη καὶ Σύμβουλος Καλλιόπη
Σβύνου.

Ἄρραβῶνες

Ἡ Μαῖα Παρασκευὴ Τσαμετζῆ καὶ ὁ κ. Γεώρ-
γιος Παπαδιᾶς ἠρραβωνίσθησαν.

Ἡ Μαῖα Μαρία Βουτσασδάκη καὶ ὁ κ. Σταμά-
τιος Φερεντίνος ἠρραβωνίσθησαν.

Ἡ Μαῖα Ἐλένη Κυριακάκη καὶ ὁ ἰατρός κ.
Δημ. Κολοβὸς ἠρραβωνίσθησαν.

Γάμοι

Ἡ Μαῖα Ἀγγελικὴ Ζησίμου καὶ ὁ κ. Εὐάγγελ-
λος Ἀτζαβῆς ἐτέλεσαν τοὺς γάμους των εἰς Ἡ-
νωμένους Πολιτείας.

Ἡ Μαῖα Εὐανθία Γαβαλᾶ καὶ ὁ κ. Μιχαὴλ Κα-
ραντάνης ἐτέλεσαν τοὺς γάμους των.

Ἡ Μαῖα Μαρία Μοστρῆ καὶ ὁ κ. Δημήτριος
Γιαννουλῆς ἐτέλεσαν τοὺς γάμους των.

Ἡ Μαῖα Ἰωάννα Μητραλέξη καὶ ὁ κ. Ἰωάννης
Μπούρας ἐτέλεσαν τοὺς γάμους των.

Ἡ Μαῖα Δέσποινα Μαργαρίτου καὶ ὁ κ. Γεώρ-
γιος Ζάκκας ἐτέλεσαν τοὺς γάμους των.

Γεννήσεις

Ἡ Μαῖα Νίκη Καραγάλιου-Πρωτοπαπᾶ ἔτεκε
θῆλυ.

Ἡ Μαῖα Εὐτυχία Μελάχρη-Μαραβέγια ἔτεκε
ἄρρεν.

Ἡ Μαῖα Χριστίνα Θεοδωρέλου-Θεοδωροπού-
λου ἔτεκε θῆλυ.

Νεαὶ Διπλωματοῦχοι Μαιῖαι

Τὸ Διοικητικὸν Συμβούλιον τοῦ ΣΕΜΑ συγ-
χαίρει θερμῶς τὰς νέας ἀποφοίτους Μαιῆς τῆς
Σχολῆς Μαιῶν (Βιργίνια Σκυλίτση) τοῦ Μ.Μ.Η.
καὶ τὰς καλωσορίζει εἰς τὴν οἰκογένειαν τῶν Μαι-
ῶν, εὐχόμενον εἰς αὐτὰς λαμπρὰν καὶ ἐπιτυχῆ
σταδιοδρομίαν.

Διορισμοί

Ἡ Κα Ἄννα Στελετάρη-Ἄνουφριάδη, ἐκλεκτὴ συνεργάτις τοῦ περιοδικοῦ μας, διορίσθη Προϊσταμένη εἰς τὸ Μ.Μ.Η.

Ἡ Διπλωματούχος Μαῖα Δις Ἑλένη Χατζηγεωργίου διορίσθη εἰς τὸ Μ.Μ.Η.

Αἱ κάτωθι Μαῖαι, ἀπόφοιτοι τῆς Σχολῆς Μαϊῶν «Βιργινία Σκυλίτση», περατώσασαι τὸ ἔτος τῆς ὑποχρεωτικῆς θητείας, διορίσθησαν εἰς τὸ Μ.Μ.Η.: Κυριακὴ Ἀναγνώστου, Ἑλισάβετ Βαγγαλάτη, Ἀγγελικὴ Κουκλάκη, Παρασκευὴ Κισσέ, Ἀναστασία Μιχαηλίδου, Μαγδαληνὴ Λινοῦ, Μύρτα Φραντζῆ, Πίπτινα Ψαθῆ καὶ Μαρίνα Τυράκη.

Ἄδειαι ἀσκήσεως ἐπαγγέλματος

Αἱ κάτωθι Μαῖαι ἔλαβον ἄδειαν ἀσκήσεως ἐπαγγέλματος, ὑπὸ τὸν ὄρον νὰ ἐργασθῶν εἰς τὰς ἀναφερομένας ἐν συνεχείᾳ Κοινότητες:

1) Μήτσου Ἐλευθερία, εἰς Ἅγιον Κωνσταντῖνον Ἀγρινίου Αἰτωλοακαρνανίας, 2) Παναγιωτίδου Φιλομένη, εἰς Ἀβδηρα Ἐάνθης (ἀντὶ Γενησαίας Ἐάνθης), 3) Δαούτη Μάρθα, εἰς Πεντάλοφον Κοζάνης, 4) Κασελούρη Ἑλισάβετ, εἰς Μύτικα Εὐβοίας (ἀντὶ τοῦ Δήμου Σκύρου), 5) Καραμπέτσου Σταυρούλα, εἰς τὸ Ἰατρεῖον Ἀσπραγγέλων Ἰωαννίνων (ἀντὶ τῆς Κοινότητος Μπαμπαλιῶ Αἰτωλοακαρνανίας), 6) Ἀθανασιάδου Μαρία, εἰς Βόλακκον Δράμας (ἀντὶ Πετρούσης Δράμας), 7) Μπαλανδινάκη Καλλιόπη, εἰς Πρίνους Λασηθίου, 8) Δημητροπούλου Βασιλική, εἰς Μαυρομάτι Ἰθάκης Μεσσηνίας, 9) Καριώτου Μαρία, εἰς Χάλαρα Καστοριάς, 10) Ἀνδριανοπούλου Βασιλική, εἰς Μπεζούλαν Καρδίτσας, 11) Βλαχογιάννη Σοφία, εἰς Γαυρολίμνην Αἰτωλοακαρνανίας, 12) Καπέτη Μαρία, εἰς Ρητίνην

Πιερίας, 13) Γρηγοροῦδη Θεοπούλα, εἰς Μυρσίνην Λακωνίας, 14) Βαβύλα Χαρίκλεια, εἰς Μοσχόποταμον Πιερίας (ἀντὶ Λεπτοκαρυῆς Πιερίας), 15) Πάλιου Κυράνα, εἰς Δροσοπηγὴν Ἄρτας (ἀντὶ Καλῆς Πέλλης), 16) Κορυφίδου Ἀλεξάνδρα, εἰς Παλαιοχώριον Φιλιατῶν Θεσπρωτίας (ἀντὶ Παλατισιῶν Ἡμαθίας).

Ἐλαβον ἐπίσης ἄδειαν ἀσκήσεως ἐπαγγέλματος καθ' ἅπασαν τὴν Χώραν αἱ κάτωθι Μαῖαι:

1) Βασιλείου-Κωνσταντινίδου Σμάρο, 2) Πέρσαλη Κλαίρη, 3) Κωτάκη Ζαφειρία, 4) Γαριῶ Εὐανθία, 5) Μαντζιάρη Σάρα, 6) Καραγάλλου Νίκη, 7) Μπερέτσου Θεώνη, 8) Μπόζνου Παναγιώτα, 9) Λυμπερίου Πίτσα.

Ἵγμονήσεις

Ἵγνονομεῖται εἰς ὅλας τὰς Συναδέλφους, ὅτι αἱ συγκεντρώσεις τῶν Μαϊῶν συνεχίζονται τὴν τελευταίαν Πέμπτην ἐκάστου μηνός. Ἡ προσέλευσις εἶναι ἀπαραίτητος.

Καθίσταται γνωστὸν εἰς ἀπάσας τὰς Μαῖας, ὅτι εἰς τὸ Μ.Μ.Η. ἐκάστην Τετάρτην καὶ ὄραν 6 μ.μ., γίνονται μαθήματα Μητρικῆς Τέχνης εἰς ἐπιτόκου, ὡς καὶ προβολὴ σχετικῶν ταινιῶν. Δύνανται νὰ προσέρχωνται πρὸς παρακολούθησιν ὅσαι ἐκ τῶν Μαϊῶν ἐπιθυμοῦν τοῦτο.

Παράκλησις

Παρακαλοῦνται οἱ συνδρομηταὶ τοῦ Περιοδικοῦ ὅπως, δι' ἐξόφλησιν τῆς συνδρομῆς των, ἀπευθύνωνται εἰς τὸν Σύλλογον Ἐπιστημόνων Μαϊῶν Ἀθηνῶν, Πλατεία Ἑλενας Βενιζέλου ἀρ. 2, Ἀθήναι, 601. Παρακαλοῦνται ἐπίσης ὅπως διευκρινίζωνται ἐὰν τὰ ἀποστελλόμενα χρήματα ἀφοροῦν τὸ Περιοδικὸν ἢ τὸν Σύλλογον.

ΕΝΑ ΣΟΒΑΡΟΝ ΖΗΤΗΜΑ

Ἐν Ἀθήναις τῇ 4ῃ Ὀκτωβρίου 1963

Πρὸς

τὸ Σεβαστὸν Ὑπουργεῖον Κοινωνικῆς Προνοίας
Ἐνταῦθα

Λαμβάνομεν τὴν τιμὴν νὰ φέρομεν εἰς γνῶσιν ὑμῶν τὰ κάτωθι:

Ἐπ' ἐσχάτων τείνει νὰ δημιουργηθῆ ἐν νέον ἐπάγγελμα καὶ μία νέα ἐπαγγελματικὴ τάξις γυναικῶν, αἵτινες καταφανῶς παρεμβαίνουν εἰς τὰ καθήκοντα τῶν ἐπιστημόνων Μαϊῶν. Συγκεκριμένας πρόκειται περὶ τοῦ ἐξῆς:

Σημαντικὸς ἀριθμὸς γυμναστριῶν, ἢ καὶ ἀπλῶς ἀποφοίτων διαφόρων Σχολῶν Ρυθμικῆς Γυμναστικῆς, προσεγγίζουσιν ἐγκύους γυναῖκας καὶ

ὑπὸ τὸ πρόσχημα τῆς διὰ διαφορῶν γυμναστικῶν ἀσκήσεων εἰς ἄς ὑπεβάλλουσι τὴν ἔγκυον, εἰσπνοῶν, κλπ. παρεμβάσεων ὑπόσχονται εἰς αὐτάς τὴν πραγματοποιήσιν ἀναδύου τοκετοῦ. Ἡ μέθοδος αὕτη, καλουμένη «Ψυχοπροφυλακτικὴ», δὲν εἶναι βεβαίως ἄγνωστος εἰς τοὺς Ἰατροὺς καὶ τὰς ἐπιστήμονας Μαῖας.

Αἱ εἰρημέναι ὁμως γυμνάστριαι, ἀναλαμβάνουσαι τὴν ἐφαρμογὴν τῆς μεθόδου ταύτης ἐπὶ ἐγκύων γυναικῶν καὶ δὴ ἐπὶ ἀδροτάτη συνήθως ἀμοιβῆ, παρεμβαίνουν οὕτω εἰς καθήκοντα κυθαρῶς μαιευτικά, τοσοῦτω μᾶλλον καθ' ὅσον αὐταί, μὴ περιοριζόμεναι εἰς τὸ πρὸ τοῦ τοκετοῦ στάδιον, λαμβάνουσι μέρος καὶ εἰς αὐτὸν τοῦτον τὸν τοκετὸν ἀπὸ τῆς ἐνάρξεως μέχρι πέρατος, κατὰ τὴν ἐκτέλεσιν τοῦ ὁποίου δῆθεν κατεπι-

νον και βοηθοῦν τὴν ἐπίτοκον, ὑποδεικνύουσαι εἰς τὴν ἔγκυον πῶς νὰ ἀναπνῆ κτλ., με ἀποτελεσματὶ ἡ περισταμένη εἰς τὸν τοκετὸν Μαῖα νὰ περιορίζεται εἰς ἐντελῶς δευτερεύοντα και ἐπουσιώδη ρόλον, κυριολεκτικῶς ἐξουθενουμένη ἠθικῶς.

Ἐπειδὴ ἡ κατάστασις αὕτη τείνει νὰ διαδοθῆ εἰς εὐρύτετην κλίμακα, με ἀποτέλεσμα οὐ μόνον τὴν ἐπαγγελματικὴν ζημίαν τῶν Μαιῶν και τὴν ἠθικὴν μείωσιν τούτων, ἀλλὰ και δυσαρέστων ἀποτελεσμάτων, παρακαλοῦμεν ὅπως γνωρίσητε ἡμῖν ἐάν ἡ κατὰ τὸν ἀνωτέρω τρόπον ἀνάμειξις τῶν ἄνω προσώπων εἰς ἔργα ἀνήγοντα ἀποκλειστικῶς εἰς τὴν ἐπιστήμονα Μαῖαν εἶναι νόμιμος και ἐπιτετραμμένη, ἐν ἀποφατικῇ δὲ περιπτώσει, ὡς ἡμεῖς φρονοῦμεν, παρακαλοῦμεν νὰ λάβητε τὰ κατάλληλα μέτρα πρὸς περιστολὴν τοῦ κακοῦ τούτου.

Μετὰ τιμῆς

Ἡ Πρόεδρος
Χ. Βογιατζάκη

Ἡ Γραμματεὺς
Β. Ρόζου

*

Πρὸς

τὸ Ἀνώτατον Ὑγειονομικὸν Συμβούλιον
Ἐνταῦθα

Λαμβάνομεν τὴν τιμὴν νὰ ὑποβάλωμεν Ὑμῖν τὰ κάτωθι:

Ἐξ ἀφορμῆς τῆς κοινοποιήσεως και ἡμῖν τοῦ πρὸς Ὑμᾶς ὑπ' ἀριθ. πρωτ. Ε3γ/3812/203/24.10.63 ἐγγράφου τοῦ Ὑπουργείου Κοινωνικῆς Προνοίας (Διεύθυνσις Μητρότητος και Παίδων—Τμήμα Ἐκπαιδύσεως Μαιῶν) παρακαλοῦμεν ὅπως, κατὰ τὴν λήψιν ἀποφάσεως παρ' Ὑμῶν, ἐπὶ τοῦ ἐν τῷ ἐγγράφῳ τούτῳ θέματος, ἔχητε ὑπ' ὄψιν Σας, πλέον τῶν ἐν αὐτῷ ἐκτιθεμένων, και τὰ κατωτέρω:

Ὁ ἀνώδυνος τοκετός, ὡς εἶναι γνωστόν, συνίσταται εἰς τὴν ψυχολογικὴν προετοιμασίαν τῆς γυναικὸς διὰ τὴν κατάστασιν τὴν ὁποίαν θὰ ἀντιμετωπίσῃ.

Ἡ μέθοδος αὕτη, ὡς εἶναι γνωστόν, ἐφαρμόζεται και διδάσκεται δι' εἰδικῶν μαθημάτων και συζητήσεων, και διὰ προβολῆς ταινιῶν αἱ ὁποῖαι ἔχουν σκοπὸν νὰ ἐξηγήσουν και νὰ πείσουν τὴν ἔγκυον ὅτι τὸσον ἡ ἐγκυμοσύνη ὅσον και ὁ τοκετός εἶναι ἕνα φυσιολογικὸν φαινόμενον.

Ἐπίσης γίνονται εἰς τὰς ἔγκυους γυναῖκας και μερικαὶ προπαρασκευαστικαὶ ἀσκήσεις, και κυρίως εἰδικῆς ἀναπνοῆς και χαλαρώσεως, αἵτινες ἀποβλέπουν εἰς τὴν διατήρησιν τῆς καλῆς καταστάσεως τῶν μυῶν και χαλαρώσιν αὐτῶν κατὰ

τὴν ὥραν τοῦ πρώτου σταδίου τοῦ τοκετοῦ.

Κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον, ὅταν ἡ γυναῖκα εἶναι ψυχολογικῶς προετοιμασμένη και ἀπηλλαγμένη, κατὰ τὸν ἄνω τρόπον, ἀπὸ κάθε μυστήριον διὰ τὸν τοκετὸν τῆς, παύει νὰ κατέχεται ἀπὸ τὸν ῥόμον τοῦ τοκετοῦ, ἐπέρχεται μία χαλάρωσις εἰς τοὺς μῦς και ἡ διαδικασία τοῦ τοκετοῦ γίνεται πῶς ἀπλᾶ και οἱ πόνοι ἐλαττώνονται, ὁ τοκετός συντομεύει, ἡ ἐπίτοκος δὲ γνωρίζει πλέον καλῶς πῶς θὰ βοηθήσῃ και πῶς θὰ συνεργασθῆ με τοὺς ἱατροὺς και τὴν Μαῖαν, καθ' ὅλην τὴν διάρκειαν τοῦ τοκετοῦ.

Κατόπιν τῶν ἀνωτέρω, φρονοῦμεν ὅτι διὰ τὴν ἐφαρμογὴν ἐπὶ τῶν ἐγκύων γυναικῶν τοῦ ἀνωδύνου τούτου τοκετοῦ, καταλληλότερον πρόσωπον παντός ἄλλου εἶναι ἡ Μαῖα, τὸσον διὰ τὰς εἰδικὰς γνώσεις αὐτῆς, αἵτινες τῆς ἐπιτρέπουν ταυτοχρόνως νὰ παρακολουθῆ και ἐλέγχῃ και τὴν καθ' ὅλου κατάστασιν τῆς ἔγκυου και τοῦ ἐμβρύου, ὅσον και διότι, ἐφ' ὅσον αὕτη θὰ παρίσταται ἢ και θὰ ἐκτελέσῃ τὸν τοκετὸν, θὰ ἀναπτύξῃ στενωτάτον ψυχικὸν και φιλικὸν δεσμόν μετὰ τῆς ἔγκυου, με ἀποτέλεσμα ἡ ἐπιρροή τῆς ἐπ' αὐτῆς νὰ εἶναι ἀποτελεσματικὴ και εὐεργετικῇ.

Ἄλλα πρόσωπα, στεροῦμένα εἰδικῶν γνώσεων Μαιευτικῆς, οἷον γυμνάστρια ἢ διδασκάλισσαι χοροῦ, ρυθμικῆς κλπ., νομίζομεν ὅτι πρέπει, ἄνευ ἐτέρου, νὰ ἀποκλεισθῶσιν ἀπὸ τῆς ἐφαρμογῆς τοῦ ἀνωδύνου τοκετοῦ δι' ἐφαρμογῆς σωματικῶν ἀσκήσεων ἐπὶ τῶν ἐγκύων κλπ. Διότι λόγῳ τῆς ἐλλείψεως παρ' αὐταῖς τῶν εἰδικῶν γνώσεων μαιευτικῆς, οὐ μόνον δὲν πρόκειται νὰ ἐπιτύχουν τι τὸ σοβαρόν, ἀλλὰ πρὸ παντός ἀποβαίνουν ἐπικίνδυνον διὰ τὴν υγείαν και τὴν ζωὴν τῆς ἔγκυου και τοῦ ἐμβρύου, ὁ δὲ κύριος σκοπὸς τῶν εἶναι καθαρῶς ἐπαγγελματικός.

Αἱ ἄνω ἀπόψεις μας πᾶν ἄλλο ἢ ἐλαύνονται ἐκ λόγων ἐπαγγελματικῶν. Βεβαίως και οὗτοι ἀποτελοῦν μίαν ἀποψιν τοῦ ζητήματος ἀρκετὰ σοβαρὰν και οὐσιώδη, και τὴν ὁποίαν ἐπαρκῶς Σας ἐκθέτει τὸ ἐν ἀρχῇ ἐγγράφον τοῦ Ὑπουργείου Κοινωνικῆς Προνοίας καθ' ἡμᾶς, ὅμως, ὁ κρίσιμος λόγος τῆς ἀπαγορεύσεως ἀναμειξέως τῶν ἄνω προσώπων εἰς τὰ ἄνω καθήκοντα εἶναι κυρίως και πρὸ παντός ἡ προστασία τῆς ζωῆς και τῆς υγείας τῆς ἔγκυου γυναικὸς και τοῦ νεογνοῦ.

Ἐδελπιστοῦσαι ἐπὶ τοῖς ἀνωτέρω, ὅτι δὲν θὰ ἐπιτρέψητε τὴν εἰσβολὴν εἰς τὸν χῶρον τοῦ μαιευτικοῦ ἐπαγγέλματος προσώπων ξένων πρὸς αὐτό, και ἐνδεχομένως ἡ μᾶλλον ἀσφαλῶς ἐκτικίνδυνον διὰ τὴν ζωὴν τῆς ἔγκυου γυναικὸς,

Διατελοῦμεν μετὰ τιμῆς

Ἡ Πρόεδρος
Χ. Βογιατζάκη

Ἡ Γραμματεὺς
Β. Ρόζου

protitar

ΔΙΑΙΤΗΤΙΚΟΝ
ΙΔΙΟΣΚΕΥΑΣΜΑ ΕΙΣ ΚΟΝΙΝ
ΟΥΔΕΤΕΡΑΣ ΓΕΥΣΕΩΣ

- ★ ΠΗΓΗ ΠΡΩΤΕΪΝΩΝ ΓΑΛΑΚΤΟΣ 60,0%
- ★ ΑΝΕΥ ΛΙΠΟΥΣ 0,5%
- ★ ΑΝΕΥ ΑΛΑΤΟΣ 0,3%
- ★ ΠΛΟΥΣΙΟΝ ΕΙΣ ΑΣΒΕΣΤΙΟΝ 1,3%

HOLLAND

NUTRICIA Ε.Π.Ε. — ΝΙΚΗΦΟΡΟΥ 12
ΑΘΗΝΑΙ 107 — ΤΗΛ. 530-873